

โครงการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในเสนอแนะ
ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าปกากะญอ
บ้านวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
(Interior Architecture design for Pakakoryor's life center)

โครงการนี้เป็นการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี
สถาปัตยกรรมบัณฑิต (สถาปัตยกรรมภายใน)
ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต
(สถาปัตยกรรมภายใน)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อันธิกา สวัสดิ์ศรี)
คณบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อันธิกา	สวัสดิ์ศรี	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร	มูรพันธ์	รองประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิชัย	มณีอินทร์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กชพงศ์	เลชะกุล	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรายุ	ชุมสาย ณ อยุธยา	กรรมการและเลขานุการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิชัย มณีอินทร์)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

	สถาปัตยกรรมภายใน
	วันที่.....
	เวลา.....
	ชื่อผู้รับ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวเรื่องวิทยานิพนธ์

ชื่อ	นางสาวศุภิสรา จันทรเทียง Miss Supisara Chantieng
รหัส	57020155
สาขาวิชา	สถาปัตยกรรมภายใน
คณะ	สถาปัตยกรรมศาสตร์
ที่อยู่	171/1 ถนนราธิวาสฯ แขวงช่องนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร 10120
โทรศัพท์	097-198-3056
E-Mail	spsr.stb@gmail.com
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิชัย มณีอินทร์
หัวข้อวิทยานิพนธ์	โครงการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในเสนอแนะศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวเขา เผ่าปกากะญอ บ้านวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ Interior Architecture design for Pakakoryor's life center
ประเภทโครงการ	โครงการเสนอแนะ

คณะสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อนุมัติให้
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต
(สถาปัตยกรรมภายใน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทคัดย่อ

โครงการเสนอแนะศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าปกากะญอ บ้านวัดจันทร์ อำเภอ กัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโครงการซึ่งเป็นเสมือนศูนย์กลางของชุมชน เป็นพื้นที่สำหรับ แลกเปลี่ยน และเรียนรู้วัฒนธรรมชนชาติปกากะญอ ทั้งจากปราชญ์ประจำหมู่บ้านไปสู่ลูกหลาน ชาวปกากะญอ และจากชาวบ้านสู่บุคคลผู้ซึ่งสนใจที่ศึกษาวัฒนธรรมของชนชาติปกากะญอ เพื่อให้เกิดเป็นการทำความรู้จักกันระหว่างชาติพันธุ์ และเก็บรักษาอัตลักษณ์ วัฒนธรรมอันดีงามของ ชนชาติปกากะญอเอาไว้เอาไว้

โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ

1. เพื่อเป็นการสร้างสถานที่ซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของคนใน ชุมชน เพื่อรวบรวมประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์และเก็บรักษาความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมในด้านต่างๆของ ชาวปกากะญอบ้านวัดจันทร์
2. เป็นสถานที่ให้นักท่องเที่ยว ผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น และ ภูมิปัญญาของชนเผ่าปกากะญอ อีกทั้งเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง

ทั้งนี้ภายในโครงการประกอบด้วย

1. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวประจำชุมชน
2. พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าปกากะญอและร้านขายของที่ระลึก
3. กิจกรรมWORKSHOP
  - 3.1 ผ้าทอกีเอด และงานปักปกากะญอ
  - 3.2 ดนตรีเตหนากู
  - 3.3 สมุนไพรท้องถิ่น
  - 3.4 อาหารพื้นถิ่นปกากะญอ
4. ร้านอาหาร และร้านกาแฟปกากะญอ
5. ห้องประชุมสัมมนา
6. ห้องสมุดชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยนั้นมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในเรื่องของการคมนาคม เทคโนโลยีต่างๆ ชุมชนห่างไกลได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐมากมาย อาทิเช่น มีการสร้างถนนเพื่อเข้าถึงตัวหมู่บ้าน มีไฟฟ้า ประปาใช้ในครัวเรือนต่างๆ มีการจัดตั้งสถานที่ราชการและโรงพยาบาล ประจำชุมชน แต่สำหรับบางท้องที่ความเจริญและวัฒนธรรมที่เข้าไประวดเร็วนี้ กลายเป็นดาบสองคม ทำให้ชุมชนเกิดความสูญเสียทางด้านวัฒนธรรม และภูมิปัญญาต่างๆที่บรรพบุรุษได้หลงเหลือไว้ เด็กรุ่นใหม่สามารถเข้าถึงวัฒนธรรมใหม่ๆได้ง่ายขึ้นอันเนื่องมาจากเทคโนโลยี ทำให้มีการออกไปหาประสบการณ์ในต่างที่ต่างถิ่นมากขึ้น บางครั้งเด็กๆเหล่านั้นจึงหลงลืมตัวตนของตนเองไป ชาวบ้านผู้เฒ่าผู้แก่เกิดความกลัวว่าเผ่าพันธุ์จะถูกกลืนหายไป แต่ในความจริงแล้วความเจริญที่เข้าไปนั้นไม่ใช่สิ่งที่จะทำลายเผ่าพันธุ์ แต่เพราะความไม่รู้ ไม่เท่าทันและไม่เห็นถึงคุณค่าของเผ่าพันธุ์ตนเอง จึงทำให้ละทิ้งสิ่งที่บรรพบุรุษสั่งสมมา

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ข้าพเจ้าจึงได้เริ่มศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลอัตลักษณ์ต่างๆของชนเผ่าจนเกิดเป็นโครงการเสนอแนะสถาปัตยกรรมภายใน ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตวิถีชีวิตชาวเขาเผ่าปกากะญอ บ้านวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ชุมชนมีสถานที่ซึ่งรวบรวมอัตลักษณ์ของชุมชนเอาไว้ อีกทั้งยังเป็นการเน้นย้ำให้คนรุ่นใหม่ได้ตระหนักถึงความเป็นตัวตนของตนเอง เพื่อสืบสาน บอกเล่ากับลูกหลาน และผู้ที่สนใจต่อไป

ข้าพเจ้าหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลที่สนใจในเรื่องชาติพันธุ์ปกากะญอ เพื่อเป็นประโยชน์ จุดประกายความคิดและสามารถนำไปต่อยอดความคิดของตนเองได้ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ข้าพเจ้าน้อมรับและขอภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นางสาวศุภิสรา จันทร์เที่ยง

ผู้จัดทำ

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานการศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในหัวข้อ โครงการเสนอแนะศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าปกากะญอ บ้านวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนกลายมาเป็นผลงานการออกแบบศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ จะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเลยหากขาดบุคคลดังต่อไปนี้

ขอขอบคุณพี่ฉัตรวรรณ(ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวบ้านวัดจันทร์) พี่สุภารัตน์(เจ้าของบ้านที่ข้าพเจ้าได้ไปพักอาศัยด้วย) ผู้นำหมู่บ้าน ชาวบ้านวัดจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผลงานชิ้นนี้ รวมถึงคอยดูแลและให้ที่พักอาศัยขณะที่ข้าพเจ้าได้ไปเก็บข้อมูลที่หมู่บ้านเป็นจำนวน 5 วัน

ขอขอบคุณท่านอาจารย์สัญญาชัย สุพิพัฒน์มงคล ที่ได้ให้คำแนะนำรวมถึงข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับชาติพันธุ์กระเหรี่ยงทั่วประเทศไทยและในประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง

ขอขอบคุณท่านอาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วุฒิชัย มณีอินทร์ ผู้ซึ่งเป็นที่ปรึกษาการทำวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าในครั้งนี้ ขอขอบคุณคำแนะนำ คำชี้แนะ ต่อความความคิดต่างๆจนออกมาเป็นผลงานที่สมบูรณ์ชิ้นนี้

ขอขอบคุณนายการิน บุตรโพธิ์ ภส.4 นางสาววิมลวรรณ ศรีต้นตานานนท์ ภส.4 ณัฐนนท์ นवलศรีทอง ศอ.3 นางสาวสิตานัน โลเจริญสุขเกษม สส.3 น้องๆที่น่ารัก ที่มาเนรมิตโมเดลอันสวยงามให้กับข้าพเจ้า รวมถึงนายปริชัญ ปุญญถาวร และ นายภูวนัตถ์ จันทร์แสนตอ สส.6 สำหรับคำแนะนำในด้านโครงสร้างอาคารพื้นที่ใช้ในโครงการของข้าพเจ้า

ขอขอบคุณพี่ๆน้องๆสายรหัส 57 ทุกคนตั้งแต่ปี 10 – ปี 2 ที่คอยเติมเต็มชีวิตร่วมหลายของข้าพเจ้าให้สมบูรณ์ ขอขอบคุณพี่ที่คอยดูแล เอาใจใส่ และคอยช่วยเหลือเสมอมาตั้งแต่ปี 1 - ปี 5

และที่ขาดไม่ได้เลย ขอขอบคุณนายศุภเดช จันทร์เที่ยง(บิดา) นางรัตนา จันทร์เที่ยง(มารดา) รวมถึงบุคคลสำคัญในครอบครัวของข้าพเจ้า ที่ได้อบรม เลี้ยงดู ส่งเสริมข้าพเจ้าในทุกๆด้าน จนสามารถได้เข้ามาเรียนในสถาบันแห่งนี้ จนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

นอกจากนี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆภายในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ทุกคนที่คอยมาทักทาย ถามไถ่ และเติมเต็มชีวิตนักศึกษาของข้าพเจ้าตลอด 5 ปี ทำให้เกิดความทรงจำที่ดีต่างๆมากมายภายในสถานที่แห่งนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	
บทที่ 1 : บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
1.2 เหตุผลสนับสนุนการเลือกโครงการ	2
1.3 วัตถุประสงค์โครงการ	4
1.4 กลุ่มเป้าหมาย	5
1.5 ภาพลักษณ์โครงการ	5
1.6 องค์ประกอบโครงการ	5
1.7 ขอบเขตของโครงการและขอบเขตของวิทยานิพนธ์	6
1.8 ที่ตั้งของโครงการ	7
1.9 อาคารที่ใช้ในโครงการ	14
บทที่ 2 : ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลสนับสนุนโครงการ	
2.1 ความเป็นมาของลักษณะโครงการ	17
2.2 ประเภทของโครงการ	19
2.3 ข้อมูลเฉพาะของโครงการ	
2.3.1 สถานที่ตั้ง	22
2.3.2 ประวัติหมู่บ้าน	23
2.3.3 โครงสร้างประชากร	24
2.3.4 ข้อมูลพื้นฐานชาวปกากะญอ	24
2.3.5 ประเพณี วัฒนธรรม การเป็นอยู่ของชาวปกากะญอวัดจันทร์	25
2.3.6 การจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติภายในหมู่บ้าน	49
2.4 องค์ประกอบพื้นฐานโครงการ	49
2.5 สายการบริการและอัตรากำลังพื้นฐาน	53

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
2.6 กรณีศึกษา	
2.6.1 ศูนย์การเรียนรู้ราชภัฏรบนพื้นที่สูง	54
2.6.2 พิพิธภัณฑสถานและศูนย์ศึกษาชาวเขา	62
2.6.3 พิพิธภัณฑสถานชาวบางกอก	65
2.6.4 กลุ่มมัธยมสี่ธรรมชาติ บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช	70
2.6.5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์ช้างบ้านห้วยผักกูด	75
2.7 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม ระบบโครงสร้าง สภาพแวดล้อมภายใน และวัสดุ	
2.7.1 ระบบสภาพแวดล้อมภายใน	81
2.7.2 วัสดุและแนวความคิดในการเลือกใช้	86
บทที่ 3 : การวิเคราะห์ผู้ใช้อาคาร	
3.1 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการโดยรวม	87
3.2 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการส่วน Workshop งานผ้า	88
3.3 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการส่วน Workshop งานสมุนไพร	88
3.4 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการส่วน Workshop การทำอาหารพื้นถิ่น	88
3.5 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการในส่วนของลานกิจกรรม และ Tenhagu Workshop	89
3.6 การบริหารทรัพยากร	
3.6.1 โค้ชมือที่อะไหล่แลหล่อเก (เรื่องเล่าบ้านวัดจันทร์)	89
3.6.2 ปกาเกอะญออะต่าโอะมุ (ชีวิตชาวปกาเกอะญอ)	89
3.6.3 ต่าพิเออะมาเออะ (อาชีพ)	90
3.6.4 ต่าจู้ต่านา (ความเชื่อ)	90
3.6.5 เส้โตะหว่าปราอะต่าโอะมุ (ชีวิตกับป่า)	91
3.6.6 นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ 9	91
3.7 พื้นที่ที่ต้องการภายในโครงการ	91
บทที่ 4 : การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบ	
4.1 การวิเคราะห์ที่ตั้ง	
4.1.1 ที่ตั้งและการเข้าถึงที่ตั้ง	92
4.1.2 ทิศทางแดดและลม	92

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
4.1.3 บริบทโดยรอบที่ตั้งปัจจุบัน	93
4.1.4 สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง	93
4.2 การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ของพื้นที่	94
4.3 การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์แบบวงกลม	95
4.4 การวิเคราะห์ขนาดพื้นที่	
4.4.1 พื้นที่ลานจอดรถ Drop off ส่วนต้อนรับและส่วนพักผ่อน	96
4.4.2 พื้นที่ห้องสมุดชุมชน และร้านขายของที่ระลึก	97
4.4.3 พื้นที่ร้านอาหารและคาเฟ่	97
4.4.4 พื้นที่พิพิธภัณฑ์	98
4.4.5 พื้นที่ Workshop งานผ้า และสมุนไพร	98
4.4.6 พื้นที่ Workshop การทำอาหารและห้องสัมมนา	99
4.4.7 พื้นที่ Workshop Tenhagu	99
4.4.8 การใช้พื้นที่ทั้งหมด	100
4.5 การวิเคราะห์ขนาดพื้นที่และทางสัญจร	100
4.6 แนวคิดในการออกแบบ	101
4.7 Mood and Tone	101
บทที่ 5 : ผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน	
5.1 ผังบริเวณของโครงการ	102
5.2 ผังเฟอร์เจอร์ของอาคารภายในโครงการ	
5.2.1 อาคารต้อนรับและพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตปกากะญอ	103
5.2.2 อาคาร Workshop งานผ้าและสมุนไพรพื้นถิ่น	104
5.2.3 ศาลา Workshop การทำเครื่องดนตรีเดหน่ากู และอาคารห้องน้ำ	105
5.2.4 อาคาร Workshop การทำอาคารพื้นถิ่น	105
5.2.5 อาคารร้านอาหารปกากะญอ	106
5.2.6 อาคารร้านกาแฟปกากะญอ	107
5.2.7 อาคารสัมมนาและห้องสมุดพื้นถิ่น	108

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
5.3 ผังเขตแดนและไฟฟ้าของอาคารภายในโครงการ	
5.3.1 อาคารต้อนรับและพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตปกากะญอ	109
5.3.2 อาคาร Workshop งานผ้าและสมุนไพรพื้นถิ่น	110
5.3.3 ศาลา Workshop การทำเครื่องดนตรีเท่หน้าภู และอาคารห้องน้ำ	111
5.3.4 อาคาร Workshop การทำอาคารพื้นถิ่น	111
5.3.5 อาคารร้านอาหารปกากะญอ	112
5.3.6 อาคารร้านกาแฟปกากะญอ	113
5.3.7 อาคารสัมมนาและห้องสมุดพื้นถิ่น	114
5.4 ภาพตัดอาคารภายในโครงการ	
5.4.1 อาคารต้อนรับและพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตปกากะญอ	114
5.4.2 อาคาร Workshop งานผ้าและสมุนไพรพื้นถิ่น	115
5.4.3 อาคาร Workshop การทำอาคารพื้นถิ่น	115
5.4.4 อาคารร้านอาหารปกากะญอ	116
5.4.5 อาคารร้านกาแฟปกากะญอ	116
5.5 ภาพทัศนียภาพภายในโครงการ	
5.5.1 ส่วนต้อนรับ	117
5.5.2 ส่วนบริการนักท่องเที่ยวแบบบริการตนเอง	117
5.5.3 พิพิธภัณฑ์ปกากะญอ (Isometric)	118
Content 1 โค้งล้อที่อะไหล่ล้อเก (เรื่องเล่าบ้านวัดจันทร์)	119
Content 2 ปกากะญออะต๋ออะมู (ชีวิตชาวปกากะญอ)	120
Content 3 ต่าจู้ต่านา (ความเชื่อ)	121
Content 4 ต่าพีเอะมาเอะ (อาชีวะ)	122
Content 5 เส้โตะหว่าปราคาอะต๋ออะมู (ชีวิตกับป่า)	123
Content 6 นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ 9	124
5.5.4 กิจกรรม Workshop	124
5.5.5 ร้านอาหารปกากะญอ	127
5.5.6 ร้านกาแฟปกากะญอ	127

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
5.5.7 พื้นที่พักคอยส่วนสัมมนา	128
5.5.8 ภาพรวมโครงการ	128
5.6 Model จำลองภายในโครงการ	129
5.7 Material Board	130
บรรณานุกรม	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

หมู่บ้านวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ได้ก่อตั้งขึ้นมาเนิ่นนานมากกว่า 200 ปี โดยประชากรหลักเป็นชนชาติปกากะญอที่อพยพมาจาก จังหวัดแม่ฮ่องสอน

อำเภอภักดีชุมพล มีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติที่สวยงามและมีวัฒนธรรมของกลุ่มชาวปกากะญอที่สามารถดึงดูดผู้ที่ต้องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งอดีตที่ผ่านมาตำบลบ้านจันทร์เป็นสถานที่เดินทางยากลำบาก ทำให้วัฒนธรรมที่อยู่ภายนอกยากที่จะเข้าถึงได้ การดำเนินชีวิตจึงเป็นแบบเรียบง่าย อยู่กันแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ต่อมาความจำเป็นในการค้าขายและส่งออกผลผลิตทางการเกษตรให้กับโครงการหลวง จึงทำให้มีการพัฒนาเรื่องของไฟฟ้า ประปา และการคมนาคมที่สะดวก เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ทำให้มีการเข้าถึงจากภายนอกอย่างรวดเร็ว อีกทั้งบริเวณโครงการหลวงมีการสร้างที่พักอาศัยเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้ชื่นชอบธรรมชาติ ทำให้มีบุคคลภายนอกเข้ามาเพื่อทำธุรกิจต่างๆมากขึ้น จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้วัฒนธรรม ความเจริญจากภายนอกไหลสู่หมู่บ้านวัดจันทร์ในเวลาอันรวดเร็ว และในปัจจุบันหนุ่มสาวชาวปกากะญอรุ่นใหม่เริ่มได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น รวมถึงการเข้าถึงของสวัสดิการ รัฐบาลต่างๆทำให้นิสัยของคนในชุมชนเริ่มเปลี่ยนไป จากที่อยู่แบบพึ่งพาอาศัยกัน เริ่มมีการคิดถึงผลประโยชน์ส่วนตัวมากขึ้น เริ่มมีการออกไปทำมาหากินไกลบ้านมากขึ้น ทำให้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นหลายๆอย่างเริ่มจางหายไปตามกาลเวลา อีกทั้งหมู่บ้านวัดจันทร์ไม่มีสถานที่ซึ่งเป็นศูนย์รวมสำหรับคนในชุมชนที่แน่นอน ทำให้ไม่เกิดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ดังเช่นในสมัยก่อน ซึ่งกลุ่มแม่บ้านจะมารวมกลุ่มกันเพื่อทอผ้าในเวลาว่างจากการทำการเกษตร เป็นต้น อีกทั้งยังมีคำกล่าวอ้างที่ว่า ชาวเขาบุกรุกป่า ทำลายป่า ทำให้คนโดยทั่วไปนั้นเข้าใจผิดเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งจริงๆแล้วนั้นชาวปกากะญอ เป็นผู้ที่คอยดูแลรักษาป่าต้นน้ำให้สมบูรณ์ที่สุด

โครงการเสนอแนะออกแบบสถาปัตยกรรมภายในศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าปกากะญอ บ้านวัดจันทร์ อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ จึงเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางของชุมชน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมยามว่าง เช่น การทอผ้า ย้อมผ้า เพื่อเก็บรักษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปกากะญอเอาไว้และส่งต่อให้กับปกากะญอรุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป อีกทั้งยังเป็นสถานที่เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต และภูมิปัญญาของชาวปกากะญอ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขา และเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกทางหนึ่ง

1.2 เหตุผลสนับสนุนการเลือกโครงการ

๔.๔ ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการในการแก้ปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชน ตารางที่ ๔๙ ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการในการแก้ปัญหาของหมู่บ้านวัดจันทร์

ปัญหา	วิธีแก้ปัญหา
๑.ยาเสพติด	มีการติดตามผู้ที่ติดยาเสพติด เพื่อพาไปบำบัด
๒.หนี้สิน	จัดประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียงและหมู่บ้านตามแผน
๓.ไม่มีการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอย่างจริงจัง	ต้องการรับการสนับสนุนอาชีพและเงินทุนสำหรับกลุ่มสตรี และต้องการวิทยากรจาก กศน. เกษตรอำเภอ และพัฒนาชุมชน

(อ้างอิงจากการจัดเก็บข้อมูลของสำนักบริการพื้นที่อนุรักษ์ที่ 16 ปีพ.ศ.2555)

มติ ครม วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553

วิถีชีวิตของคนกะเหรี่ยงดำรงอยู่บนฐานทรัพยากร สัมพันธ์กับป่า และสัมมาชีพแบบพอเพียง ในรูปแบบเกษตรที่เรียกว่า “ไร่หมุนเวียน” ที่รวมไว้ซึ่งวิถีชีวิต การดำรงชีพ ความมั่นคงทางอาหารและวัฒนธรรมของคนกะเหรี่ยงไว้ด้วยกัน อย่างไรก็ตาม วิถีของคนที่อยู่กับปามีได้มีเพียงกะเหรี่ยงกลุ่มชาติพันธุ์เดียวเท่านั้นที่ใช้พื้นที่ทำการเกษตรในรูปแบบไร่หมุนเวียน หากแต่ยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ กลุ่มชาติพันธุ์อ่าซ่า ฯ ที่ยังคงดำรงชีพในระบบการเกษตรรูปแบบนี้ แต่ด้วยข้อจำกัดในการเข้าถึงพื้นที่และทรัพยากรส่งผลให้ชุมชนที่ยังทำเกษตรแบบไร่หมุนเวียนลดจำนวนลงเรื่อย ๆ คนรุ่นใหม่ในกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายกลุ่มเคลื่อนย้ายจากชุมชนบนพื้นที่สูงเข้าสู่เมือง เพื่อแสวงหาปัจจัยในการดำรงชีพรูปแบบใหม่ เพื่อเรียนหนังสือ ขณะเดียวกันกลุ่มคนที่ยังอยู่ในพื้นที่ก็เริ่มเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากรูปแบบไร่หมุนเวียนมาสู่ไร่ถาวร ผลิตพืชเกษตรเชิงเดี่ยวสนองต่อระบบทุนและเกษตรเชิงพาณิชย์ ตามกระแสบริโภคนิยมที่เคลื่อนจากเมืองเข้าสู่ชุมชนในพื้นที่สูง

มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตกะเหรี่ยงถูกหยิบยกและนำเสนอเพื่อนำกลับไปใช้ในการฟื้นฟูความมั่นคงของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่ยังคงดำรงชีพอยู่ในพื้นที่สูงเนื่องจากการประสบปัญหาใน 5 ประการ ได้แก่ ปัญหาด้านภาพลักษณ์ ที่เกิดจากการให้ความหมายกะเหรี่ยงของรัฐ ปัญหาการสูญเสียสิทธิในที่ทำกิน ปัญหาสัญชาติและสถานะบุคคล ปัญหาด้านอัตลักษณ์และการถ่ายทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญา และปัญหาการจัดระบบการศึกษา (คณะอนุกรรมการฝ่ายการศึกษาและวัฒนธรรมเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง. 2558: 1-3)

ประเด็นปัญหาทั้ง 5 ประการดังกล่าวถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายดำเนินการในพื้นที่ชุมชนบนพื้นที่สูงในลักษณะพื้นที่นำร่อง เพื่อตอบคำถามหลักด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและฟื้นฟูวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงโดยเบื้องต้น โดยมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามารับแนวนโยบายดังกล่าวเพื่อการดำเนินการในพื้นที่ปฏิบัติการ เช่น กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงพัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย มีองค์การอิสระคือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเข้ามาร่วมขับเคลื่อนงาน โดยมีทั้งมาตรการในระยะสั้นและระยะยาวใน 5 ประเด็นหลักได้แก่ 1.ประเด็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และวัฒนธรรม 2. ประเด็นด้านการจัดการทรัพยากร 3.ประเด็นด้านสิทธิในสัญชาติ 4.ประเด็นด้านการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม และ5.ประเด็นด้านการศึกษา (คณะอนุกรรมการฝ่ายการศึกษาและวัฒนธรรมเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง. 2558: 52-53)

ตามคำสั่งกระทรวงวัฒนธรรมที่ 142/2552 ลงวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ.2552 ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง ในการทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ แนวนโยบายเพื่อการช่วยเหลือชาวกะเหรี่ยงในการฟื้นฟูวิถีชีวิตและคุณค่าทางวัฒนธรรมของตน การสร้างความตระหนักและดำรงไว้ซึ่งคุณค่าทางวัฒนธรรม การเฝ้าระวังหน่วยงานรัฐในการเข้ามาทำงานเพื่อดูแลชุมชนกะเหรี่ยง รวมถึงการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินงานในภารกิจอื่น ๆ (คณะอนุกรรมการฝ่ายการศึกษาและวัฒนธรรมเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง. 2558: ภาคผนวก)

ต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายการศึกษาและวัฒนธรรมเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง ตามคำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม ที่ 9/2553 ลงวันที่ 18 มกราคม 2553 การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฝ่ายทรัพยากรและสิทธิเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง ตามคำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม ที่ 14/2553 ลงวันที่ 21 มกราคม 2553 การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาความเป็นไปได้เพื่อเสนอให้ไร่มุขเวียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม ตามคำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม ที่ 221/2553 ลงวันที่ 7 ธันวาคม 2553 การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการอำนวยการติดตามการดำเนินงานตามนโยบายฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง ตามคำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม ที่ 222/2553 ลงวันที่ 7 ธันวาคม 2553 และการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการศึกษาความเป็นไปได้เพื่อเสนอให้ไร่มุขเวียนเป็น มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ตามคำสั่งกระทรวงวัฒนธรรม ที่ 74/2554 ลงวันที่ 21 เมษายน 2554 (คณะอนุกรรมการฝ่ายการศึกษาและวัฒนธรรมเพื่อฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง. 2558: ภาคผนวก)

การแต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการหลายชุด ที่มีกลุ่มคน นักวิชาการ ข้าราชการ มาจากหลายภาคส่วนตามคำสั่งของกระทรวงวัฒนธรรมเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนงานตามแนวทางในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง ซึ่งได้หยิบยกเอาประเด็นของ “เขตวัฒนธรรมพิเศษ” มาเป็นหัวใจหลัก

การดำเนินงานในพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงตามมติ ครม.

ตามมติ ครม.วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ในการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงนั้นได้ดำเนินการเพื่อสร้างรูปธรรมในพื้นที่ชุมชนกะเหรี่ยงจำนวน 10 ชุมชน ด้วยการขับเคลื่อนในรูปแบบที่เรียกว่า “เขตวัฒนธรรมพิเศษ” ซึ่งหมายถึง “พื้นที่ดั้งเดิมของบรรพบุรุษที่ชุมชนสืบทอด พื้นฟู ภูมิปัญญา พิธีกรรม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา วิถีชีวิตคนอยู่ร่วมกับป่า และสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมตามจารีตประเพณี ธรรมเนียมปฏิบัติอย่างยั่งยืน” ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 10 ประการ ได้แก่

1. สิทธิหน้าหมู่ สิทธิชุมชน หรือสิทธิเชิงซ้อน
2. มีกฎหมาย กฎระเบียบ กฎจารีตตามประเพณีและธรรมเนียมปฏิบัติของขอบเขตในการใช้ทรัพยากรบนวิถีวัฒนธรรม การใช้ที่ดินและเขตป่า
3. มีไร่มนเวียน
4. มีพื้นที่จิตวิญญาณ พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือพื้นที่จารีตตามประเพณี
5. มีหลักคิด ความเชื่อ ความศรัทธาในระบบแบบพอเพียงของกะเหรี่ยง
6. มีสมบัติเป็นของบรรพบุรุษ
7. มีแผนที่แบบทามือ แบบดาวเทียม หรือ GIS
8. มีความต้องการของชุมชนที่ได้รับมติจากชุมชน
9. มีความหลากหลายทางชีวภาพ
10. มีการบูรณาการหลักสูตรวิถีวัฒนธรรมเพื่อเข้ากับสถานศึกษาในชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ทั้งสืบทอดผ่านวิถีชีวิต ผ่านปฏิบัติการจริงของชุมชน (เครือข่ายกะเหรี่ยงเพื่อวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม, 2560: 14)

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อเป็นการสร้างสถานที่ซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อรวบรวมประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์และเก็บรักษาความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมในด้านต่างๆ ของชาวปกากะญอบ้านวัดจันทร์
2. เป็นสถานที่ให้นักท่องเที่ยว ผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญาของชนเผ่าปกากะญอ อีกทั้งเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.4 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย	ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย	จำนวน (%)
1.คนในชุมชน	ชาวปกากะญอที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านวัดจันทร์	20
2.คนภายนอกชุมชน	- กลุ่มคนที่สนใจทางด้านงานฝีมือ เช่น การทอผ้า ย้อมผ้า เป็นต้น	30
2.1) ผู้ที่สนใจงานฝีมือ		
2.2) นักท่องเที่ยวที่มาพักในโครงการหลวง	- นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเพื่อพักผ่อนภายในโครงการหลวง	20
2.3) นักศึกษา นักวิจัยที่สนใจในเรื่องของชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอ	- นักศึกษา/นักวิจัย เกี่ยวกับชาติพันธุ์	30

ตารางที่ 1.1 ตารางแสดงกลุ่มเป้าหมายของโครงการ

1.5 ภาพลักษณ์โครงการ

ศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าปกากะญอ บ้านวัดจันทร์ อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่ ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นสถานที่ซึ่งรวบรวมอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ปกากะญอที่อาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนให้คงอยู่ไว้ เพื่อให้คนในชุมชนเห็นถึงคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ และยังเป็นสถานที่ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในด้านต่างๆระหว่างคนในชุมชนกันเองและคนในชุมชนกับคนพื้นล่าง

โดยภายในโครงการเน้นใช้วัสดุซึ่งเป็นวัสดุท้องถิ่น และยังคงไว้ซึ่งกลิ่นอายของความเป็นปกากะญอสมัยก่อนผสมผสานกันกับปกากะญอสมัยใหม่ได้อย่างลงตัว และยังคงสอดคล้องกับบริบทโดยรอบได้อย่างไม่เคอะเขิน

1.6 องค์ประกอบโครงการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรม	องค์ประกอบ
1.เพื่อเป็นการสร้างสถานที่ซึ่งแสดงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อรวบรวมประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ และเก็บรักษาความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมในด้านต่างๆของชาวปกากะญอบ้านวัดจันทร์	- นิทรรศการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของคนในพื้นที่ รวมถึงการดำรงชีวิต - แลกเปลี่ยนความรู้ - ความสามารถ - มีพื้นที่สำหรับจัดงานรื่นเริงต่างๆ	- ส่วนนิทรรศการ - ห้องสัมมนา - ห้องสมุดชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

	- การเรียนรู้เรื่องดนตรีพื้นถิ่น สำหรับเด็กๆในชุมชน	
2.เป็นสถานที่ให้นักท่องเที่ยว ผู้ที่สนใจสามารถเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญา ของชนเผ่าปกากะญอ อีกทั้งเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง	- การพูดแลกเปลี่ยนความรู้ กับคนในชุมชน - บริการข้อมูลเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยว - Workshop ร่วมกับคนใน ชุมชน - การทอผ้า - การย้อมผ้า - การประกอบอาหารจาก ของที่มีในท้องถิ่น - สาธิตนาขั้นบันได - เลือกชมสินค้าจากคนใน ชุมชน - รับประทานอาหาร - พักค้างคืนกับชาวบ้าน - พักผ่อน	- จุดบริการนักท่องเที่ยว - สถานที่สำหรับจัด Workshop - ลานย้อมผ้า - ส่วนทอผ้า - ดนตรี - ห้องอบสมุนไพร - ห้องแช่เท้าด้วย สมุนไพร - ห้องประกอบอาหาร - แปลงสาธิตนาขั้นบันได - ร้านขายสินค้าที่ระลึก - ร้านอาหาร - ร้านอาหาร - ร้านกาแฟ - Home stay (บ้านชาวบ้าน)

ตารางที่ 1.2 ตารางแสดงองค์ประกอบโครงการ

1.7 ขอบเขตของโครงการและขอบเขตของวิทยานิพนธ์

องค์ประกอบ	ขอบข่าย	ขอบเขต	ขนาดพื้นที่ (m ²)
1.ส่วนบริการ			
1.1) ส่วนบริการสาธารณะ			
- โถงต้อนรับ	X	X	
- ส่วนสอบถามข้อมูล	X	X	
- ส่วนพักคอย	X	X	
- ห้องสมุดชุมชน	X	X	
- ลานกิจกรรม	X	X	
- ส่วน Workshop			
- ลานสำหรับย้อมผ้า	X	X	
- ห้องทอผ้า	X	X	
- ดนตรี	X	X	
- ห้องอบสมุนไพร	X	X	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ห้องแช่เท้าด้วยสมุนไพร	X	X	
- ห้องประกอบอาหาร	X	X	
- ส่วนรับประทานอาหาร			
- ร้านอาหาร	X	X	
- ร้านกาแฟ	X	X	
- ร้านขายของที่ระลึก	X	X	
- ห้องน้ำ	X	X	
- ที่จอดรถ	X		
1.2) ส่วนบริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			
- Home stay	X		
- ส่วนสาธิตการทำนาขั้นบันได (ช่วงเดือน พ.ค.-พ.ย.)	X		
1.3) ส่วนบริการอาคาร			
- ส่วนรักษาและบำรุงอาคารสถานที่	X		
- ส่วนดูแลและบำรุงงานระบบ	X		
- ส่วนรักษาความปลอดภัย	X		
- ส่วนซ่อมบำรุง	X		
- ส่วนเก็บรักษาอุปกรณ์การจัดแสดง	X		
2.ส่วนนิทรรศการ			
- นิทรรศการถาวร	X	X	
- นิทรรศการชั่วคราว	X	X	
- ห้องดูแลงานระบบ	X		
- ห้องน้ำ	X	X	
3.ส่วนสำหรับประชุม/จัดสัมมนา			
- ส่วนต้อนรับ	X	X	
- ส่วนพักผ่อน	X	X	
- ห้องบรรยาย	X	X	
- ห้องควบคุมระบบ	X		
- ห้องน้ำ	X	X	

ตารางที่ 1.3 ตารางแสดงขอบเขตและขอบข่ายของโครงการ

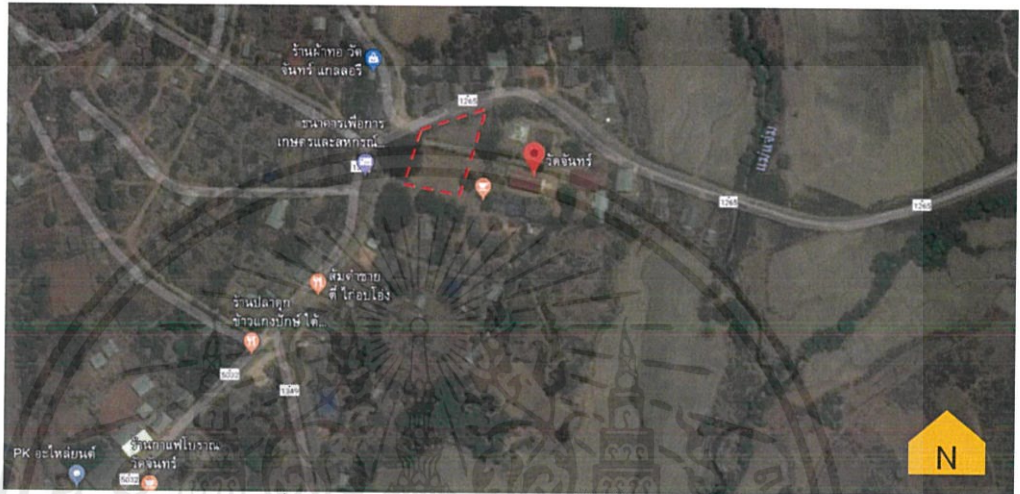
1.8 ที่ตั้งของโครงการ

1.ลักษณะที่ตั้งของโครงการ โครงการออกแบบสถาปัตยกรรมภายในเสนอแนะศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าปกากะญอบ้านวัดจันทร์ อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่ ต้องการลักษณะพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวขึ้นชื่อของทางอำเภอ สามารถเข้าถึงได้ง่ายด้วยการเดินทางทางรถยนต์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.1 ตำแหน่งและลักษณะที่ตั้งพื้นที่ ก. ตั้งอยู่บริเวณภายในวัดจันทร์ ซึ่งเป็นวัดประจำตำบลบ้านจันทร์ อยู่ห่างจากตัวหมู่บ้านไม่ถึง 100 เมตร ติดถนนใหญ่ซึ่งเป็นเส้นทางใช้เดินทางไปยังอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะทางกายภาพ เป็นพื้นดินแดง ปกคลุมด้วยหญ้ามาเล โล่งกว้าง มีต้นโพธิ์ขนาดใหญ่อยู่ทางด้านหน้า และต้นไม้ใหญ่กระจายภายในพื้นที่

รูปที่ 1.1 แสดงตำแหน่ง ขอบเขตที่ตั้งพื้นที่ ก.

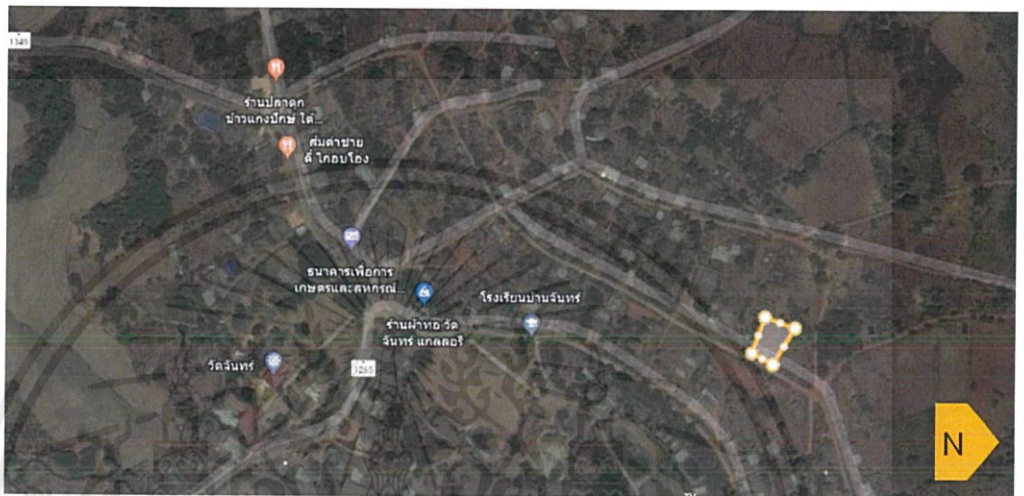

รูปที่ 1.2 แสดงภาพที่ตั้งปัจจุบันพื้นที่ ก.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 ตำแหน่งและลักษณะที่ตั้งพื้นที่ ข. ตั้งอยู่บริเวณภายในหมู่บ้านเอื้องไปทางฝั่งที่เดินทางไปยังอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ลักษณะทางกายภาพ เป็นพื้นดินแดง มีหญ้าปกคลุมทั่วบริเวณ มีต้นไม้ใหญ่กระจายอยู่ตามขอบของพื้นที่ พื้นที่มีความลาดเอียงเล็กน้อยตามแนวเขา

รูปที่ 1.3 แสดงตำแหน่ง ขอบเขตที่ตั้งพื้นที่ ข.

รูปที่ 1.4 แสดงภาพที่ติดตั้งปัจจุบันพื้นที่ ข.

2.ขนาดพื้นที่ของโครงการ

2.1 พื้นที่ ก. เป็นพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมคางหมู มีขนาดรวมทั้งหมดประมาณ 4,100 ตารางเมตร

2.2 พื้นที่ ข. เป็นพื้นที่รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีขนาดรวมทั้งหมดประมาณ 1,100 ตารางเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.การเข้าถึงโครงการ

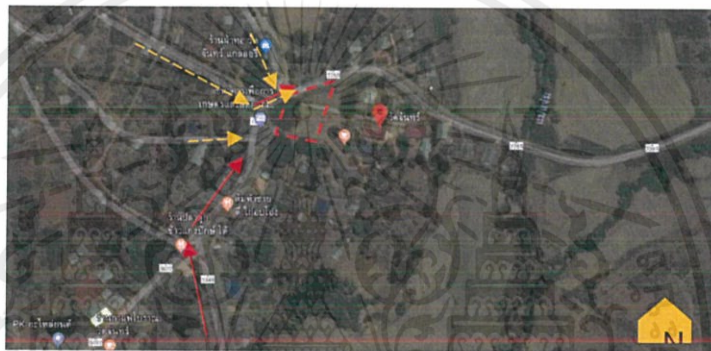
3.1 พื้นที่ ก. สามารถเข้าถึงได้ 2 วิธี คือ

1) โดยสารรถสองแถวสีเหลืองจากตัวเมืองเชียงใหม่ สายเชียงใหม่-สะเมิง-กัลยาณิวัฒนาปกติจะมีวันละ 2 รอบ ดังนี้

ขาขึ้น : เชียงใหม่-อ.กัลยาณิวัฒนา มีวันละ 2 รอบ คือ 09.00 / 11.00 น.

ขาลง : อ.กัลยาณิวัฒนา-เชียงใหม่ มีวันละ 2 รอบ คือ 07.00 / 08.00 น.

2) ขับรถยนต์ส่วนตัวไปทางอำเภอสะเมิงโดยใช้ถนนหมายเลข 1349 แล้วเลี้ยวขวาเข้าเส้น 1256 ตรงไปเรื่อยๆ โครงการจะอยู่ฝั่งขวามือ

แสดงการเดินทางมาจากอำเภอสะเมิง

แสดงการเดินทางภายในหมู่บ้าน

3.2 พื้นที่ ข. สามารถเข้าถึงได้ 2 วิธีคือ

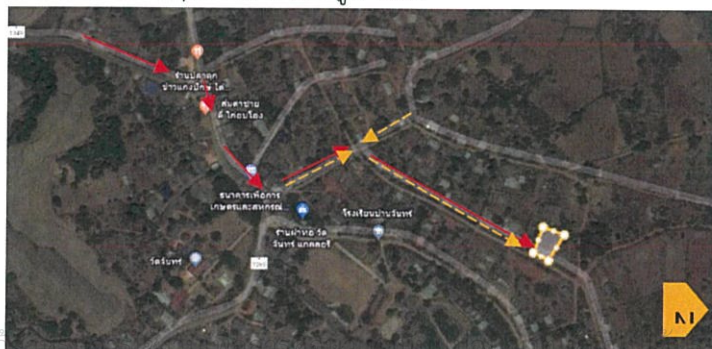
1) โดยสารรถสองแถวสีเหลืองจากตัวเมืองเชียงใหม่ สายเชียงใหม่-สะเมิง-กัลยาณิวัฒนาปกติจะมีวันละ 2 รอบ ดังนี้

ขาขึ้น : เชียงใหม่-อ.กัลยาณิวัฒนา มีวันละ 2 รอบ คือ 09.00 / 11.00 น.

ขาลง : อ.กัลยาณิวัฒนา-เชียงใหม่ มีวันละ 2 รอบ คือ 07.00 / 08.00 น.

ต้องเดินต่อ หรือโดยสารรถชาวบ้านเข้าไปยังพื้นที่

2) ขับรถยนต์ส่วนตัวไปทางอำเภอสะเมิงโดยใช้ถนนหมายเลข 1349 แล้วเลี้ยวขวาเข้าเส้น 1256 จากนั้นเลี้ยวซ้ายเข้าหมู่บ้านแจ่มสามแยกแล้วเลี้ยวขวาจากนั้นตรงไปเรื่อยๆโครงการจะอยู่ซ้ายมือ

แสดงการเดินทางมาจากอำเภอสะเมิง

แสดงการเดินทางภายในหมู่บ้าน

4.สภาพแวดล้อมโดยรอบ

4.1 พื้นที่ ก. อยู่ภายในบริเวณวัดจันทร์

ข้อดี : อยู่ใกล้ตัวหมู่บ้าน ติดถนนใหญ่ เดินทางสะดวก สามารถมองเห็นง่าย

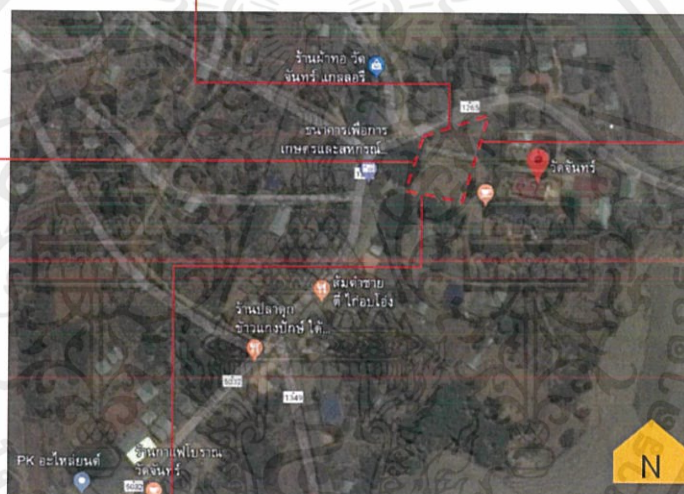
ข้อเสีย : มีความพลุกพล่านของคนโดยรอบ โดยเฉพาะช่วงเทศกาล

ทิศเหนือ : ขอบเขตพื้นที่
กั้นด้วยกำแพงวัด และ
ทางออกไปยังหมู่บ้าน มี
ต้นไม้ใหญ่ประปราย

ทิศตะวันตก : ปัจจุบันเป็น
ที่ตั้งของ ศูนย์บริการ
นักท่องเที่ยวขนาดเล็ก และ
อยู่ฉางพระราชทาน

ทิศตะวันออก : ขอบเขต
พื้นที่กั้นด้วยกำแพงวัด
ด้านหลังกำแพงเป็นพระ
ปราสาทเก่าแก่ โบสถ์ และ
บริเวณวัดทั้งหมด

ทิศใต้ : ขอบเขตพื้นที่กั้น
ด้วยแนวต้นไม้ใหญ่ มีสิ่ง
ปลูกสร้างขนาดเล็กตั้งอยู่

4.2 พื้นที่ ข. อยู่ในบริเวณของหมู่บ้านวัดจันทร์

ข้อดี : ด้านหน้าโครงการมีวิวทิวทัศน์ที่สวยงาม

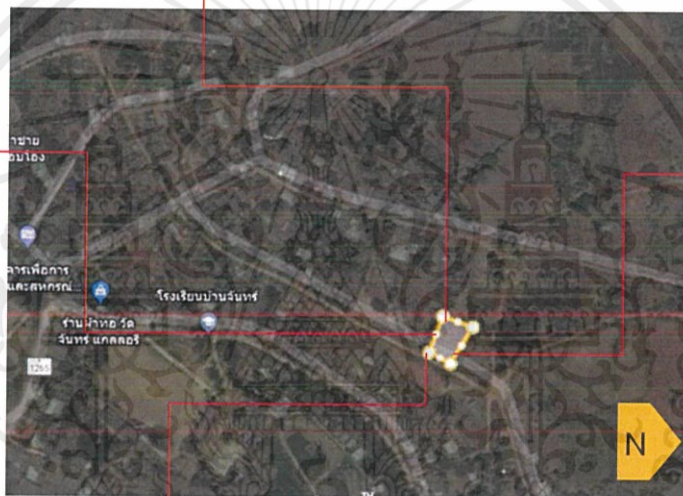
ข้อเสีย : เดินทางลำบาก เข้าถึงยาก

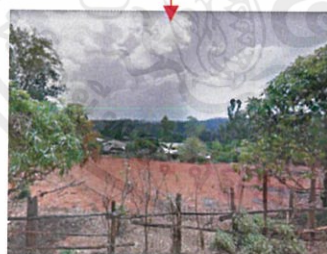
ทิศตะวันตก : ด้านหลังของพื้นที่กั้นด้วยแนวต้นไม้ใหญ่

ทิศใต้ : ขอบเขตกั้นด้วยรั้วไม้ และแนวต้นไม้ใหญ่ ถัดไปเป็นบ้านชาวบ้าน

ทิศเหนือ : ขอบเขตกั้นด้วยแนวต้นไม้ใหญ่ ถัดไปเป็นบ้านชาวบ้าน

ทิศตะวันออก : ติดถนนฝั่งตรงข้ามเป็นพื้นที่โล่ง มองออกไปเห็นวิวภูเขา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. สภาพภายในโครงการ

5.1 พื้นที่ ก. สภาพภายในโครงการของพื้นที่ ก. ปัจจุบันเป็นพื้นที่โล่งกว้าง ใช้สำหรับเป็นที่จอดรถรองรับนักท่องเที่ยวและชาวบ้านที่มาสักการะวัดจันทร์ มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวขนาดเล็ก และอยู่ฉางพระราชทานตั้งอยู่ บางครั้งมีการมาตั้งตลาดนัดขายของบริเวณนี้

รูปที่ 1.5 แสดงภาพที่ดั่งปัจจุบันพื้นที่ ก.

5.2 พื้นที่ ข. สภาพภายในโครงการของพื้นที่ ข. ปัจจุบันเป็นพื้นที่โล่งกว้าง ไม่มีการใช้งานใดใด และมีความลาดเอียงเล็กน้อยตามแนวเขา

รูปที่ 1.6 แสดงภาพที่ดั่งปัจจุบันพื้นที่ ข.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. การพิจารณาพื้นที่ตั้งทั้ง 2 ที่

ข้อพิจารณา	พื้นที่ ก.	พื้นที่ ข.
ลักษณะพื้นที่ที่เหมาะสม		
- ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน	3	5
- เข้าถึงได้ง่ายทั้งจากรถยนต์ และรถประจำทาง	5	3
- เป็นพื้นที่ที่คนในพื้นที่คุ้นเคย และมีการสัญจรไปมาเป็นประจำ	4	4
- เป็นพื้นที่ที่มีสอดคล้องกับประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	5	1
รวม	17	13

ตารางที่ 1.4 ตารางเปรียบเทียบลักษณะที่ตั้งของโครงการทั้ง 2 ที่

*หมายเหตุ 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยมาก

สรุปผลการพิจารณาในการเลือกพื้นที่ตั้งอาคาร

พื้นที่ ก. มีความเหมาะสมที่สุด

1.9 อาคารที่ใช้ในโครงการ

1. ลักษณะอาคารที่เหมาะสม

1.1 อาคารที่มีรูปแบบภายนอกกลมกลืนกับบริบทโดยรอบของพื้นที่

1.2 กลุ่มอาคารที่มีการเชื่อมต่อกันของพื้นที่ภายนอก และภายใน สามารถเรียงร้อยเป็นเรื่องราวเดียวกัน

1.3 กลุ่มอาคารที่ขยายตัวในแนวราบ

2. การวิเคราะห์อาคาร

เนื่องด้วยพื้นที่ตั้งของโครงการอยู่ภายในหมู่บ้านซึ่งมีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่เด่นชัด และงดงามภายในตัวเอง อีกทั้งทัศนียภาพโดยรอบ เป็นภูเขา ป่าไม้ ซึ่งคนในพื้นที่หวงแหน และสามารถอยู่ร่วมกันได้เป็นอย่างดีในแบบพึ่งพาอาศัยกันและกัน ผู้ออกแบบจึงเล็งเห็นความสำคัญของบริบทโดยรอบเป็นสำคัญ อาคารที่นำมาใช้จึงคำนึงถึงการขโมยเอาพื้นที่บริบทโดยรอบมาใช้ภายในอาคารได้อย่างสูงสุด โดยอาคารที่ทางผู้ออกแบบนำมาใช้มีดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1 อาคารเอนกธรรม อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

ตัวอาคารมีการดึงเอาเอกลักษณ์ความเป็นพื้นถิ่นมาใช้ผสมผสานกับความโมเดิร์น วัสดุหลักที่ใช้เป็นไม้ ตัวอาคารแบ่งเป็นสองฝั่ง ยกใต้ถุนสูง ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของบ้านชาวปกากะญอวัดจันทร์ในอดีต มีทางเปิดโล่งตรงกลาง เชิญชวนผู้ที่ผ่านไปมาให้เข้ามาสัมผัสพื้นที่ภายใน

รูปที่ 1.7 อาคารเอนกธรรม

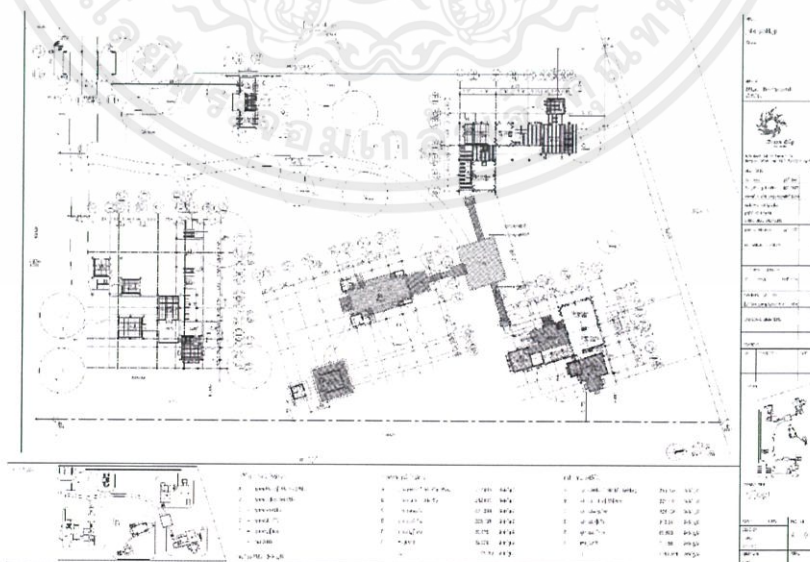
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 1.8 รูปอาคารเอือนธรรม

รูปที่ 1.9 รูปอาคารเอือนธรรม

รูปที่ 1.10 รูปผังบริเวณอาคารเอือนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลสนับสนุนโครงการ

2.1 ความเป็นมาของลักษณะโครงการ

ในปัจจุบันนี้การเรียนรู้เพียงแต่ในตำรา ในห้องเรียนนั้นไม่เพียงพออีกต่อไป ในต่างประเทศหลายๆประเทศผู้คนในความสัมพันธ์กับแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานที่เป็นอย่างมาก เช่น พิพิธภัณฑ์ต่างๆ ศูนย์ศึกษานอกเวลา หรือแม้กระทั่งการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของกลุ่มคนซึ่งมีอัตลักษณ์ชัดเจน แต่ในบ้านเรานั้นสิ่งเหล่านี้ยังเป็นเรื่องไกลตัวโดยเฉพาะกับคนในเมืองหลวง

ยูเนสโก(UNESCO) เป็นองค์กรแรกๆ ที่นำเสนอเรื่องของการปกป้องมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้(intangible culture heritage: ICH) และได้นิยามความหมายของ ICH ว่า หมายถึง วิถีปฏิบัติ การแสดงออก การแสดงความคิด ความรู้ ทักษะ ของชุมชน กลุ่มคน หรือแม้กระทั่งบุคคล ที่ตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของมรดกวัฒนธรรมนั้น และมีการส่งผ่านจากรุ่นสู่รุ่น มีการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ธรรมชาติ และประวัติศาสตร์ของพวกเขา นำไปสู่อัตลักษณ์และความสืบเนื่องของวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวทางที่สนับสนุนการเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ตัวอย่าง ของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ ประวัติศาสตร์คำบอกเล่า เช่น บทกวี นิทาน วรรณกรรม การแสดง เช่น การเล่นดนตรี การร้องเพลง การเต้นรำ การเชิดหุ่น และการละคร พิธีกรรมและงานเฉลิมฉลอง งานช่าง งานฝีมือ ระบบความรู้ พื้นบ้านเกี่ยวกับยารักษาโรค ดาราศาสตร์ และโลกธรรมชาติ รวมไปถึงแหล่งและพื้นที่ที่ใช้จัดกิจกรรมและเหตุการณ์สำคัญทางวัฒนธรรม ทราบกันดีว่าพิพิธภัณฑ์เป็นสถานที่เก็บรักษา อนุรักษ์ และจัดแสดงโบราณวัตถุ ศิลปะวัตถุ วัตถุชาติพันธุ์ วัตถุร่วมสมัย ฯลฯ ซึ่งรวมเรียกว่าเป็นมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (tangible heritage) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน พิพิธภัณฑ์มีแนวโน้มพยายามขยายวงหน้าที่ของตนเองไปสู่การนำเสนอเรื่อง ของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ด้วยเจตนารมณ์อันดีในการจะปกป้องหรืออนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมเหล่านั้นที่กำลัง จะสูญหาย

ในกรณีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย ที่มีราว 700 แห่งในปัจจุบัน ดำเนิน การโดยชาวบ้าน ชุมชน วัด หรือแม้แต่เอกชน มีเนื้อหาการจัดแสดงที่หลากหลายมาก จำนวนกว่าครึ่งจัดแสดงข้าวของ และเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตท้องถิ่น ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น งานฝีมือ จึงไม่น่าแปลกใจว่าเมื่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ(สวช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับนโยบายและแนวคิดของยูเนสโกในการทำคลังข้อมูล(inventory) ของมรดก วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ในชื่อโครงการภูมิบ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภูมิเมือง ให้สำนักงานวัฒนธรรมประจำจังหวัดเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลและคัดเลือกมรดก วัฒนธรรม วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในจังหวัดของตนเอง ซึ่งหลายจังหวัดก็เข้ามาเก็บข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หลายแห่ง

อย่างไรก็ดีบรรดาชาวพิพิธภัณฑ์ที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเหล่านั้นคงไม่ทราบว่ ICH หมายถึงอะไร (และอาจไม่จำเป็นต้องรู้) เนื่อง ด้วยการที่วัฒนธรรมใดจะอยู่รอด มีชีวิตชีวา และสืบทอดอย่างยั่งยืนในสังคมนั้นไม่ใช่เพราะการได้เข้าไปอยู่ในบัญชีรายชื่อขององค์กรใด แต่ประกอบไปด้วยหลายปัจจัย อาทิ การตัดสินใจของชุมชนเองว่าอะไรคือวัฒนธรรมของพวกเขา และวัฒนธรรมอะไรที่พวกเขาต้องการรักษา รวมไปถึงสภาพแวดล้อม ระบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืน บริบททางสังคมและการเมืองที่เข้มแข็ง

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่นานาประเทศ ให้ความสำคัญ เพื่อการมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศและนานาชาติ ตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Environmentally Sustainable Development) โดยให้ความสำคัญแก่การให้การศึกษาหรือการเรียนรู้ หรือมุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์มากกว่าการจัดการลดหรือปราศจากผลกระทบและนักท่องเที่ยวพึงพอใจเท่านั้น แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม และให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง และให้ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ราฟ บุคเลย์ (Raff Buckley, 1992 อ้างใน สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542) นิยามว่า คือการท่องเที่ยวที่จัดการดูแลอย่างยั่งยืน อยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติ มีการศึกษาด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม และ/หรือ สิ่งแวดล้อมเอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ และสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

สาระสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ศุภชัยวิชัยป้าไม้ (2538) ได้สรุปสาระสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติ ที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป็นหลัก และอาจรวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ด้วย
2. ควรเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติ สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม
3. เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ได้รับประสบการณ์ และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยตรง อีกทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย
4. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติ เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
5. มุ่งเน้นคุณค่าลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แต่ไม่เน้นที่การเสริมแต่ง พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น ได้สะท้อนภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้อย่างชัดเจน ว่าเป็นการท่องเที่ยวและการพัฒนาไปพร้อมๆกัน โดยเฉพาะการพัฒนาจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวให้มีความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม

ซึ่งจากบทความข้างต้นนั้นจึงเป็นที่มาที่เกิดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนต่างๆขึ้นมาหลายแห่งซึ่งนอกจากจะให้คนต่างถิ่นได้เรียนรู้ถึงการใช้ชีวิต ความสามารถ และวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนต่างแล้ว ยังทำให้คนในชุมชนนั้นตระถึงความสำคัญของคงอยู่ของวัฒนธรรมและเห็นถึงคุณค่าของประเพณีดั้งเดิมที่คนรุ่นหลังพยายามรักษาและส่งทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ไม่หลงไปกับแสงสี และวัฒนธรรมพื้นล่างซึ่งไหลเข้าแทรกซึมสู่ภายในชุมชนได้อย่างรวดเร็ว จนบางครั้งคนในชุมชนอาจจะตั้งตัวไม่ทัน และรับมาแบบผิดผิด ทั้งนี้ทุกอย่างปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย แต่ยังคงเอกลักษณ์เดิมไว้ สะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ดิงามกับการดำรงชีพแบบยุคสมัยปัจจุบัน

2.2 ประเภทของโครงการ

โครงการศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าปกากะญอนั้นเป็นการผสมผสานกัน โดยนำเอาแนวคิดในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์วิทยามาใช้ร่วมกับหลักการของพิพิธภัณฑ์สถานมานุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา ทั้งนี้เพื่อให้สถานที่แห่งนี้ไม่ใช่เพียงแค่เป็นพิพิธภัณฑ์ที่เก็บรวบรวมเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอาสิ่งของเครื่องใช้มาจัดแสดง แต่เป็นศูนย์ศึกษาซึ่งบุคคลทั่วไปสามารถเข้ามาสัมผัส ทดลองใช้ชีวิตในแบบของชาวปกากะญอ ภายใต้การดูแลโดยปราชญ์ท้องถิ่น ที่จะมาให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ นอกจากนี้จะเป็นการทำให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงวัฒนธรรมชนเผ่าแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นในคนในชุมชนเองเห็นถึงคุณค่าของสิ่งที่ตนเองมีอยู่

พิพิธภัณฑ์สถานทางมนุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา (Museum of Anthropology and Ethnology) พิพิธภัณฑ์สถานดังกล่าวนี้ มีขอบเขตงานกว้างขวางด้วยวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้มนุษย์แต่ละเผ่าพันธุ์ได้เข้าใจในวัฒนธรรมซึ่งกัน และกัน อันเป็นผลนำไป สู่ความเข้าใจที่ดีของสังคมมนุษย์โลกทั่วไป พิพิธภัณฑ์สถานชนิดนี้มักจะแสดงวัตถุเครื่องมือและเครื่องใช้ รูปเคารพทางศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมอื่น ๆ ขอบเขตแห่งวัฒนธรรมของเผ่าต่าง ๆ ที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานชนิดนี้ กว้างขวาง เพียงไรขึ้นอยู่กับ ความสนใจ และความรู้ของเจ้าหน้าที่ พิพิธภัณฑ์สถานชนิดนี้บางแห่งจำกัดขอบเขตอยู่แต่เพียงชนเผ่าต่าง ๆ ภายในประเทศ แต่พิพิธภัณฑ์สถานหลายแห่ง เช่น พิพิธภัณฑ์สถานทางมนุษยในกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส และพิพิธภัณฑ์สถานเมืองไลเดน ประเทศเนเธอร์แลนด์จัดแสดง ความเป็นอยู่ของชนเผ่าต่าง ๆ ทั่วโลกมีทั้งเอเชีย แอฟริกา และยุโรป เป็นต้น ในการจัดแสดง เจ้าหน้าที่จะต้องคำนึงเอาไว้ว่า พิพิธภัณฑ์ สถานทางชาติพันธุ์วิทยาหรือมานุษยวิทยาที่ดีนั้นไม่ควรแสดงแต่เพียงวัฒนธรรมชั้นสูงของ แต่ละเผ่าชน แต่ควรเน้นหนักไปในด้าน สังคมมนุษย์ทั่วไป ในเผ่าชนนั้นว่าได้เคยมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไรมีอุปสรรคอย่างไร โดยการนำ สิ่งอันเป็นสัญลักษณ์พิเศษ ออกแสดง ให้ประชาชนได้เห็น ในการบริหารพิพิธภัณฑ์สถานชนิดนี้ จะต้องเน้นหนักกว่าประชาชน ที่เข้าชมเป็นจุดสำคัญที่สุดในการบริหาร ควรจะจัดแสดงและบริการให้เขาเห็นมนุษย์ร่วมโลกมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร ประชาชน ที่เข้ามาอาจมองวัตถุที่แสดงใน ครั้งแรก อย่างประหลาดใจ แต่นานวันเข้า อาจจะรู้สึกเข้าใจมนุษย์เผ่าอื่นได้ดีขึ้น นี่คือจุดแรก แห่งความสำเร็จของการบริหารพิพิธภัณฑ์สถานชนิดนี้ ในการจัดตั้งนั้น เจ้าหน้าที่จะต้องเริ่มต้นรวบรวมวัตถุของเผ่าต่าง ๆ ตามที่ประชาชนสนใจ อาจเริ่มในชาติพันธุ์ของตนเอง แล้วแผ่ขยายไป ตามประเทศเพื่อนบ้านหรือเลยไปถึงกลุ่มประเทศอื่น ๆ ที่เจริญก้าวหน้าในปัจจุบัน การบริหารพิพิธภัณฑ์สถานมีชีวิตเป็นส่วนสำคัญ เพราะวัตถุต่าง ๆ ที่จัดแสดง ไม่สวยงาม เป็น ที่สนใจ ของประชาชน ในทางตรงกันข้ามกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การดนตรี พิธีกรรมทางศาสนา และความเป็นอยู่ที่เป็นสิ่งหนึ่งที่ พิพิธภัณฑ์สถานจะต้องจัดแสดงให้เห็นจริง (ethno-drama) เพื่อสร้างความสนใจของคนตลอดจนมี การบรรยายของเจ้าหน้าที่ด้วย ไม่เช่นนั้นพิพิธภัณฑ์สถานชนิดนี้ จะเจริญได้ยาก รากฐานในการศึกษาของพิพิธภัณฑ์สถาน ประเภทนี้ มีอยู่กว้างขวาง มากแต่ อย่างน้อย ในจำพวกพิพิธภัณฑ์สถานทั้งหมดในประเภทนี้จะต้องมีแห่งหนึ่งที่มีลักษณะเด่น ซึ่งส่วนใหญ่ เกี่ยวข้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กับ สมัยก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรมหรือวัฒนธรรมของอดีตกาลที่ล่วงมาแล้ว เมื่อเร็ว ๆ นี้ เราแบ่งพิพิธภัณฑ์สถานประเภทนี้ ออกเป็น 3 กลุ่ม

ก. พิพิธภัณฑ์สถานชาติพันธุ์วิทยา (Ethnological Museum) พิพิธภัณฑ์สถานประเภทนี้ มักจะเป็นงานกว้างขวางมากคือ รวมทั้งเอเชีย แอฟริกา อเมริกาและหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกและ ท้องถิ่นต่าง ๆ ในแถบอาร์กติกและในยุโรป ถึงแม้ว่าเคยได้ยิน ถึงการ รวบรวมในหัวข้อที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์วิทยาของประเทศต่าง ๆ มาบ้างแล้วแต่พิพิธภัณฑ์สถานประเภท นี้มีกำเนิดที่แท้จริง ขึ้นราว ครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 เมื่อจะพิจารณาถึงการเริ่มต้นของพิพิธภัณฑ์สถานประเภทนี้ ถ้าไม่สืบสวนตามสภาพทางภูมิศาสตร์แล้ว พิพิธภัณฑ์สถานแบบนี้ก็จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับพิพิธภัณฑ์สถานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีมาก ซึ่งพิพิธภัณฑ์สถานทั้งสองแบบนี้ ในยุโรปและอเมริกา เป็นเรื่องธรรมดาสามัญ เพราะเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางสังคมศาสตร์ ความมั่งคั่งและภูมิประเทศที่กว้างขวาง เป็นสิ่งที่ช่วยให้ขยายหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ไปสู่เมืองที่อยู่ห่างไกล บางครั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งนี้อาจแยกตัวออกไปต่างหาก เช่น ใน เยอรมนี และประเทศในสแกนดิเนเวีย หรืออาจเข้าร่วมกับพิพิธภัณฑ์สถานซึ่งรวบรวมวิชาสาขาต่าง ๆ อย่างกว้างขวางแต่ พิพิธภัณฑ์สถานเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเข้าร่วมกับพิพิธภัณฑ์สถานทางธรรมชาติวิทยา และมีคำอธิบายถึงความจริงว่า (เจ้าหน้าที่) ต้องเกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์วิทยาก่อนประวัติศาสตร์และมานุษยวิทยา และมีการศึกษาถึงรากฐาน ที่ได้มาร่วมกัน หรือได้รับอิทธิพล และวัฒนธรรม เริ่มแรกจากวัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์

ข. พิพิธภัณฑ์สถานศิลปะพื้นเมือง (Folk Arts Museum) ซึ่งเรียกอีกแบบหนึ่งว่า พิพิธภัณฑ์สถานทางศิลปะและ ขนบธรรมเนียม ประเพณีพื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์สถานประเภทนี้ โดยธรรมดาศึกษาเกี่ยวกับวิชาชาติพันธุ์วิทยาของประเทศที่พิพิธภัณฑ์สถานตั้งอยู่ มีหลักการปฏิบัติแบบเดียวกับ พิพิธภัณฑ์สถานที่เป็นศูนย์กลางและพิจารณาถึงแง่คิดต่าง ๆ เกี่ยวกับท้องถิ่นของพิพิธภัณฑ์สถานใน มณฑลนั้น ๆ การรวบรวมของพิพิธภัณฑ์สถานแบบนี้เจริญขึ้นในศตวรรษที่ 19 ในเวลาที่ประเทศต่าง ๆ รู้จักค่าของวัตถุชิ้นสำคัญซึ่งกำลัง ถูกทำลายโดยวิวัฒนาการของอุตสาหกรรม พิพิธภัณฑ์สถานแบบนี้ มักจะไม่แยกออกมาตั้งโดดเดี่ยว บางแห่งจะเกี่ยวข้อง กับพิพิธภัณฑ์สถาน ในกลุ่มแรก

ค. พิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้ง (Open Air Museum) งานของพิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้ง คือ การเลือกรื้อถอน การขนส่ง การก่อสร้าง และรักษาให้อยู่ในสภาพดี สถานที่ที่สมควร และอุปกรณ์วัสดุทางสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นลักษณะของการดำเนินชีวิต ที่อยู่อาศัย กิจกรรม ทางการเกษตร งานฝีมือเป็นต้น พิพิธภัณฑ์สถานกลางแจ้งไม่จำเป็นจะต้องจัดเกี่ยวกับชาติพันธุ์วิทยา พิพิธภัณฑ์สถานทางโบราณคดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บางแห่งก็จัดเป็นแบบกลางแจ้ง เช่น การจัดความเป็นอยู่ของคนก่อนประวัติ ศาสตร์ ต้องนำเอาวัตถุชิ้นต่าง ๆ จากที่ตั้งเดิมของมันมา รวมกันเข้าก่อน และยังมีพิพิธภัณฑ์กลางแจ้งโดยทั่วไปอีกที่จัดแสดงประติมากรรม

2.3 ข้อมูลเฉพาะของโครงการ

2.3.1 สถานที่ตั้ง

ที่ตั้ง

บ้านวัดจันทร์ – บ้านห้วยอ้อ ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา
จังหวัด เชียงใหม่

พิกัด UTM X 2130706 Y 50030603

ขอบเขตหมู่บ้าน / ชุมชน

ทิศเหนือจรด

บ้านสันม่วง ม.2 ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา
จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้จรด

บ้านเด่น ม.7 ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอกัลยาณิวัฒนา
จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ตะวันออกจรด

อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทิศตะวันตกจรด

บ้านห้วยตอง ตำบลห้วยปูลิง อำเภอเมือง จังหวัด
แม่ฮ่องสอน

แผนที่แสดงการตั้งบ้านและสถานที่สำคัญของหมู่บ้าน / ชุมชน

รูปที่ 2.1 แผนที่บริเวณโดยรอบหมู่บ้านวัดจันทร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2 ประวัติหมู่บ้าน

บ้านวัดจันทร์ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านจันทร์ อำเภอถ้ำเขียงพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่ที่มีการตั้งถิ่นฐานพื้นที่มานานนับร้อยปี ราวพ.ศ.2336 ประชาชนส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าปกากะญอ ซึ่งมีวัฒนธรรมความเชื่อเฉพาะของตนเอง

บ้านวัดจันทร์ เดิมมีชื่อ จันทร เป็นชาวล้านนา ที่ถูกขับไล่ออกจากครอบครัว เดินทางถึงบริเวณบ้านวัดจันทร์เห็นว่าสถานที่แห่งนี้มีทำเลที่เหมาะสมแก่การสร้างหมู่บ้าน เนื่องจากมีสถานที่ที่กว้างขวาง มีสายน้ำแม่แจ่มไหลผ่านทางทิศตะวันออก จึงตัดสินใจปักหลักอาศัยอยู่ตรงนี้ ต่อมาทางล้านนาเกิดอาเพศร้ายแรง ไม่มีผู้ใดแก้ไขเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยนายจันทรเท่านั้น มารดาจึงให้ข้าทาสบริวารมาตามให้นายจันทรกลับเมืองล้านนา แต่นายจันทรปฏิเสธอย่างสิ้นเชิง แต่ในที่สุดนายจันทรก็ทนการขอร้องไม่ไหว จึงกลับเมืองตามคำสั่งของมารดา โดยมีข้อแม้ว่าต้องให้ชาวบ้านปลูกต้นไม้ระหว่างสองข้างทางก่อนเพื่อให้ตัวเองถูกแดดถูกฝน นอกจากนั้นจะเดินบนหลังคนเพื่อไม่ให้เท้าตนเองเปื้อนดินเปื้อนโคลน มารดาจึงต้องจัดการทุกอย่างให้ตามต้องการเพื่อให้ลูกชายกลับบ้าน สุดท้ายจันทรจึงเดินทางกลับล้านนาเพื่อแก้ไขปัญหาบ้านเมือง ด้วยเหตุนี้บริเวณนี้จึงเรียกว่า “บ้านจันทร” จากนั้นมีชนเผ่าลัวะ ที่มาบุกเบิกสร้างหมู่บ้านอย่างเป็นทางการ มีการปักที่อยู่ในท้องที่ต่างๆ พร้อมทั้งแบ่งกันเป็นกลุ่มในการสร้างวัดเป็นจำนวนมาก จากนั้นมีการอพยพย้ายถิ่นจึงทำให้วัดและพระเจดีย์หลายที่ขาดการดูแลรักษา ทำให้ต้องกลายเป็นวัดร้างไป เหลือแต่เจดีย์ที่ตั้งอยู่ในบริเวณนั้นในสมัยก่อนนั้นบริเวณบ้านวัดจันทร์เป็นป่าทึบ ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่เต็มไปด้วยแมกไม้หนานาชนิด โดยเฉพาะรอบๆบริเวณหมู่บ้าน เต็มไปด้วยไม้สนเป็นพันธุ์ไร่ แต่บริเวณบ้านจันทร์มีสถานที่สร้างสถูปเจดีย์เก่า ที่ปรักหักพังตลอดจนฐานของโบสถ์และวิหารอยู่หลายแห่ง ต่อมาเมื่อพระอริราชบุรุษหนึ่งองค์มาจากสหภาพพม่ามาว่าหลวงพ่อดุตตะ มาเห็นบริเวณวัดจันทร์เป็นสถานที่สงบยิ่งนัก จึงปักกลดบำเพ็ญเพียรภาวนา ในขณะนั้นมีชาวบ้านบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียงได้ผ่านมาพบพระอริราชบุรุษที่นั่งปักกลดอยู่ในบริเวณวัดจันทร์จึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธา จึงมาทำบุญกับหลวงพ่อดุตตะเป็นประจำ แต่เนื่องด้วยการเดินทางยากลำบาก ชาวบ้านที่เลื่อมใสจึงตกลงกันอพยพย้ายถิ่นฐานมายังบริเวณบ้านวัดจันทร์ ต่อมาจึงร่วมกันบูรณสังขรณ์พระเจดีย์ โดยมีพระอริราชบุรุษเป็นประธาน พอใกล้เสร็จพระอริราชบุรุษก็ลาชาวบ้านเพื่ออัญเชิญพระอริราชบุรุษกลับพม่า แต่ท่านได้มรณภาพระหว่างการเดินทาง ต่อมาประมาณ พ.ศ.2473 ครูบาศรีวิชัยได้อัญเชิญมาทางอำเภอ ปาย จังหวัด แม่ฮ่องสอน ผ่านมาทางบ้านเมืองแปง เข้ามาทางบ้านวัดจันทร์ จึงได้มาพักค้างแรมที่บ้านวัดจันทร์ เห็นพระธาตุสร้างไว้ไม่เสร็จ จึงเชิญชวนชาวบ้านมาช่วยกันบูรณะพระเจดีย์ให้เสร็จสิ้นและได้มีการยกฉัตรโดยครูบาศรีวิชัยตำบลบ้านจันทร์เดิมชื่อว่า มุเส่ตี (ขุนแม่แจ่ม) มีครอบครัวของนายหน่อลาเข้ามาอยู่ในพื้นที่เป็นครอบครัวแรกซึ่งย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2.3.3 โครงสร้างประชากร

1. จำนวนประชากร

ครัวเรือนประมาณ 200 ครัวเรือน 250 ครอบครัว 750

2. ชชาติพันธุ์ภายในหมู่บ้าน

ชาวปกากะญอ 100%

3. การนับถือศาสนา

ศาสนาพุทธ 85%

ศาสนาคริสต์ 3%

นับถือผีบรรพบุรุษ 12%

4. การศึกษาของคนในพื้นที่

ระดับประถม – มัธยมต้น โรงเรียนบ้านวัดจันทร์

ระดับมัธยมปลาย โรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาเฉลิมพระเกียรติ

รูปที่ 2.2 แผนที่แสดงตำแหน่งโรงเรียนในพื้นที่

5. การประกอบอาชีพ

อาชีพหลัก ทำนาขึ้นบันไดตั้งแต่เดือน พ.ค. ถึง พ.ย.

2.3.4 ข้อมูลพื้นฐานของชาวปกากะญอ

ปกากะญอ แปลว่า เรียบง่าย ชาวปกากะญอหมู่บ้านวัดจันทร์ เรียกตัวเองว่า โพล่ว หรือ ปากะญอ ซึ่งแปลว่า เรียบง่าย เช่นเดียวกัน ชาวปกากะญอเป็นชาติพันธุ์หนึ่งของกระเหรี่ยง ซึ่งอพยพมาจากทางฝั่งพม่า มีประชากรมากที่สุดในบรรดาชาติพันธุ์ทั้งหมดในประเทศไทย โดยมีการกระจายตัวอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ตั้งแต่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ตาก กำแพงเพชร แพร่ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุโขทัย อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ รวม 15 จังหวัด

ชาวปกากะญอแต่เดิมมีอุปนิสัยที่ซื่อสัตย์ จริ่งใจที่สุดในบรรดาชาติพันธุ์ทั้งหมด ยึดถือในคำมั่นสัญญาเป็นสำคัญ และรักเดียวใจเดียว ใช้ชีวิตเรียบง่าย รักสงบ รักธรรมชาติและนุมนวล ไม่ชอบการต่อสู้และไม่ชอบมีความสัมพันธ์กับคนนอกเผ่าหรือสังคมภายนอก แม้กระทั่งกะเหรี่ยงเผ่าอื่นๆก็ตาม ทั้งนี้เพราะกะเหรี่ยงจะพูดหรือฟังภาษาอื่นไม่ได้(แต่เดิม) และการตั้งถิ่นฐานทำมาหากินเป็นหลักแหล่งไม่ชอบโยกย้ายที่อยู่เหมือนชาวเขาเผ่าอื่น กะเหรี่ยงจึงมักจะมีวิถีชีวิตที่สันโดษและสมถะ โดยปกติแล้ว กะเหรี่ยงจะไม่นิยมความรุนแรง การกระทำความผิดใดๆก็ตาม จะต้องมีการประชุมกันก่อนก่อนที่จะตัดสินลงโทษ ปรับไหม และขึ้นร้ายแรงที่สุดก็คือ ไล่ออกจากหมู่บ้าน โดยจะไม่มีการใช้กำลังทำร้ายใดๆเลย แม้แต่การทะเลาะวิวาทในชุมชนกะเหรี่ยงก็หาได้ยากมาก ไม่มักมาก กินอยู่เท่าที่มี ทำทุกอย่างเรียบง่าย ไม่ว่าจะเป็นการหุงหาอาหาร การสร้างบ้านเรือน การตัดเย็บเสื้อผ้า รวมถึงการทำไร่นา พวกที่มีนิสัย

ชาวปกากะญอมีการเป็นอยู่ที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เช่น หากมีการสร้างบ้านเรือน คนในหมู่บ้านก็จะชวนกันไปร่วมสร้างด้วย หากถึงฤดูทำนาก็จะไปช่วยกันทำนา เป็นต้น

2.3.5 ประเพณี วัฒนธรรม การเป็นอยู่ของชาวปกากะญอวัดจันทร์

1. ลักษณะการแต่งกาย

ในเวลาว่างหลังจากทำนา ผู้หญิงชาวปกากะญอจะมาทอผ้าด้วยกี่เอวจนเป็นวัฒนธรรมประจำเผ่า เสื้อเด็กและหญิงสาวจะเป็นชุดทรงกระสอบ ผ้าฝ้ายพื้นขาว ทอหรือปักประดับลวดลายให้งดงาม ส่วนหญิงที่มีครอบครัวแล้วจะสวมเสื้อสีดำปักลาย และผ้าถุงสีแดงคนละท่อน ตกแต่งด้วยลูกเดือย หรือทอยกดอก ยกลาย สำหรับผู้ชายกะเหรี่ยงนั้นส่วนมากจะสวมเสื้อตัวยาวถึงสะโพก ตัวเสื้อจะมีการตกแต่งด้วยแถบสีแนวตั้งไม่มีการปักประดับเหมือนเสื้อผู้หญิง นุ่งกางเกงสะดอ นิยมใช้สร้อยลูกปัดเป็นเครื่องประดับ และสวมกำไลเงินหรือตุ้มหู

รูปที่ 2.3 การแต่งกายของผู้หญิงซึ่งยังไม่แต่งงานแบบดั้งเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.4 การแต่งกายของผู้หญิงซึ่งแต่งงานแล้วแบบดั้งเดิม

รูปที่ 2.5 การแต่งกายของชาวเขาเผ่าลีซอ ปกาเกอะญอ และม้ง จากซ้ายไปขวา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

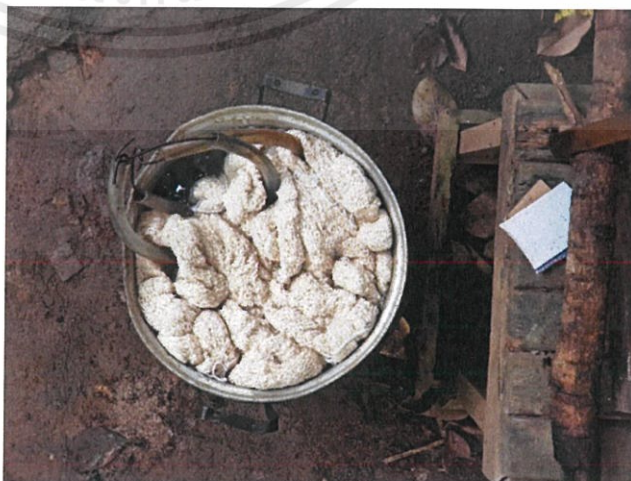
รูปที่ 2.6 การแต่งกายของชาวปกากะญอขณะออกหาสมุนไพรในป่า

3. การย้อมผ้าและทอผ้า

Material หลักที่ใช้ในการทอผ้าของชาวปกากะญอ คือ ฝ้าย ในอดีตชาวบ้านต้องนำเอาฝ้ายมาทำให้เป็นเส้นด้วยตัวเอง แต่ปัจจุบันนั้นชาวบ้านไปซื้อฝ้ายดิบมาจากในเมืองแล้วจึงนำมาย้อมสีซึ่งในอดีตเป็นสีที่ได้จากธรรมชาติ แต่ปัจจุบันใช้สีเคมีที่มีขายทั่วไป

3.1 การย้อมผ้า

1. เริ่มจากนำฝ้ายดิบมาต้มกับน้ำเกลือเพื่อไล่มันออกก่อน ใส่น้ำเกลือเพื่อให้มันออกง่าย จากนั้นนำไปตากให้เย็น

รูปที่ 2.7 ขั้นตอนการต้มฝ้ายดิบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. การเตรียมสีธรรมชาติเพื่อย้อม เช่น สีจากลูกมะขามป้อม จะนำลูกมะขามป้อม มา ต้มกับใบส้มและเกลือ ประมาณ 90 นาที จากนั้นกรองกากออก อาจมีการเติมน้ำปูนแดง หรือน้ำสนิมเพื่อให้ได้สีในโทนที่ต่างออกไปจากสีเดิมหรือเข้มขึ้น แล้วจึงนำฝ้ายมาแช่ในน้ำสี

รูปที่ 2.8 ขั้นตอนการต้มฝ้ายดิบ

รูปที่ 2.9 ขั้นตอนการกรองกากมะขามป้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.10 ขั้นตอนการเติมน้ำปูนแดง

รูปที่ 2.11 ขั้นตอนการแช่ฝ้ายในน้ำสี

3. ตากฝ้ายที่ย้อมสีแล้วให้เย็น แล้วนำไปซักจนกว่าสีจะไม่ตก จึงนำไปตากให้แห้ง แล้วม้วนเป็นใจ แล้วจึงนำมาทอ

รูปที่ 2.12 ขั้นตอนการตากฝ้ายเย็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.13 ฝ้ายที่ได้รับการย้อมสีธรรมชาติต่างๆ

3.2 การทอผ้า

ชาวปกากะญอใช้การทอผ้าแบบกี่เอว ความกว้างของผ้าจึงมีขนาดไม่เกินประมาณ 60 ซม. เมื่อได้ผ้า 1 ผืน จึงต้องนำมาเย็บต่อเพื่อทำเครื่องแต่งกายต่อไป

รูปที่ 2.14 การทอผ้ากี่เอว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ลวดลายผ้า

4.1 ลายผ้าสำหรับหญิงสาวที่ไม่ได้แต่งงาน

มีลักษณะเป็นแถบคาดแบบเรียบๆ ไม่มีการปักตกแต่งใดๆ เดิมพื้นตัวเสื้อเป็นสีขาวเพื่อแสดงถึงความบริสุทธิ์ของหญิงสาว แต่ในปัจจุบันมีสีอื่นๆเพิ่มเข้ามา แต่ยังคงลายในลักษณะที่เรียบง่าย

รูปที่ 2.15 ลวดลายสำหรับหญิงสาวที่ยังไม่แต่งงานสมัยก่อน

รูปที่ 2.16 ลายผ้าหญิงสาวบริสุทธิ์แบบประยุกต์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.17 ลายผ้าหญิงสาวบริสุทธิ์แบบประยุกต์

4.2 ลายผ้าสำหรับหญิงสาวที่แต่งงานแล้ว

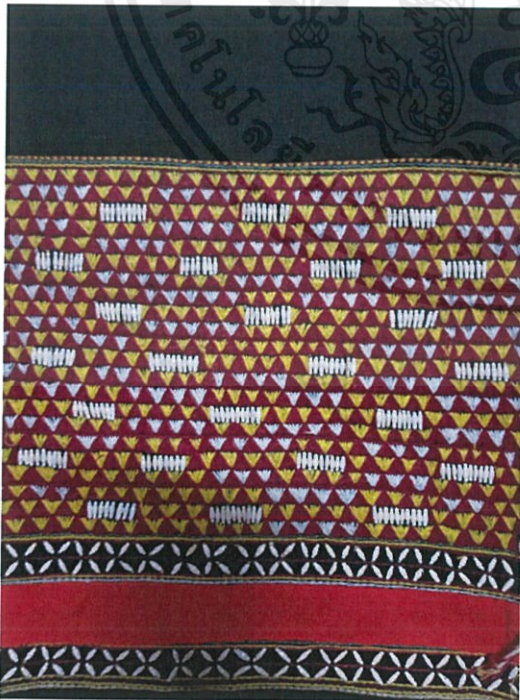
เสื้อ จะมีแถบคาดเป็นสีโทนแดงตรงชายของเสื้อ บนพื้นผ้าสีดำ มีลวดลายปักไล่มาจากด้านล่างเป็นลายต่างๆ ตกแต่งด้วยลูกเดือยสีขาว

ผ้าซิ่น เป็นผ้าซิ่นที่โทนแดง ทอกลายเป็นแถบคาดตลอดผืนที่ใช้สีโทนแดงเพื่อแสดงให้เห็นถึงเลือดที่เกิดการคลอดบุตร แทนหญิงสาวที่แต่งงานแล้ว

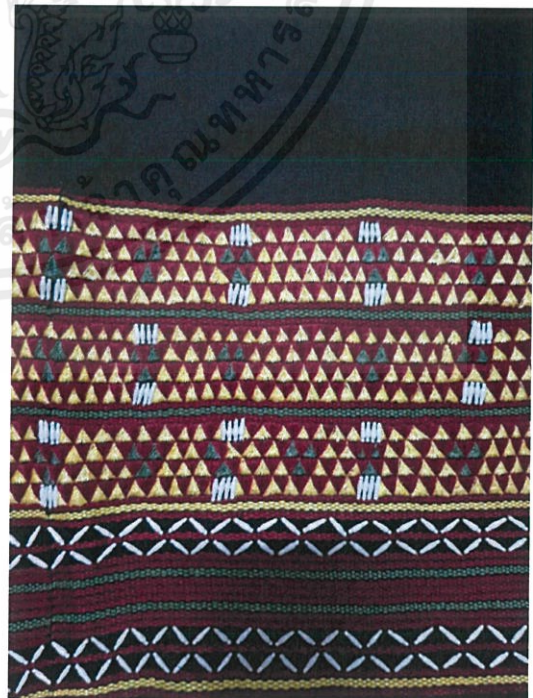
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.18 ลวดลายสำหรับหญิงสาวที่แต่งงานแล้วแบบดั้งเดิม
ลายเกล็ดนົມ (โยฮ่อกือ)

รูปที่ 2.19 ลวดลายเกล็ดนົມดั้งเดิม

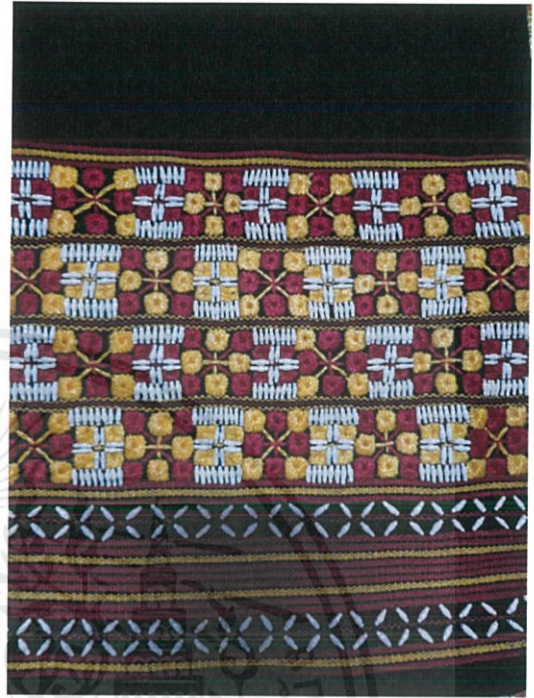
รูปที่ 2.20 ลวดลายเกล็ดนົມประยุกต์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลายมะเขือพวง (เก๋อเปะเล่อ)

รูปที่ 2.21 ลวดลายมะเขือพวงดั้งเดิม

รูปที่ 2.22 ลวดลายมะเขือพวงประยุกต์

รูปที่ 2.23 ลวดลายมะเขือพวงของปกากะญอแม่ฮ่องสอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

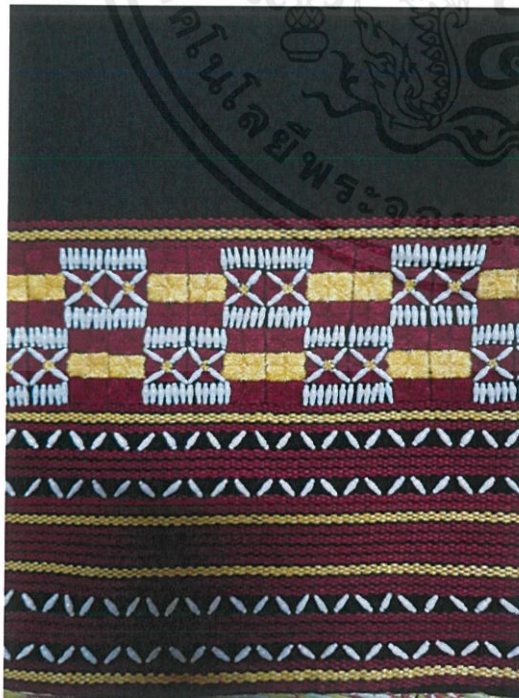
ลวดลายประยุกต์

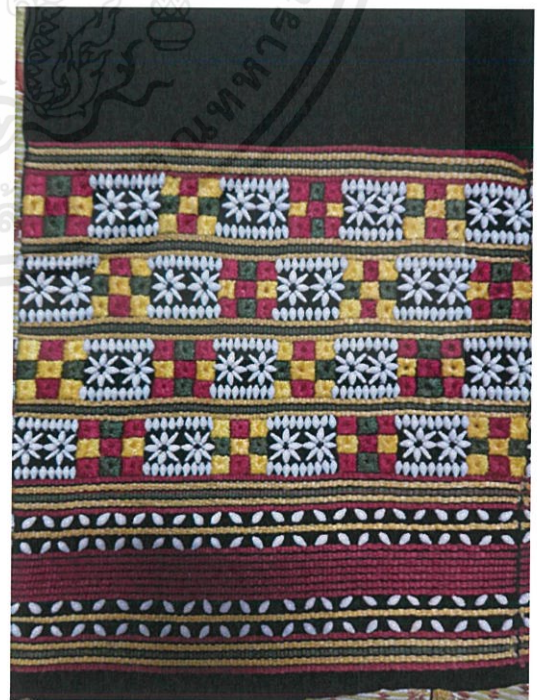
รูปที่ 2.24 ลวดลายประยุกต์

รูปที่ 2.25 ลวดลายประยุกต์

รูปที่ 2.26 ลวดลายประยุกต์

รูปที่ 2.27 ลวดลายประยุกต์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 ลายผ้าสำหรับผู้ชาย

แต่เดิมพื้นเป็นสีแดง คาดด้วยแถบแนวตั้งสีขาว ผู้ชายจะใส่เหมือนกันตั้งแต่เด็กยันแก่ โดยในปัจจุบันมีสีที่หลากหลาย แต่ยังคงแถบแนวตั้งเช่นเดิม

รูปที่ 2.28 ลวดลายสำหรับผู้ชาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. การประกอบอาชีพ

อาชีพหลักคือ ทำนาขั้นบันได

ใช้วิธีการปลูกข้าวต้นเดี่ยว คือ จะใช้ต้นกล้าข้าวที่มีอายุประมาณ 8-15 วัน ปลูกแบบต้นเดี่ยว พันธุ์เดียว โดยปลูกให้มีระยะห่าง 30 x 30 เซนติเมตร การปลูกข้าวระบบนี้จะทำให้ข้าวแตกกอมากกว่าปกติ เพราะต้นข้าวจะไม่แย่งอาหารกัน ผลผลิตจึงได้มากกว่า และทำให้ต้นกล้าแข็งแรง ตันทานโรคและแมลงมากขึ้น

ช่วงเวลาของการทำนา (โดยประมาณ)

กิจกรรม	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ปักค่นนา/ เตรียมนา												
ดำนา												
เลี้ยงผีนา												
เกี่ยวข้าว												

ตารางที่ 2.1 ตารางแสดงช่วงเวลาการทำนา

อาชีพเสริมอื่นๆ

- การเกษตร

บริเวณข้างนามีการปลูก ถั่วลิสง ถั่วแดง พักญี่ปุ่น กะหล่ำปลี ผักกาดขาว หมุนเวียนสลับกันไป

- การทอผ้า

จากเดินที่เมื่อว่างเว้นจากการทำการเกษตร จึงจะมาทอผ้าเพื่อสวมใส่และให้คนในครอบครัว ปัจจุบันมีการทอผ้า ปักผ้าเพื่อการค้ามากขึ้น

- การท่องเที่ยว

ปัจจุบันมีการจัดตั้งกลุ่มเล็กๆเพื่อจัดทำการท่องเที่ยวชุมชน มีการทำHome stay ซึ่งปัจจุบันมีประมาณ 10 หลัง มีการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การย้อมผ้า ทอผ้า เก็บสมุนไพร อบสมุนไพร และสมุนไพรแช่เท้า เป็นต้น

6. วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อ

6.1 วันสำคัญทางศาสนา

มีการเข้าวัดเพื่อทำบุญ เวียนเทียน ตามวิถีชาวพุทธ และชาวปกากะญอทุกคนจะแต่งชุดประจำเผ่า

6.2 พิธีผูกข้อมือ (อิจี)

ผูกข้อมือใหญ่

ปีละ 2 ครั้ง ทำพร้อมกันทั้งหมู่บ้าน ครั้งแรกช่วงคือ เดือนกุมภาพันธ์ เพื่อเป็นการเอกราชนี้เป็นเอกราชที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรียกขวัญก่อนดำนา เพื่อให้การทำนาตลอดปีราบรื่น และครั้งที่สองคือ สิงหาคม ทำหลังการเลี้ยงผีนา เพื่อให้ขวัญอยู่กับเนื้อกับตัว

การทำพิธี

ทุกบ้านจะต้องต้มเหล้าก่อนเพื่อใช้ในพิธี จากนั้นเหล้าสุกเมื่อไหร่จึงจะกำหนดวันที่ทำการผูกข้อมือ

ผูกข้อมือเรียกขวัญ

ทำเมื่อมีคนในครอบครัวไม่สบาย หรือลูกกลับมาจากการที่ไปเรียนไกลบ้าน ต้องมีการตัดฝ้ายเพื่อให้ตัดขาดจากผีตายโหงซึ่งอาจจะมารุกราน

การทำพิธี

ผู้ที่ทำพิธีจะต้องต้มเหล้า จากนั้นจะใช้หมูหรือไก่ในการทำพิธี โดยจะวางหมูหรือไก่ข้าวสวย ไว้ในขันโตกใบแรก และอีกใบหนึ่งจะมีไข่เรียกขวัญวางอยู่ เมื่อทำพิธีจะต้องเคาะขันโตกเพื่อเรียกขวัญก่อน ซึ่งพิธีผูกข้อมือเรียกขวัญนั้น จะมีสองแบบคือ แบบที่คนเมือง หรือคนนอกหมู่บ้านสามารถร่วมวงรับประทานอาหารด้วยได้ และแบบที่คนนอกเผ่าไม่สามารถรับประทานอาหารด้วยได้ เนื่องจากเป็นความเชื่อในเรื่องของผีประจำตัวบุคคล อาจจะมาทับรอยกัน

รูปที่ 2.29 ขันโตกอาหารในพิธี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.30 พิธีผูกข้อมือเพื่อเรียกขวัญ

รูปที่ 2.31 พิธีผูกข้อมือเพื่อเรียกขวัญ

6.3 การเลี้ยงผี

การเลี้ยงผีนา ทำเพื่อให้ข้าวอุดมสมบูรณ์ งอกงาม สวยงาม ทำเมื่อประมาณเดือน ส.ค. ก.ย. สามารถเข้าร่วมได้ทั้งชาย และหญิง

การเลี้ยงผีต้นน้ำ ทำเพื่อให้น้ำอุดมสมบูรณ์ พิธีนี้ผู้กระทำในพิธีต้องเป็นผู้ชายเท่านั้น ผู้หญิงห้ามเข้าร่วม แต่เมื่อเสร็จพิธีแล้วสามารถมาร่วมวงรับประทานอาหารด้วยกันได้

การเลี้ยงผีบรรพบุรุษ เมื่อมีการทำพิธีเลี้ยงผีบรรพบุรุษ คนในบ้านห้ามเข้าวัดทำบุญ ห้ามกินเนื้อสัตว์ และเวลาทำจะต้องเรียกคนในครอบครัวทั้งหมดมาไม่ว่าจะไปเรียน หรือ ทำงานไกลบ้าน และถ้าหากเป็นลูกชายไปมีครอบครัวที่อื่น เมื่อถึงเวลาทำพิธีสามารถมาตัวคนเดียวได้ แต่หากเป็นผู้หญิงจะต้องพาคนในครอบครัวมาทั้งหมด และทุกคนต้องสวมใส่เสื้อผ้าของปกากะญอทั้งหมด แม้กระทั่งนักบวชก็จะต้องเปลี่ยนเป็นเสื้อผ้าปกากะญอ และขณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำพิธีหากทำผิดขั้นตอนจะต้องทำใหม่ทั้งหมด เมื่อทำพิธีจะต้องฆ่าหมู ฆ่าไก่ ซึ่งต้องเป็นหมู และไก่ที่เลี้ยงเอง ซึ่งเป็นตัวที่สืบเชื้อสายมาจากรุ่นก่อนๆที่นำมาใช้ในพิธี หากหมู หรือไก่ที่เป็นตัวสำหรับทำพิธีเกิดล้มป่วยตายก่อนถึงวันทำพิธี จะต้องหามาใหม่และทำพิธีก่อน จึงจะนำมาใช้ได้

หากครอบครัวใดต้องการออกจากการนับถือผี จะต้องให้พระสงฆ์มาทำพิธีเพื่อตัดขาดจากการนับถือผี เพื่อตัดขาดโลกของกันและกัน

6.4 การสังคหหมู่บ้าน

เป็นการปิดป่าสิ่งไม่ดีออกจากหมู่บ้าน ทำประมาณวันที่ 18 เมษายนของทุกปี เสมือนเป็นการทำบุญปีใหม่ไทย มีการทำ “สะตวง” คือ พิธีส่งข้าวให้ผี การส่งข้าวให้ผิวนั้นมีความหมายในทำนองว่า อย่ามาทำร้ายจะส่งข้าวไปให้เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนชีวิต จะมีการนำอาหารต่างๆวาง 4 ทิศ เพื่อไหว้เทวดาซึ่งอารักขาหมู่บ้านทั้ง 4 ทิศ พิธีนี้จะทำที่บริเวณกลางหมู่บ้าน มีการนิมนต์พระมาเพื่อทำพิธี หลังจากนั้นจึงเริ่มต้นการทำไร่ทำนา

การทำพิธีจะต้องจุดไฟ 7 กอง(ไม้เกี๊ยะ) ทราย และน้ำส้มปล่อย เมื่อเสร็จพิธีชาวบ้านจะนำไม้เกี๊ยะมาเผาที่บ้าน ทรายและน้ำส้มปล่อยมาหว่านบริเวณบ้าน เพื่อปิดป่าสิ่งไม่ดีออกจากหมู่บ้านเรา นอกจากนั้นยังมี “ตาแหลว” เป็นไม้ไผ่นำมาเหลาเป็นแท่ง ผูกด้วยฝ้ายดำ ฝ้ายแดง และขุบน้ำส้มปล่อย สานกันเป็นจำนวน 7 ชั้น เปรียบเสมือนเป็นเครื่องรางของขลัง เพื่อกัน ผี กันสิ่งไม่ดีไม่ให้เข้ามาภายในบ้าน

รูปที่ 2.32 ตาแหลว

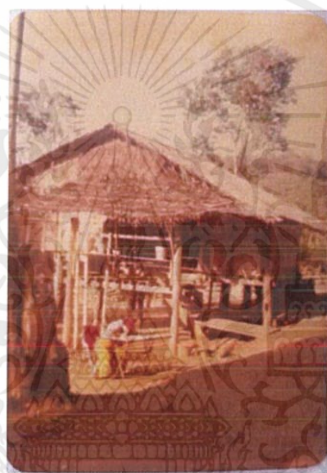
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5 พิธีสืบชะตาหลวง

ทำเมื่อเกิดอาเพศ เกิดเหตุเลวร้ายภายในหมู่บ้าน เช่น เกิดโรคระบาด มีคนตาย ติดต่อกันโดยไม่ทราบสาเหตุ จะมีการทำพิธีสืบชะตาหลวง ซึ่งพิธีนี้มีไม่บ่อย อาจจะ 10 ปีมี ครั้งหนึ่ง ในเรื่องของการทำพิธี การเตรียมงาน คล้ายกับการทำสังคหหมู่ แต่จะใหญ่กว่า

7. ลักษณะทางสถาปัตยกรรม

แต่เดิมชาวบ้านวัดจันทร์นิยมใช้ไม้ไผ่ในการสร้างบ้าน ทั้งตัวโครงสร้าง พื้น และผนัง มุงหลังคาด้วยใบตองตึง หรือใบจาก ลักษณะอาคาร เป็นอาคารยกพื้นสูง มีชานพักหน้าบ้าน ภายในตัวบ้านเป็นห้องโล่งกว้าง ไม่มีการแบ่งห้องอย่างชัดเจน

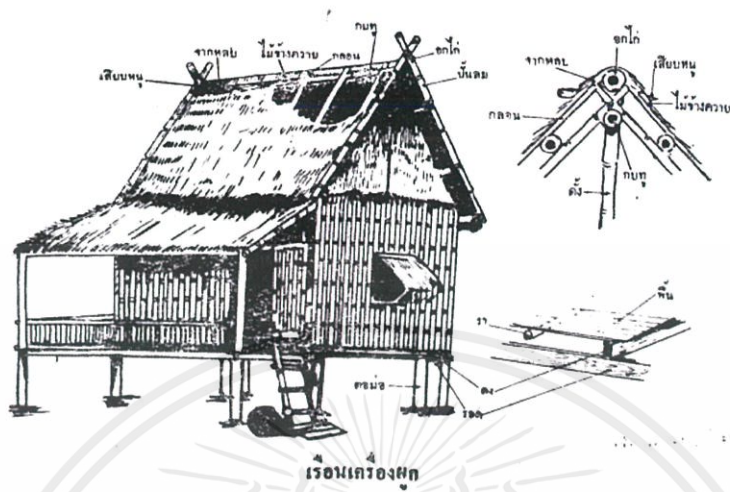
รูปที่ 2.33 ตัวอย่างบ้านภายในหมู่บ้านวัดจันทร์สมัยก่อน

รูปที่ 2.34 ตัวอย่างบ้านภายในหมู่บ้านวัดจันทร์สมัยก่อน

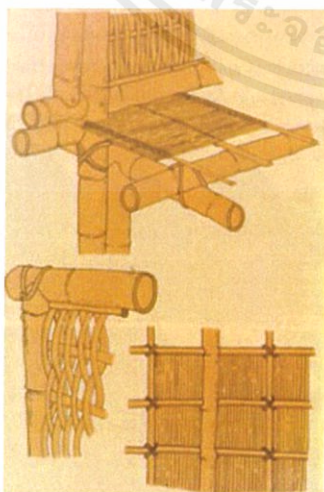
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้เรียกว่าเรือนเครื่องผูก ส่วนประกอบของเรือนเครื่องผูกมีดังนี้

รูปที่ 2.35 ภาพแสดงลักษณะโครงสร้างของเรือนเครื่องผูก

เรือนเครื่องผูกเป็นเรือนที่ปลูกสร้างขึ้นแบบง่าย ๆ วัสดุส่วนใหญ่เป็นไม้ไผ่ใช้หวาย และตอกผูกมัดส่วนต่าง ๆ ของตัวเรือนไว้หลังคามุงด้วยหญ้าหรือใบไม้เป็นเรือนแบบสากลนิยมมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์แล้วใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น ในอีสานและภาคเหนือจะใช้ใบไม้และหญ้ามุงหลังคา ซึ่งอาจเป็นที่มาของชื่อหญ้าที่เอามามุงหลังคา เลยเรียกว่า “หญ้ามุง” ก็ได้ (เสถียรโกเศศ : ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตปลูกเรือน) ภาคใต้ชายฝั่งทะเลมีจากก็ใช้จาก ภาคกลางมีหญ้ามุงมากก็ใช้หญ้ามุง เป็นต้น

รูปที่ 2.36 แบบขยายการผูกพื้น ผนังเข้ากับโครงสร้าง

รูปที่ 2.37 แบบขยายการผูกพื้น โครงหลังคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่ในปัจจุบันตัวบ้านนิยมนำไม้สนซึ่งหาได้ง่ายในพื้นที่มาใช้ในการปลูกสร้างบ้านมากขึ้น ใช้หลังคาสังกะสี กระเบื้องลอนคู่ ใช้การตอกตะปู แทนการผูกมัดด้วยตอก และยังมีการใช้วิธีการแบบก่ออิฐฉาบปูน และโครงสร้างเหล็กอีกด้วย มีการแบ่งห้องเป็นสัดส่วนชัดเจนมากขึ้น

รูปที่ 2.38 ตัวอย่างบ้านเก่าที่มีการต่อเติมในปัจจุบัน

รูปที่ 2.39 ตัวอย่างบ้านเก่าที่มีการต่อเติมในปัจจุบัน

บ้านของชาวปกากะญอนั้นส่วนใหญ่จะมีการยกพื้นใต้ถุนสูง ซึ่งในอดีตบริเวณนี้ใช้สำหรับเลี้ยงหมู และไก่ เมื่อมีเศษอาหาร หรือน้ำ สามารถเทผ่านร่องพื้นภายในบ้านลงไปใต้ถุน เพื่อเป็นอาหารของสัตว์เลี้ยง แต่ในปัจจุบันเนื่องด้วยปัญหาเรื่องสุขอนามัย ทำให้พื้นที่ใต้ถุนไม่ได้เกิดการใช้งาน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.40 ตัวอย่างบ้านเก่าที่มีการต่อเติมในปัจจุบัน

รูปที่ 2.41 ตัวอย่างภายนอกบ้านปกากะญอปัจจุบัน

รูปที่ 2.42 ตัวอย่างภายนอกบ้านปกากะญอปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.43 ตัวอย่างภายนอกบ้านปกากะญอปัจจุบัน

รูปที่ 2.44 ตัวอย่างภายนอกและบริบทบ้านปกากะญอปัจจุบัน

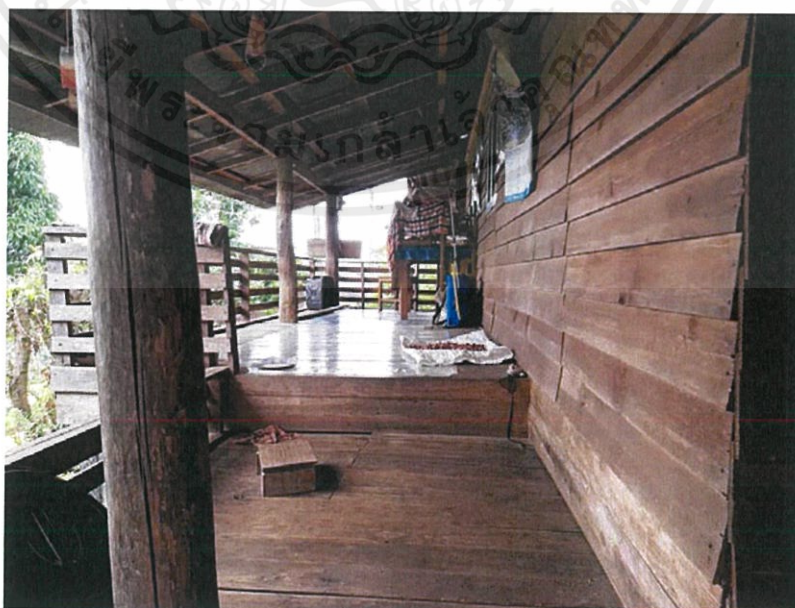
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. สภาพแวดล้อมภายในและวัสดุ

ภายในแต่เดิมไม่มีการแบ่งห้องที่ชัดเจน มีเพียงเตาไฟเพื่อใช้ในการประกอบอาหาร และผิงไฟยามหนาว และจะนอนบริเวณรอบๆกองไฟ แต่ในปัจจุบันมีการแบ่งสัดส่วนที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีการยกระดับพื้น หรือเปลี่ยนทางไม้ เพื่อแยกสัดส่วนภายในบ้าน มีการต่อเติมส่วนที่ยื่นมา หรือset ออกไปเพื่อทำเป็นชั้นสำหรับวางของ บริเวณผนังบ้านมีการเล่นจิ้งหะช่องเปิด – ทึบ ตามจุดประสงค์การใช้งาน คือ เพื่อระบายอากาศ และมีจิ้งหะที่ลงตัว มีการถ่ายเทอากาศภายในบ้านอย่างดีไม่อับชื้น

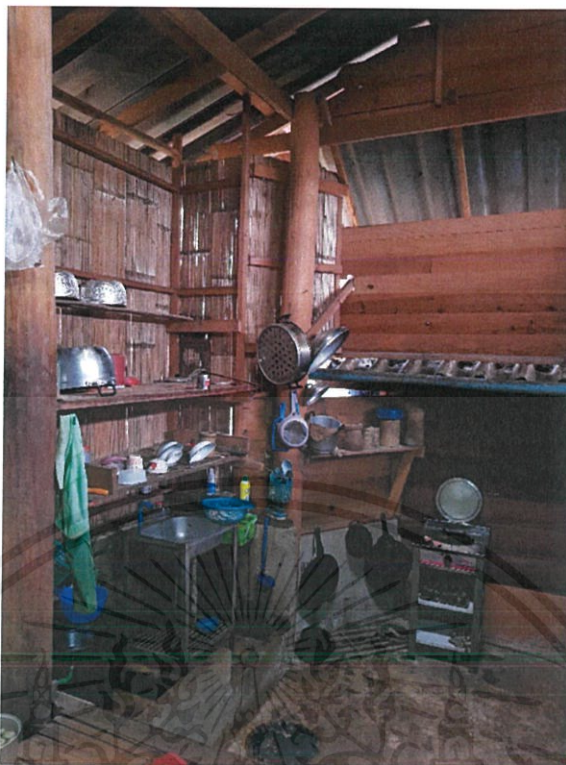

รูปที่ 2.45 ตัวอย่างภายนอกบ้านปกาเกอญอปัจจุบันที่ทำเป็นครัว และยังใช้ไม้ไผ่เป็นวัสดุหลัก

รูปที่ 2.46 ตัวอย่างภายนอกบ้านปกาเกอญอปัจจุบัน มีการเล่นระดับของพื้นเพื่อแบ่งแยกพื้นที่การใช้งาน

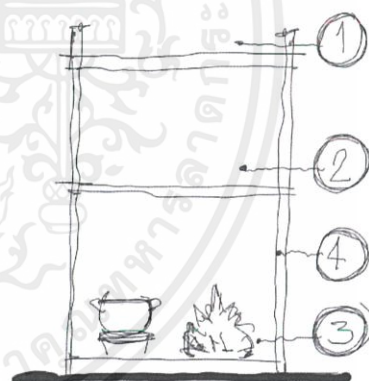
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.47 ตัวอย่างภายในบ้านปกากะญอปัจจุบัน บริเวณครัว

รูปที่ 2.48 เตาที่ในอดีตใช้ทำครัวและผิงไฟ

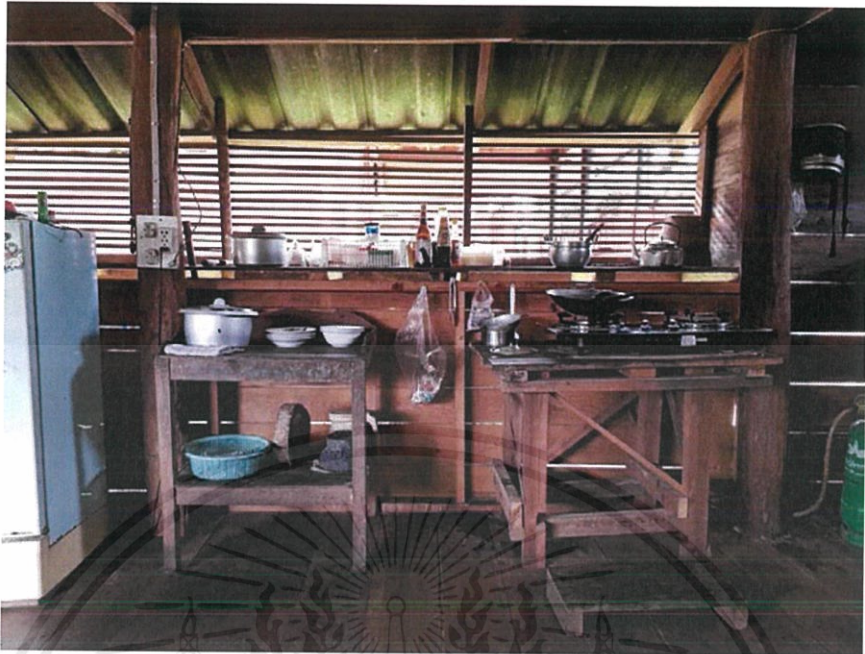

รูปที่ 2.89 Detail เตา

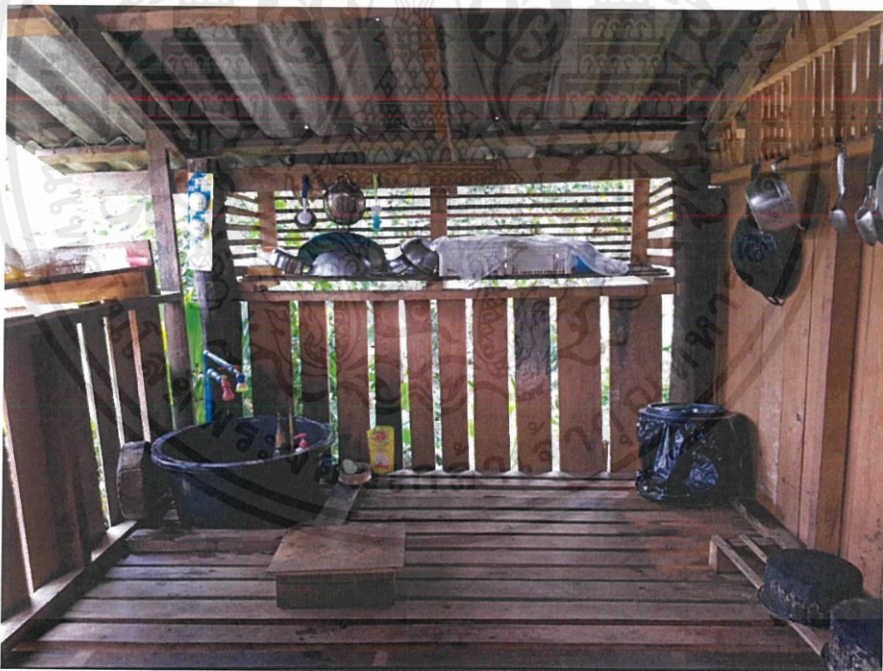
1. ชั้นบนสุดใช้สำหรับตากเมล็ดพืช ข้าว เพื่อให้แห้ง จากขบวนการที่ฟุ้งขึ้นมา แล้วนำไปตำเพื่อแยกเปลือก
2. ถัดลงมาเป็นชั้นที่ใช้สำหรับตากเนื้อสัตว์เพื่อให้เนื้อสัตว์แห้ง กลายเป็นเนื้อรมควัน แล้วจึงนำไปประกอบอาหารต่อไป
3. ชั้นล่างสุดเป็นที่สำหรับจุดไฟเพื่อหุงหาอาหาร และทำไฟสำหรับผิงยามหนาว

4. ในอดีตชาวบ้านจะใช้ไม้ไผ่ในการทำโครงเตา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิง (เชกิสต่อ) ทั้งหมด และตามปล้องของไม้ไผ่จะ

รูปที่ 2.49 ตัวอย่างภายในบ้านปกากะญอปัจจุบัน บริเวณครัว

รูปที่ 2.50 ตัวอย่างภายในบ้านปกากะญอปัจจุบัน บริเวณครัว

ตัวอย่างการเว้นจังหวะของช่องว่างเพื่อเพื่อระบายอากาศ แม้จะเป็นบริเวณที่มีการทำครัวอย่างหนัก แต่ภายในครัวนี้มีการระบายอากาศที่ดีมาก ไม่มีกลิ่นอับชื้นแต่อย่างใด อีกทั้งจังหวะมาเว้นช่อง และ set back มีความลงตัวสวยงาม และสามารถใช้งานได้จริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.6 การจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติภายในหมู่บ้าน

ชาวปกากะญอจะแบ่งป่าออกเป็น 4 แห่ง คือ

1. ป่าสะดือ หรือป่าเดปอ ชาวปกากะญอจะมีคำกล่าวที่ว่า “อยู่กับไม้ เกิดกับไม้” ซึ่งในอดีตชาวปกากะญอเชื่อว่า คนอยู่ไม่ได้หากไม่รักษาต้นไม้หรือป่า แต่เดิมเมื่อมีทารกเกิดในหมู่บ้าน สายสะดือของเด็กที่เกิดนั้น จะนำไปเก็บไว้ในกระบอกไม้ไผ่แล้วนำไปแขวนไว้บริเวณต้นไม้ ต้นไม้ที่ใช้เป็นที่เก็บสายสะดือนั้นชาวบ้านจะไม่ทำลาย เพราะมีความเชื่อว่าถ้าหากทำลายต้นไม้ต้นนั้นแล้วเด็กทารกจะมีภัยพิบัติตามไปด้วย ดังนั้นเด็กคนนั้นจึงจะคอยดูแลรักษาต้นไม้ต้นนั้นเป็นอย่างดี

ป่าเดปอ หรือป่าสะดือของหมู่บ้านวัดจันทร์นั้นไม่มีการแบ่งเขตที่ชัดเจน แต่หากจะใช้ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ที่เหมาะสมภายในบริเวณหมู่บ้าน

ปัจจุบันความเชื่อนี้ได้เลือนหายไปจากหมู่บ้านวัดจันทร์จนหมดสิ้นแล้ว เนื่องจากปัจจุบันทารกแรกเกิดไม่ได้มีการนำเอาสายสะดือกลับมาบ้าน

2. ป่าอนุรักษ์ อยู่บริเวณทิศเหนือของหมู่บ้าน เป็นบริเวณป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำและเป็นบริเวณต้นน้ำของหมู่บ้าน ซึ่งบริเวณนี้ชาวบ้านจะช่วยกันอนุรักษ์จะไม่มีการตัดต้นไม้ ชาวบ้านวัดจันทร์จะมีพิธีการเลี้ยงผีขุนน้ำทุกปีหลังฤดูเก็บเกี่ยวผ่านพ้นไป

ปัจจุบันบริเวณนี้ได้รับความเสียหายจากสัตว์เลี้ยงของชาวบ้านขึ้นไปหากินบริเวณนั้น ชุมชนจึงช่วยกันทำรั้วล้อมเพื่อกันสัตว์เลี้ยง

3. ป่าใช้สอย บริเวณหัวไร่ปลายนาของพื้นที่นาข้าวที่ชาวบ้านสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การหาฟืน เก็บอาหารทั้งพืชและสัตว์ เป็นต้น หากต้องการตัดต้นไม้ใหญ่เพื่อมาสร้างบ้าน ชาวบ้านวัดจันทร์ตกลงกันว่า ถ้าต้นไม้ดังกล่าวอยู่ใกล้ไร่นาของใคร จะต้องไปขออนุญาตเจ้าของนาหรือผู้อาวุโสในหมู่บ้านก่อนจึงจะสามารถตัดมาใช้ประโยชน์ได้

4. ป่าช้า เป็นพื้นที่สำหรับฝังศพคนตายในหมู่บ้าน ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้ชาวบ้านจะไม่เข้าไปใช้ประโยชน์ ซึ่งถือเป็นเขตหวงห้ามของชุมชน

2.4 องค์ประกอบพื้นฐาน

Hall (Waiting Area, Lobby) ส่วนต้อนรับเป็นส่วนที่กระจายผู้ใช้โครงการไปยังส่วนต่างๆ ของโครงการ ใช้เพื่อเป็นจุดนัดพบหรือพักรอ มี Ticket Counter, Information เพื่อจำหน่ายตั๋ว และให้คำแนะนำและให้ข้อมูลด้านต่างๆ แก่ผู้ที่มาเยี่ยมชม โดยในส่วนโถงจะมีฟังก์ชันดังนี้

1. ส่วนโถงทางเข้า
2. ส่วนพักคอย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ส่วนประชาสัมพันธ์
4. พื้นที่จำหน่ายบัตร
5. บริเวณฝากของ
6. ร้านขายของที่ระลึก
7. พื้นที่ส่วนโทรศัพท์สาธารณะ
8. ห้องน้ำสาธารณะ

สารสนเทศ(Information) หรือ สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ข้อเท็จจริง ความคิด ประสบการณ์ รวมถึงจินตนาการของมนุษย์ โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์และการสื่อสารในการเก็บรวบรวม การจัดเก็บข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ มีการประมวลผล วิเคราะห์ผลที่ประมวลได้จากข้อมูลนั้น และอาจสื่อออกมาด้วย

- สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ หนังสือ วารสาร
- สื่อโสตทัศนวัสดุ เช่น ซีดีรอม วีดิทัศน์
- สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต และแบ่งการรับรู้ออกเป็น
  - จากการฟังเพียงอย่างเดียว
  - จากการเห็นเพียงอย่างเดียว
  - จากการ ฟัง และ เห็น
  - จากการฟัง การเห็น และ การสนทนาแลกเปลี่ยน
  - จากการฟัง การเห็น และ การสนทนาแลกเปลี่ยนและปฏิบัติ

ส่วนนิทรรศการ (Exhibition) ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลต่างๆ ในเนื้อหาเรื่องราวที่เป็นการให้ความรู้แก่ผู้สนใจเข้าชม ซึ่งจะมีรูปแบบของการจัดแสดงด้วย Boards และ Object Model แบ่งออกเป็น

- Temporary Exhibition นิทรรศการชั่วคราว นิทรรศการที่จัดอยู่ในที่หนึ่งทีใดเป็นระยะเวลาสั้นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- Permanent Exhibition นิทรรศการถาวร เป็นการจัดแสดงเรื่องราวเดิมๆ ไม่เปลี่ยนแปลง สิ่งที่แสดง เช่น ของจริง หุ่นจำลอง รูปภาพ งานกราฟฟิก ฯลฯ และวิธีการ จัดแสดงนั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นระยะเวลานาน จัดอยู่ในอาคารหรือ สถานที่เดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง ผู้ชมสามารถเข้ามาชมได้ตลอดเวลาตลอด ทั้งปี

Seminar Room เป็นส่วนที่ในการประชุม สัมมนา บรรยาย สามารถแบ่งห้องประชุมสัมมนา ออกเป็น 2 ลักษณะ คือแบบถาวร และแบบที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบห้องได้หลากหลายรูปแบบ

Souvenir Shop, Retail Shop เป็นส่วนที่ช่วยสนับสนุนโครงการเป็นส่วนที่เพิ่มรายได้ และ ใช้น้ำยของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของโครงการ

Museum Storage สถานที่จัดเก็บวัตถุและของมีค่าต่างๆของพิพิธภัณฑ์ ให้เป็นระเบียบ สะอาด มีระบบรักษาความปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ และมีสภาพแวดล้อม แสง อุณหภูมิ ที่เหมาะกับการ จัดเก็บวัตถุต่างๆ การจัดเก็บวัตถุในคลังพิพิธภัณฑ์มีความสำคัญเพราะจะทำให้เกิดระเบียบในการ จัดเก็บวัตถุเป็นหมู่ การแยกประเภทวัตถุ มี 5 ประเภท

- 1.การแยกประเภทวัตถุตามลำดับก่อนหลังที่รับเข้าพิพิธภัณฑ์สถาน
- 2.การแยกประเภทตามชนิดการใช้งานวัตถุเป็นประติมากรรม ภาชนะ เครื่องนุ่งห่ม จิตรกรรม เครื่องเรือน ฯลฯ
- 3.การแยกประเภทตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ซึ่งเป็นแหล่งที่มาทางวัตถุ
- 4.การแยกประเภทตามขนาดของวัตถุ ซึ่งอาจแยกเป็น 3-4 ประเภท คือ วัตถุขนาดเล็ก วัตถุ ขนาดกลาง วัตถุขนาดใหญ่ และวัตถุขนาดใหญ่พิเศษ
- 5.การแยกประเภทวัตถุตามประเภทของวัสดุ หรือแยกตามสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัสดุ แต่ละชนิด

โดยการจัดวางพื้นที่ Museum Storage ต้องมีความสัมพันธ์ Function ดังนี้

1. SERVICE YARD
2. LOADING AREA
3. RECEIVING AREA

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. SPECIMEN WASHING AREA
5. CRATING AREA
6. CRATE STORAGE AREA
7. REGISTRATION AREA
8. RECORDS VAULT
9. RECEPTION AREA
10. CURATORIAL OFFICES OR LABORATORIES
11. COLLECTIONS RESEARCH AREA
12. PHOTO AREA
13. CONSERVATION LABORATORIES
14. COLLECTIONS STORAGE AREA
15. OUTSIDE NIGHT ENTRANCE
16. SECURITY CONTROL STATION

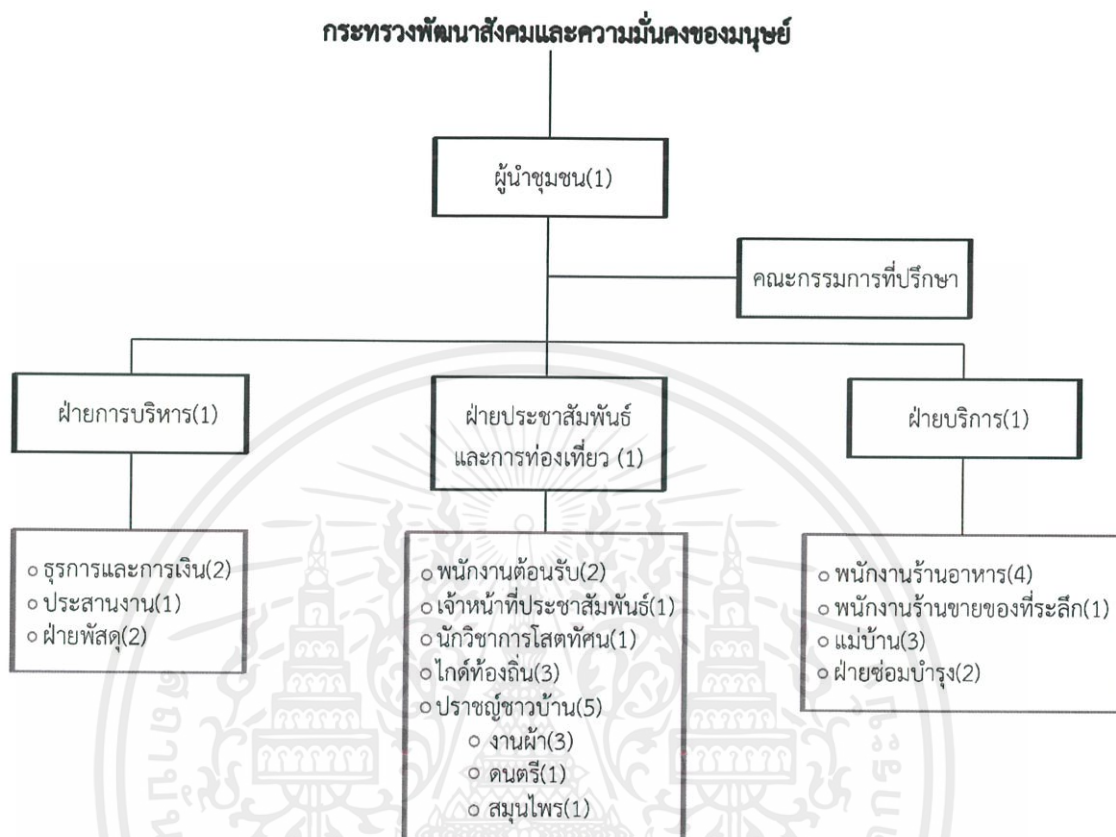
Administration เป็นส่วนติดต่อสอบถามผู้ที่ต้องการเข้ามาทำกิจกรรม และเป็นส่วนทำงานของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่โรงการ

Service ส่วนรักษาความปลอดภัย ,ส่วนพนักงาน ,ส่วนดูแลอาคาร ,ส่วนบริการ ได้แก่ ห้องปั้มน้ำ ห้องเครื่องไฟฟ้า

Parking

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5 สายการบริหารและอัตรากำลังพื้นฐาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6 กรณีศึกษา

พิพิธภัณฑ์เกี่ยวกับวิถีชีวิต

2.6.1 ศูนย์การเรียนรู้ราษฎรบนพื้นที่สูง Highland People Discovery Museum

1. ข้อมูลทั่วไป

สถานที่ตั้ง สวนล้านนา ร.9 ถนนโชตนา ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

รูปที่ 2.52 แผนที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์ชาวเขา

เวลาเปิด - ปิด วันจันทร์ - ศุกร์ เวลา 09.00 น. - 16.00 น.

2. ประวัติความเป็นมา

ตามที่กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงมหาดไทย ได้จัดตั้งหน่วยงาน เพื่อช่วยเหลือกลุ่มชน ที่ได้อพยพ เข้ามาอาศัยตามเทือกเขาสูง ตามแนวชายแดนทางภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งรัฐบาล ได้เรียกกลุ่มชนเหล่านี้ว่า “ชาวเขา” กรมประชาสัมพันธ์ได้ดำเนินการสงเคราะห์ พัฒนาชาวเขาตลอดมา โดยในปี พ.ศ. 2505 ได้อนุมัติจัดตั้ง “กองสงเคราะห์ชาวเขา” ขึ้น และคณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา ได้มีมติตั้งศูนย์วิจัยชาวเขาขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2507 โดยมีจุดประสงค์เพื่อทำการค้นคว้าวิจัยชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ทางภาคเหนือ รวบรวมหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ฯลฯ เมื่อได้ดำเนินการแล้วประมาณ 2 ปี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีข้อสังเกตว่าควรพยายามเข้าใจวัฒนธรรม และภาษาของชาวเขา ให้เป็นอย่างดี ศูนย์ชาวเขาได้ดำเนินการจนถึง พ.ศ.2527 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สถาบันวิจัยชาวเขา” เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ในการค้นคว้าวิจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการอนามัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลอดจนทางด้านมานุษยวิทยาของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ทางภาคเหนือ ของประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นแหล่งกลางในการรวบรวมหนังสือเอกสาร ภาพพิมพ์ และสิ่งของอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ของชาวเขา โดยในปี 2545 ได้มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานชาวเขาขึ้นมา ณ สวนล้านนา ร.9 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้จัดพิพิธภัณฑสถานชาวเขาขึ้น 2 แบบ คือ พิพิธภัณฑสถานจัดแสดง ก. (in doors museum) ซึ่งได้เก็บรวบรวมและจัดแสดง วัตถุหลักฐานด้านวัฒนธรรมของชาวเขาไว้ จำนวน 200 ชิ้น และพิพิธภัณฑสถานหมู่บ้านชาวเขา (our door museum) ซึ่งได้ปลูกสร้างแบบบ้านชาวเขาขนาดของจริงไว้ให้ประชาชนเยี่ยมชม โดยได้เล็งเห็นว่าปัจจุบัน การเห็นคุณค่าของความเรียบง่าย ในการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวเขาเริ่มสูญสิ้น และลดคุณค่าในตัวเองลง ชุมชนเริ่มมีประสบปัญหา จากการพยายาม ที่จะสร้างความสุขสบายขึ้นมา จากวิถีชีวิตแบบวัตถุนิยมสมัยใหม่ เพื่อกระตุ้นให้เห็นถึงคุณค่าของความดีงามพื้นฐานในชนเผ่า ที่บรรพบุรุษได้สั่งสม และถ่ายทอดสู่ลูกหลาน โดยพวกเขา มีวิถีภายในตัวเองอยู่แล้ว ตามคำสั่งกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการที่ 01/2558 ลงวันที่ 6 มีนาคม 2558 เรื่องการแบ่งส่วน ราชการภายใน กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ได้กำหนดให้มีกองกิจการนิคมสร้างตนเอง และ พัฒนาชาวเขา โดยมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับจัดทำยุทธศาสตร์ แผนแม่บทการพัฒนามบพื้นที่สูง ดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมของราษฎรบนพื้นที่สูง ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอาศัย อำนาจตามมาตรา 32 แห่ง พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 จึงจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้ชาติพันธุ์ จังหวัดเชียงใหม่” ภายใต้กำกับดูแลของกิจการนิคมสร้างตนเองและพัฒนาชาวเขา ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ.2559 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2559 กำหนดให้กรมพัฒนาสังคม และจัดสวัสดิการสังคมแก่ราษฎรบนพื้นที่สูงและเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2559 ได้จัดตั้ง “พิพิธภัณฑสถานเรียนรู้ราษฎรบนพื้นที่สูง” เป็นหน่วยงาน ภายใต้การกำกับดูแลของกองพัฒนาสังคม กลุ่มเป้าหมายพิเศษ โดยมีอำนาจหน้าที่ เป็นแหล่งรวบรวมผลงานวิชาการ และหลักฐานที่ แสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของราษฎรบนพื้นที่สูง เป็นสถานที่ส่งเสริม เผยแพร่ แสดงอัตลักษณ์ วัฒนธรรมและการจำลองวิถีชีวิตของราษฎรบนพื้นที่สูง และเป็นศูนย์แสดงจำหน่ายสินค้า ผลิตภัณฑ์ของราษฎรบนพื้นที่สูง ภายในพิพิธภัณฑสถานเป็นสถานที่รวบรวม งานวัตถุศิลปะสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ วิถีสังคมขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมชนเผ่า 10 ชนเผ่า คือ ปกาเกอญอ ม้ง เมี่ยน ลีซู ลาหู่ อาข่า มลาบรี ถิ่น ลัวะ และ 2 ชาติพันธุ์ย่อย คือ ดาราอั้ง (ปะหล่อง) ปะด่อง (กะเหรี่ยงคอยาว)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ลักษณะอาคารภายนอก

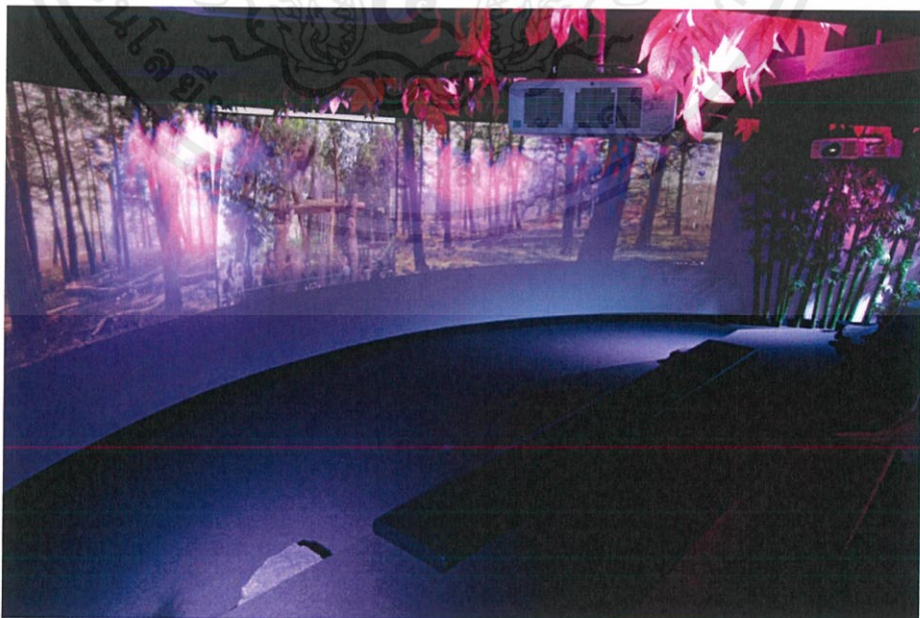

รูปที่ 2.53 ภาพภายนอกอาคารพิพิธภัณฑชาวเขา

4. ลักษณะการจัดแสดง

1. พิพิธภัณฑ์ในอาคาร (หอแดง) ประกอบด้วย

ชั้นที่ 1 ห้องฉายภาพยนตร์มัลติมีเดียระบบจอยเคิ่งเกี่ยวกับ ความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับชนเผ่า วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนคติความเชื่อ หลากหลายที่น่าพิศวง และมีร้านขายของที่ระลึกจากชนเผ่าต่างๆ

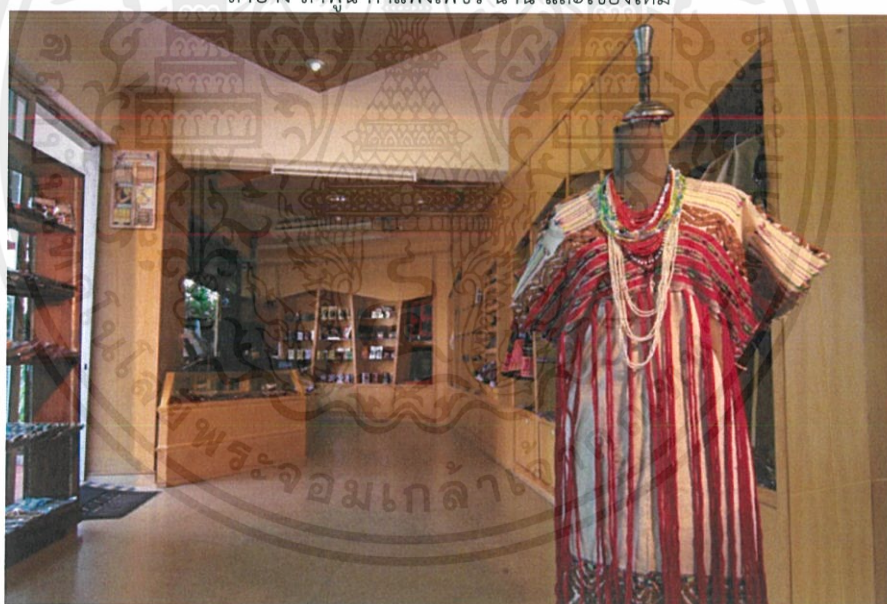

รูปที่ 2.54 บรรยากาศบริเวณห้องวิดิทัศน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.55 บอร์ดวิดิทัศน์จะจัดแสดงเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของศูนย์พัฒนาราชภฏบนพื้นที่สูงซึ่งมีทั้งหมด 16 ศูนย์ ได้แก่ พิษณุโลก กาญจนบุรี เพชรบุรี เชียงราย ตาก พะเยา เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน อุทัยธานี ราชบุรี ลำปาง ลำพูน กำแพงเพชร น่าน และเชียงใหม่

รูปที่ 2.56 ร้านขายของที่ระลึกผลิตภัณฑ์จากชาวเขา

ชั้นที่ 2 ห้องเรียนรู้การดำรงชีวิตของราชภฏบนพื้นที่สูง 10 คนเผ่า จัดแสดงเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์หรือความโดดเด่นของคนบนพื้นที่สูง 10 คนเผ่า ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน อาข่า ลีซู ลาหู่ ขมุ ลัวะ ถิ่น และมลาปรี ซึ่งจะแบ่งออกเป็น โซนต่าง ๆ ดังนี้ โซนข้อมูล กล่าวถึง ประวัติความเป็นมา การตั้งถิ่นฐานดั้งเดิม ภาษา ความเชื่อ วัฒนธรรม และประเพณีของแต่ละชนเผ่า โซนเครื่องแต่งกาย จัดแสดงเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายของชาย หญิง และชุดที่ใช้ในการประกอบ พิธีกรรมต่าง ๆ เช่น ชุดแต่งงาน และชุดหมอบี เป็นต้น โซนเครื่องมือเครื่องใช้จัดแสดงเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพต่าง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ๆ เช่น อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า ย้อมสีผ้า ตะกร้า และอุปกรณ์ล่าสัตว์ ฯลฯ โชนเครื่องดนตรี จัดแสดงเกี่ยวกับเครื่องดนตรี ผลิตจากฝีมือ ของคนบนพื้นที่สูง ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ มีหลากหลายประเภท เช่น พิณ ซอ ซึง กลอง ฯลฯ

รูปที่ 2.57 จำลองชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขาเผ่าต่างๆ

รูปที่ 2.58 การจัดแสดงการแต่งกายของชาวเขาเผ่าต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชั้นที่ 3 นิทรรศการถ่ายทอดเรื่องราวการพัฒนาราชภูมรบนพื้นที่สูงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

รูปที่ 2.59 ภาพแสดงนิทรรศการบริเวณชั้น 3

ชั้นที่ 4 นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ภูมิพลอดุลยเดช และพระบรมวงศานุวงศ์กับการพัฒนาบนพื้นที่สูง

รูปที่ 2.60 ภาพแสดงนิทรรศการบริเวณชั้น 3

2.พิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง เป็นส่วนที่จัดแสดงจำลองหมู่บ้านของชนเผ่า ขนาดเท่าของจริง เสมือนจริง ภายในที่อยู่อาศัย จัดแสดงวัตถุศิลปะ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และโดยรอบแสดงระบบนิเวศวิทยา อาทิ ลานเต็นจะคี ของลาหู่ ป่าเดปอ หรือ ต้นไม้สะดือของปกากะญอ ลกช่อทวาสะกตวิญญานหรือ ประตู่ผีของชาวอาข่า เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.61 ภาพแสดงการจำลองหมู่บ้านชาวเขา

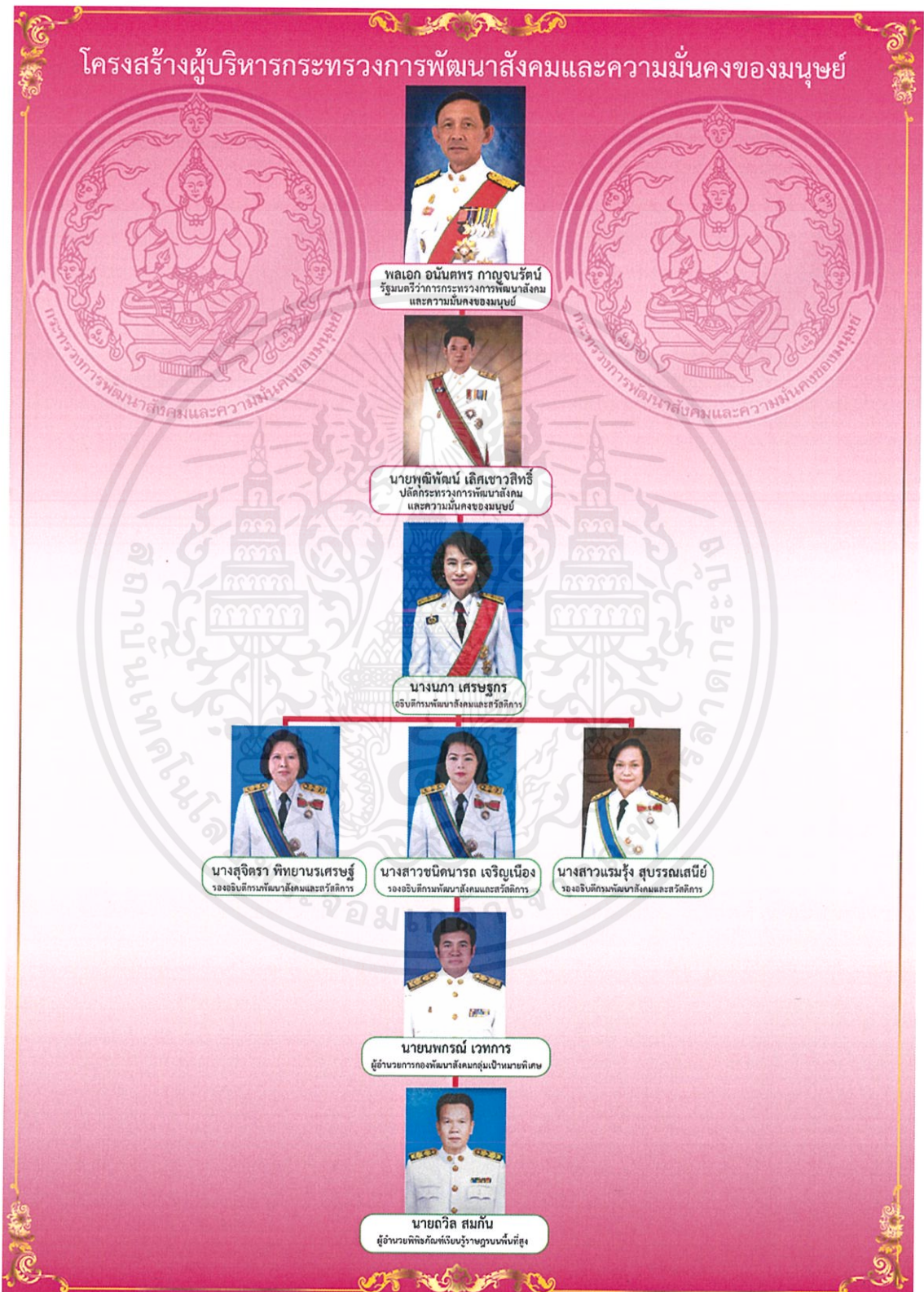
นอกจากนี้ยังใช้เป็นเวทีจัดกิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ ของชนเผ่า เช่น เทศกาลสีสันแห่งชนเผ่า ตลาตนัดชนเผ่า

รูปที่ 2.62 เทศกาลชนเผ่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. สายการบริการและอัตรากำลังพื้นฐาน

รูปที่ 2.63 ธรรมเนียมผู้บริหารพิพิธภัณฑ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.2 พิพิธภัณฑสถานและศูนย์ศึกษาชาวเขา Hilltribe Museum and Education Center

1. ข้อมูลทั่วไป

สถานที่ตั้ง สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน สาขาเชียงราย 620/1 ชั้น 3 อาคารพีดีเอ ถนนธนาลัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57000

เวลาเปิด – ปิด วันเสาร์ อาทิตย์ และหยุดนักขัตฤกษ์ 10:00 – 18:00

วันจันทร์ ถึง ศุกร์ 08:30 – 18:00

2. ประวัติความเป็นมา

พิพิธภัณฑสถานและศูนย์ศึกษาชาวเขา หรือที่เรียกกันสั้นๆว่า พิพิธภัณฑสถานชาวเขา เชียงราย ตั้งอยู่บนชั้น 3 ของอาคารพี ดี เอ. 1 ไม่ไกลกับสวนตุงและโคมเฉลิมพระเกียรติฯ อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ดำเนินงานโดยสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชนจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนเพื่อการสาธารณประโยชน์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากร ทั้งในเขตเมืองและชนบท ในการดูแลของ คุณมีชัย วีระไวทยะ อดีตรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นบุคคลมีชื่อเสียงจากบทบาทการรณรงค์การใช้ถุงยางอนามัย สำหรับการคุมกำเนิด จนมีการเรียกว่า “ถุงมีชัย” อยู่พักหนึ่ง รวมถึงเป็นเจ้าของร้านอาหารสุดแนว Cabbages & Condoms

พิพิธภัณฑสถานชาวเขา เชียงราย เป็นพิพิธภัณฑสถานเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะในจังหวัดเชียงราย โดยจัดแสดงและฉายสไลด์วิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัตถุสิ่งของ เครื่องใช้ ชุดแต่งกายประจำเผ่า พร้อมข้อมูลในเชิงนิทรรศการเกี่ยวกับชาวไทยภูเขา 6 เผ่า ได้แก่ ลีซอ อาข่า เย้า ม้ง กะเหรี่ยง และมูเซอ ภายในพิพิธภัณฑสถานชาวเขา เชียงรายแบ่งออกเป็นสองโซนด้วยกันคือส่วนจัดแสดงพร้อมห้องฉายวีดีทัศน์และอีกส่วนคือส่วนขายของที่ระลึก พิพิธภัณฑสถานชาวเขา เชียงรายมีพื้นที่รวม 650 ตารางเมตร ถึงแม้พิพิธภัณฑสถานชาวเขา เชียงรายจะมีขนาดไม่ใหญ่มากนักแต่ก็จัดว่าเป็นแหล่งศึกษาข้อมูลชั้นเยี่ยมที่จะได้เข้าใจถึงวัฒนธรรมของชนเผ่าต่างๆที่อยู่ในภาคเหนือ เราจะมีโอกาสได้เข้าใจชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ที่อาจไม่เคยเห็นหรือเข้าใจมาก่อน ส่วนมากที่เข้ามาชมพิพิธภัณฑสถานชาวเขา เชียงรายคือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเป็นหลัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ลักษณะภายนอกอาคาร

รูปที่ 2.64 อาคาร P.D.A.1

4. ลักษณะการจัดแสดง

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีห้องฉายวีดิทัศน์ให้ชม ใช้เวลาชมประมาณ 20 นาที วีดิทัศน์อธิบายเกี่ยวกับชาวเขา ในจังหวัดเชียงราย มีทั้งหมด 5 ภาษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน และภาษาญี่ปุ่น การแสดงที่พิเศษนี้ รวมถึงรูปแบบของบ้านชาวเขาเผ่าต่างๆ รวมทั้งการเพาะปลูกข้าว และอุปกรณ์ในการเก็บเกี่ยว ร้านขายของในพิพิธภัณฑ์จะขายพวกงานหัตถกรรม ต่างๆมากมายที่ชาวเขาทำขึ้น ภายในแบ่งพื้นที่เป็น 5 โซนหลัก ประกอบด้วยส่วนต้อนรับ ห้องชมวีดิทัศน์ ห้องจัดแสดงวัตถุสิ่งของ ห้องจัดแสดงภาพถ่าย และร้านค้า (ปัจจุบันไม่มีของจำหน่าย)

รูปที่ 2.65 การจัดแสดงภายใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.66 การจัดแสดงภายใน

รูปที่ 2.67 การจัดแสดงภายใน

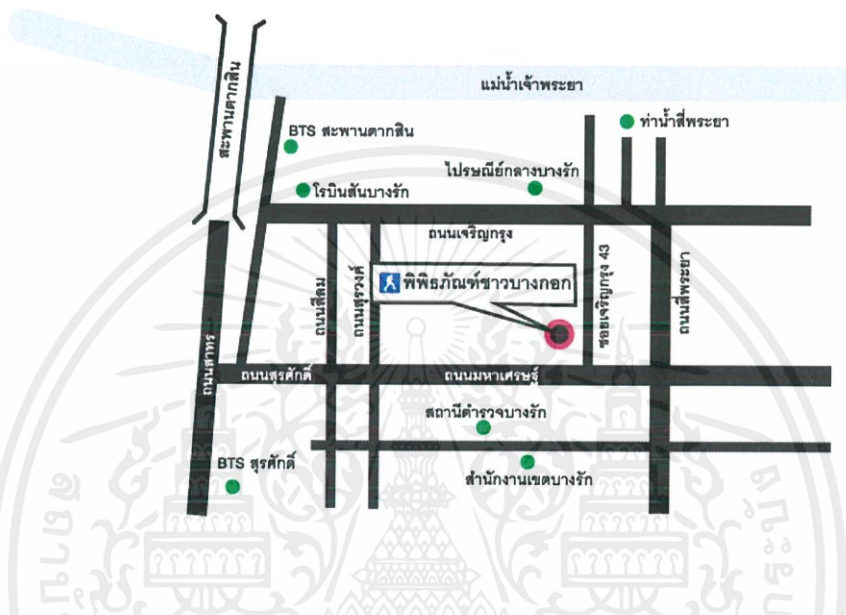
รูปที่ 2.68 ร้านขายของที่ระลึกจากชาวเขาเผ่าต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.3 พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก Bankokian Museum

1. ข้อมูลทั่วไป

สถานที่ตั้ง เลขที่ 273 ซอยเจริญกรุง 43 ถนนเจริญกรุง เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร

รูปที่ 2.69 แผนผังการเดินทางมาพิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก

เวลาเปิด - ปิด วันพุธ-วันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 10.00-16.00 น.

ปิดวันจันทร์-อังคาร

2. ประวัติความเป็นมา

พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก หรือ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตบางรัก เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยว มุมมองใหม่ใน บางกอกได้จัดตั้งขึ้นตามวัตถุประสงค์ และความตั้งใจของอาจารย์วราพร สุรวดี ผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งอยากจะจัดบ้าน และทรัพย์สิน มรดกที่ได้จากมารดา คือ นางสอาง สุรวดี (ต้นบุญเล็ก) ให้เป็นพิพิธภัณฑ์เพื่อให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษา เมื่ออาจารย์วราพรจัดสิ่ง ของได้ทำเรื่องยกบ้านหลังนี้ให้เป็น สมบัติของ กรุงเทพ มหานคร หลังจากนั้นกรุงเทพมหานครก็ได้จัดทำบ้านดังกล่าวให้เป็น โครงการ นำร่องสนอง นโยบายการมี พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ของแต่ละเขตโดยรูปแบบการจัดแสดง เป็นอาคารและวัตถุซึ่ง บอกเล่า เรื่องราวเกี่ยวกับ สภาพ ชีวิตความเป็นอยู่ของ ชาวบางกอกที่มีฐานะปานกลางในช่วงก่อนและหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งข้าวของ เครื่องใช้ที่นำมาแสดงส่วนใหญ่จะเป็นของใช้ที่เจ้าของบ้านได้ใช้งานจริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ลักษณะภายนอกอาคาร

อาคารหลังที่ 1 สร้างขึ้นเมื่อปี 2480 โดยคุณแม่สอาง (พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก, ม.ป.ป.: 34) ช่วงที่อาจารย์ วราพรอายุราว 2 ขวบ (วราพร สุรวดี, 2557) เป็นเรือนไม้ 2 ชั้น ลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากทางตะวันตกซึ่งนิยมกันในยุคนั้น มีหลังคาทรงปั้นหยาคลุมด้วยกระเบื้องว่าวสีแดง แต่เป็นทรงปั้นหยารุ่นปลาย ดูจากทรงของลวดลายฉลุที่ชายคาออกหลังที่ถูกลดลวดลายลง ผนังอาคารสร้างด้วยไม้แล้วทาสีเลียนแบบผนังก่ออิฐถือปูน สร้างขึ้นด้วยฝีมือช่างชาวจีนงบประมาณในการก่อสร้างตอนนั้นเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 2,400 บาท โดยต่อมาได้มีการก่อสร้างเพิ่มเติมในปี 2530

รูปที่ 2.70 อาคารหลังที่ 1

อาคารหลังที่ 2 เป็นอาคารลักษณะใกล้เคียงกับอาคารที่ 1 เดิมปลูกเป็นบ้านไม้สองชั้นอยู่ที่ทุ่งมหาเมฆ ซอยงามดูพลี เขตสาทร วัตถุประสงค์เป็นคลินิกและเป็นที่พักอาศัยของนพ. ฟรานซิส แต่หลังจากสร้างเสร็จและยังไม่ได้เข้าพักอาศัย นพ.ฟรานซิสก็ล้มป่วยและเสียชีวิตลง อาจารย์วราพรจึงขายที่ดินบริเวณนั้นเพื่อนำเงินมาสนับสนุนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์และรื้อบ้านทุ่งมหาเมฆออกมาปลูกใหม่ที่พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก โดยยุบสัดส่วนของบ้านให้มีขนาดเล็กลงเนื่องจากพื้นที่ที่จำกัดของพิพิธภัณฑ์

รูปที่ 2.71 อาคารหลังที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อาคารหลังที่ 3 มีสองชั้นเดิมจัดแสดงเฉพาะชั้นล่าง แนวคิดการจัดแสดงวิถีชีวิตประจำวันของวิถีชีวิตคนไทยตั้งแต่เช้าจรดเย็น ซึ่งเริ่มตั้งแต่การใส่บาตรตอนเช้าจึงแสดงภาพของการทำครัวของคนไทย ตลอดจนเครื่องมือเครื่องมือในชีวิตประจำวันสำหรับการประกอบอาชีพและจัดการงานทั่วไป

รูปที่ 2.72 อาคารหลังที่ 3

อาคารหลังที่ 4 อาคารส่วนนี้เป็นหลังที่พักอาศัยของอาจารย์วรารพสร้างเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว ยกใต้ถุนสูง ชั้นบนเป็นที่พักอาศัยของอาจารย์วรารพ ภายหลังจากโอนเป็นพิพิธภัณฑที่องถิ่นกรุงเทพมหานครแล้ว อาจารย์วรารพได้พัฒนาส่วนของใต้ถุนชั้นล่างให้เป็นร้านจำหน่ายของที่ระลึกสำหรับผู้มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑและนักท่องเที่ยว

รูปที่ 2.73 อาคารหลังที่ 4

นอกจากอาคารทั้ง 4 หลังแล้ว พื้นที่ว่างบริเวณระหว่างอาคารหลังที่ 1 และอาคารหลังที่ 2 ยังมีศาลาไม้เอนกประสงค์สร้างอยู่ริมบ่อน้ำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้มาเที่ยวชมพิพิธภัณฑได้นั่ง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พักผ่อน หรือเพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสร้างมาจากไม้ที่ถูกรื้อมาจากบ้านทุ่งมหาเมฆ (วราพร สุรวดี, 2557)

รูปที่ 2.74 อาคารหลังที่ 4

4. ลักษณะการจัดแสดงภายในอาคาร

การจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ชาวบางกอกทั้งตัวอาคารและวัตถุเป็นการบอกเล่าเรื่องราวของชาวบางกอกในแง่มุมของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนชั้นกลางในช่วงก่อนจนถึงช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณช่วง พ.ศ. 2480 – 2500 โดยเล่าเรื่องราวผ่านข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันที่เคยผ่านการใช้งานจริงภายในห้องจัดแสดงภายในบ้านของครอบครัวต้นบุนเต็ก (สุรวดี) จากความทรงจำในการจัดวางสิ่งของเจ้าของบ้านรุ่นปัจจุบัน คือ อาจารย์วราพร สุรวดี ผู้เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่แห่งนี้

รูปที่ 2.75 ตัวอย่างการจัดแสดงภายในโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.76 ตัวอย่างการจัดแสดงภายใน

รูปที่ 2.77 ตัวอย่างการจัดแสดงภายใน

รูปที่ 2.78 ตัวอย่างการจัดแสดงภายใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

2.6.4 กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติ บ้านคีรีวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. ข้อมูลทั่วไป

สถานที่ตั้ง หมู่บ้านคีรีวง ตั้งอยู่ที่ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านคีรีวง ตั้งอยู่ที่ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นหมู่บ้านที่ถูกรักษาไว้ให้คงอยู่ในโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เนื่องจากมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อชมการสาธิตการทำผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นจากฝีมือของชาวบ้านอย่างมีคุณภาพ พร้อมเลือกซื้อสินค้ากลับไปเป็นของฝาก ซึ่งช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน ชาวบ้านในชุมชนหมู่บ้านคีรีวงมีการรวมกลุ่มหลายอาชีพ ได้แก่ กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติ กลุ่มสมุนไพร กลุ่มจักสานและผลิตภัณฑ์ กลุ่มแปรรูปน้ำผลไม้ กลุ่มไวน์และกลุ่มทุเรียนกวน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภค (<http://nbk29.doae.go.th/kerewong.doc>) โดยในส่วนของกลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติคีรีวง เป็นอีกหนึ่งภูมิปัญญาที่มีชื่อเสียงและสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี กลุ่มคีรีวงเริ่มก่อตั้งเมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 ซึ่งเกิดจากแนวคิดและความต้องการของผู้หญิงในชุมชนที่ต้องการมีงานทำนอกเหนือจากการประกอบอาชีพหลัก คือ การทำสวนผลไม้ โดยมีสมาชิกเริ่มก่อตั้งกลุ่มเพียง 10 คน การเรียนรู้เรื่องการทำสีธรรมชาติของกลุ่มนอกจากจะได้รับความรู้จากวิทยากรแล้ว กลุ่มยังได้ทดลองทำสีธรรมชาติเองโดยนำพืชที่มีอยู่ในท้องถิ่นเกือบทุกชนิด ที่สมาชิกคิดว่าเป็นพืชที่สามารถให้สีได้มาทดลองด้วยตนเอง มีการศึกษาความรู้เพิ่มเติมเรื่องการพบกระดาษเพื่อนำมาปรับใช้กับการทำมัดย้อม และเรียนรู้เรื่องการตัดเย็บเสื้อผ้าตลอดจนศึกษาดูงานจากภูมิภาคอื่นๆ เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาใช้ในการทำมัดย้อมสีธรรมชาติของกลุ่ม

3. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการย้อมสีธรรมชาติ

มัดย้อมสีธรรมชาติ เป็นการย้อมสีผ้าทั้งผ้าผืนและเสื้อผ้าสำเร็จรูป โดยใช้เทคนิคการมัดหรือพับด้วยวัสดุที่มีความทนทาน เช่น แผ่นไม้ ก้อนหิน แล้วมัดด้วยเชือกฟาง เชือกกล้วย หรือหนังยางให้แน่นเพื่อกันสีซึมผ่าน หลังจากนั้นจึงนำไปย้อมสีธรรมชาติตามต้องการสีธรรมชาติ จัดได้ว่าเป็น

ความรู้ดั้งเดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งแหล่งวัตถุดิบธรรมชาติสามารถหาได้จากต้นไม้ที่ให้สี สีสวยงาม และหาได้ไม่ยาก เช่น

1. เปลือกต้นเพกา ให้สีเขียว
2. เปลือกสมอ ให้สีดำ และ สีเขียว
3. เปลือกกรกฟ้า ให้สีดำ
4. เปลือกเพกากับแก่นขนุน ให้สีกากีแกมสีเขียว
5. ไม้โก่งกาง ให้สีน้ำตาลแก่ และดำ
6. ลูกมะเกลือ ให้สีดำ
7. ต้นมหากาฬและต้นฝาง ให้สีชมพู
8. แก่นขนุน ให้สีเหลือง
9. แก่นแกแล ให้สีเหลือง
10. ใบหูกวาง ให้สีเหลืองอมเขียว
11. ใบมังคุด ให้สีส้มกับชมพู
12. ฝักสะตอ ให้สีเทา
13. คราม ให้สีน้ำเงิน

เทคนิคการมัดย้อมสีธรรมชาติที่นิยมใช้มี 3 วิธี ดังนี้

วิธีที่ 1 การมัดแล้วพับ เป็นการพับผ้าให้เป็นรูปต่างๆ แล้วมัดด้วยยางหรือเชือก ผลที่ได้คือได้ลวดลายที่มีลักษณะด้านซ้ายและขวามีความใกล้เคียงกัน โดยผ้ามีสีอ่อนด้านหนึ่งและสีเข้มอีกด้านหนึ่ง เพราะหากด้านใดโดนพับไว้ สีก็จะซึมเข้าไปได้น้อย ซึ่งหมายถึงบริเวณนั้นจะมีสีจางลง

วิธีที่ 2 การขยำแล้วมัด เป็นการขยำผ้าอย่างไม่ตั้งใจ แล้วมัดด้วยยางหรือเชือก ลวดลายที่ได้จะเป็นลวดลายอิสระ หรือเรียกว่า “ลายสวยแบบบังเอิญ” การขยำผ้าแต่ละครั้งไม่สามารถควบคุมการทับซ้อนของผ้าได้ ดังนั้นจึงได้ลวดลายที่ซ้ำแบบ2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีที่ 3 การห่อแล้วมัด เป็นการใช้ผ้าห่อวัตถุต่างๆไว้ แล้วมัดด้วยยางหรือเชือก ลายที่เกิดจะเป็นลายใหญ่ หรือเล็กขึ้นอยู่กับวัตถุที่นำมามัด เช่น การนำผ้ามามัดด้วยก้อนหินรูปทรงแปลกๆ ที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก นำมามัดไขว้ไปมา เว้นจังหวะของการมัดให้มีพื้นที่ว่างเพื่อให้สีซึมเข้าไปได้ ซึ่งการมัดด้วยวิธีนี้จะเกิดความสวยงามแปลกตากว่าการมัดด้วยวิธีอื่นๆ

องค์ความรู้ของภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ

อุปกรณ์

- เต้าเผา (ไต้คว้น) และฟืน
- กะละมังอะลูมิเนียมหรือกะละมังสังกะสี (สำหรับต้มน้ำสี)
- กะละมังพลาสติก (สำหรับล้าง)
- ผ้าฝ้ายสำหรับย้อม
- สารช่วยกัดสี
- ส่วนของพืชที่ให้สีย้อม
- น้ำต่าง

4. กิจกรรมภายใน

กลุ่มหรือบุคคลที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ประกอบด้วยกลุ่มคนต่างๆ ดังนี้

- กลุ่มนักเรียน โรงเรียนไทยรัฐวิทยาคม ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา ซึ่งปัจจุบันมีการบรรจุเป็นหลักสูตรท้องถิ่น และเป็นการส่งเสริมให้เด็กนักเรียนมีรายได้เสริมจากการทำผ้ามัดย้อม
- นักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไป (เข้ามาศึกษาดูงาน)

สำหรับกลุ่มคนที่จะเป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาการทำผ้ามัดย้อมในอนาคต ส่วนใหญ่จะเป็นลูกหลานของสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากมีโอกาสเรียนรู้และสัมผัสกับการทำผ้ามัดย้อมในวิถีชีวิต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.79 บริเวณพื้นที่จัดอบรมผู้ที่มาศึกษาดูงาน

รูปที่ 2.80 พื้นที่โดยรวมสำหรับการทำผ้ามัดย้อม

รูปที่ 2.81 เตาสำหรับต้มน้ำสีจากวัสดุธรรมชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.82 เต้าสำหรับย้อมผ้า

รูปที่ 2.83 บริเวณร้านขายสินค้า

รูปที่ 2.84 ลานเพ้นท์ผ้าบาติก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์ช้างบ้านห้วยผักกูด

1. ข้อมูลทั่วไป

สถานที่ตั้ง หมู่ 12 ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะภูมิประเทศ ตั้งอยู่บนภูเขาสูงสลับกันอยู่เขตติดต่อกันระหว่างดอยอินทนนท์และจังหวัดแม่ฮ่องสอน สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 900 – 1200 เมตร

2. ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านห้วยผักกูดก่อตั้งเมื่อประมาณปี พ.ศ.2000 บ้านห้วยผักกูดเป็นหมู่บ้านกระเหรี่ยงเผ่าปกากะญอ ชื่อเดิมของหมู่บ้านชื่อบ้านห้วยพระภู เวลาคนต่างถิ่นถาม ชาวบ้านพูดไม่ชัด ทำให้ชื่อหมู่บ้านเพี้ยนมาเป็นบ้านห้วยผักกูดจนถึงปัจจุบัน คนแรกที่ก่อตั้งบ้านห้วยผักกูด คือ โป่แปลเต๊ะคี หรือ นายตุโป ก่อนหน้านั้นคนในหมู่บ้านได้อพยพไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเรียกเป็นภาษาปกากะญอว่า นอคือโก๊ะ เนื่องจากเกิดโรคระบาดอาศัยได้เพียง 4 ปี ต่อมาได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดการสู้รบกันและมีกองทัพทหารญี่ปุ่นเดินผ่านจึงทำให้ชาวบ้านเกิดความเกรงกลัวภัยอันตราย ทำให้ชาวบ้านโยกย้ายถิ่นฐานอีกครั้งมาอยู่ที่ บ้านห้วยผักกูด(โป่แปลเต๊ะคี) ชาวบ้านในสมัยก่อนมีการนับถือภูตผี ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงไปนับถือศาสนาพุทธ มีการดำรงชีวิตแบบวิถีกระเหรี่ยงชาวพุทธ ผู้ใหญ่บ้านชื่อ นายมานิต เจริญบรรพต เป็นผู้ใหญ่บ้านที่มีการริเริ่มการทำงานท่องเที่ยว ในปัจจุบันมีช้างในหมู่บ้านประมาณ 65 เชือก ช้างส่วนมากจะออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน และนำช้างบางส่วนกลับมาทำการท่องเที่ยวที่ชุมชนเพื่อหารายได้สู่ชุมชน โดยทำการท่องเที่ยวแบบ Home stay

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

ด้านสังคม

1. ช่วยสืบทอดจารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่
2. ช่วยให้คนสามารถดึงเอาความสามารถของตนเองเอามาใช้ให้เกิดประโยชน์และรู้จักทำงานเป็นทีม

ด้านเศรษฐกิจ

3. สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
4. สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านสิ่งแวดล้อม

5. คนในชุมชนตระหนักถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด
6. ทำให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

4. อัตลักษณ์ชุมชน

รูปที่ 2.85 โลโก้ชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- การจักสานจากไม้
- การทอผ้าแบบกระเหรี่ยง
- อาหารประจำถิ่น

วัฒนธรรมและประเพณี

- การเลี้ยงช้างตามแบบดั้งเดิม
- ประเพณีตามฤดูกาล เช่น การผูกข้อมือช้าง การผูกข้อมือใหญ่ พิธีแต่งงาน

วันสำคัญทางศาสนา

จำนวนที่พัก

ประเภทที่พัก	จำนวน(หลัง)	รองรับได้สูงสุด(คน)
Home Stay	26	50
ลานกลางเต็นท์	8	20

ตารางที่ 2.2 ตารางแสดงจำนวนที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปฏิทินการท่องเที่ยว

เดือน	ตารางกิจกรรม						
	เดินป่า กับช้าง	ตั้งแคมป์ ในป่า	ศึกษาระบบ นิเวศน์	ทอผ้า	จักสาน	ทำฝาย ชะลอน้ำ	พิธีผูก ข้อมือใหญ่
มกราคม	x	x	x	x	x	x	
กุมภาพันธ์	x	x	x	x	x	x	x
มีนาคม	x	x	x	x	x	x	
เมษายน	x	x	x	x	x	x	
พฤษภาคม	x	x	x	x	x	x	
มิถุนายน	x	x	x	x	x		
กรกฎาคม	x		x	x	x	x	
สิงหาคม	x		x	x	x	x	
กันยายน	x		x	x	x	x	x
ตุลาคม	x	x	x	x	x	x	
พฤศจิกายน	x	x	x	x	x	x	
ธันวาคม	x	x	x	x	x	x	

ตารางที่ 2.3 ตารางแสดงการท่องเที่ยวตลอดปีของหมู่บ้าน

ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

ความสามารถในการรองรับ	จำนวน
ความสามารถของฐานกิจกรรม 1 ฐานในการรองรับนักท่องเที่ยวต่อ 1 วัน	30

ตารางที่ 2.4 ตารางแสดงความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

รูปที่ 2.86 ภาพการท่องเที่ยวภายในชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.87 ภาพกิจกรรมกระเหรี่ยงกระทบไม้

รูปที่ 2.88 ภาพการทำอาหารพื้นถิ่นในป่า

รูปที่ 2.89 ภาพฐานกิจกรรมการจักสาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

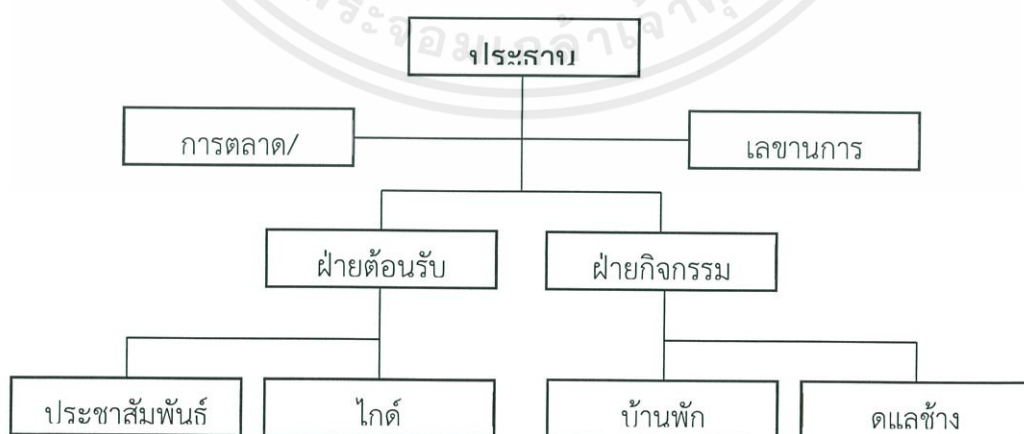

รูปที่ 2.90 ภาพฐานกิจกรรมการทอผ้าพื้นถิ่น

การเข้าถึงโครงการ

จากตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 ผ่านอำเภอหางดง และอำเภอสันป่าตองไปทางอำเภอจอมทอง จากนั้นให้เปลี่ยนไปใช้เส้นทางหมายเลข 1009 ซึ่งเป็นทางขึ้นดอยอินทนนท์ จนกระทั่งถึงหลักกิโลเมตรที่ 38 ให้เลี้ยวซ้ายเปลี่ยนไปใช้เส้นทางหมายเลข 1192 ที่มุ่งหน้าเข้าสู่ตัวอำเภอแม่แจ่ม จากตัวอำเภอแม่แจ่มใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1088 ผ่านบ้านแม่นาจรจากนั้นให้แยกเข้าเส้นทางหมายเลข 1236 ผ่านหน่วยป้องกันรักษาป่า ชม. 16 ผ่านโรงเรียนบ้านห้วยผักกูด หลังจากนั้นสังเกตป้ายบอกทางไปยัง Home Stay

5.5 สายการบริการและอัตรากำลังพื้นฐาน

รูปที่ 2.91 แผนภูมิแสดงสายการบริการและอัตรากำลัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปผลการศึกษาโครงการเปรียบเทียบเพื่อการออกแบบ

ชื่อโครงการ	ความชัดเจนของอัตลักษณ์	สภาพแวดล้อม	การจัดแสดง/การจัดกิจกรรม	สิ่งที่นำมาใช้ในวิทยานิพนธ์
ประเภทพิพิธภัณฑ์				
ศูนย์การเรียนรู้ราษฎรบนพื้นที่สูง	ไม่ชัดเจน	บริบทโดยรวมสวยงามน่าเดิน	มีการเดินเรื่องที่ต่อเนื่องกันดี	การเดินเรื่อง
พิพิธภัณฑ์และศูนย์ศึกษาชาวเขา	ไม่ชัดเจน	ตัวอาคารไม่แสดงถึงชนเผ่า	การเดินเรื่อง และวัตถุที่น่าสนใจ	การเลือกวัตถุจัดแสดง
พิพิธภัณฑ์ชาวบางกอก	ชัดเจน	โดยรวมให้ความรู้สึกละม้ายาวนาน น่าพักอาศัย ร่มรื่น	เป็นตัวอย่งการจัดแสดงโดยที่มีอาคารหลายอาคารได้ดี	บรรยากาศ
ประเภทการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์				
กลุ่มมัตย์มศีธรรมชาติบ้านคีรีวง	ไม่ชัดเจน	ไม่มีการจัดตกแต่งอะไรมาก	การวางโซนสำหรับกิจกรรมลงตัวดี	พื้นที่จัดกิจกรรม
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอนุรักษ์ช้างบ้านห้วยผักกูด	ชัดเจน	เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ยังคงอัตลักษณ์ตนเองไว้ โดยรวมเลยน่าสัมผัสและดูลงตัว	มีกิจกรรมหลากหลาย และมีการจัดตารางได้เป็นอย่างดี	การวางระบบบริหาร ตารางงาน

ตารางที่ 2.5 ตารางผลสรุปกรณีศึกษาเพื่อเปรียบเทียบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.7 ลักษณะทางสถาปัตยกรรม ระบบโครงสร้าง สภาพแวดล้อมภายในและวัสดุ

2.7.1 ระบบสภาพแวดล้อมภายใน

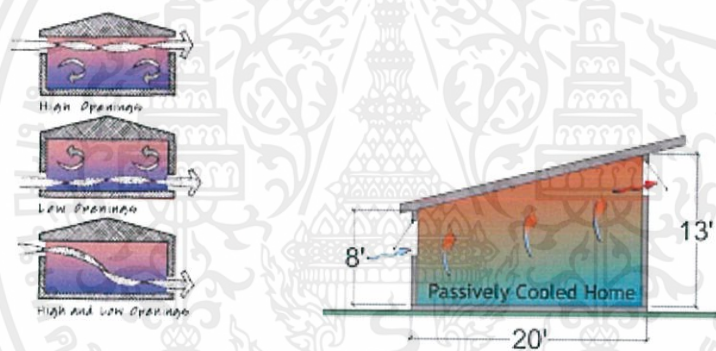
1. ระบบปรับอากาศ

ระบบระบายอากาศแบบธรรมชาติ

เนื่องจากโครงการตั้งอยู่ในบริเวณที่มีอากาศดี ปลอดภัย อยู่ในเขตซึ่งเสมือนเป็นปอดของโลก วิธีการระบายอากาศด้วยวิธีธรรมชาติจึงเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดที่ควรนำมาใช้ในโครงการ

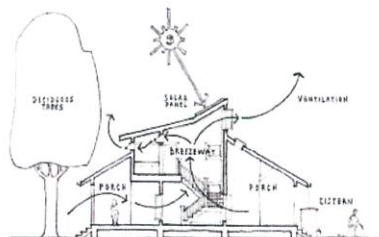
หลักการพื้นฐานของ การไหลเวียนของอากาศ (Basic principles of air flow)

อากาศร้อนมีน้ำหนักเบา อากาศเย็นจะมีน้ำหนักมากกว่าดังนั้นอากาศร้อนจะลอยตัวขึ้น อากาศเย็นจะเข้าไปแทนที่ ทำให้เกิดลม

รูปที่ 2.92 ภาพแสดงการไหลเวียนของอากาศ

Passive Cooling คือเป็นการออกแบบ และก่อสร้างอาคารให้เกิดความเย็นโดยการพึ่งพาธรรมชาติ ด้วยการเปิดหน้าต่างเป็นส่วนใหญ่ คำนึงถึงการได้รับประโยชน์จากการระบายอากาศตามธรรมชาติ มีการป้องกันความร้อนเข้าสู่ตัวอาคารโดยการปลูกต้นไม้บังแดด การสร้างชายคาบังแดด และการระบายความร้อนออกจากหลังคาด้วยการใช้ช่องเปิดที่เหมาะสม การออกแบบ Passive Cooling ที่ดีต้องทำการออกแบบพร้อมอาคารเพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้สูงสุด โดยวิเคราะห์ทิศทางแดดและการไหลเวียนของลม การเลือกด้านสัมผัสแสง ทิศทางการวางอาคาร ทุกปัจจัยมีผลต่อการใช้พลังงานหลังจากอาคารสร้างเสร็จแล้ว

รูปที่ 2.93 ภาพแสดงการไหลเวียนของอากาศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ระบบแสงสว่าง

แสงสว่างธรรมชาติเป็นแสงสว่างที่มีประสิทธิภาพสูงและมีความเหมาะสมสูงสุดและมีความเหมาะสมสูงสุดสำหรับการใช้งานของมนุษย์ และปัจจุบันได้รับการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์แล้วว่ามนุษย์มีความพึงพอใจในแสงสว่างธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นในห้องทำงานหรือในร้านค้าต่างๆ ในโรงเรียนที่ใช้แสงสว่างธรรมชาติ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่า ยิ่งไปกว่านั้น แสงสว่างธรรมชาติยังมีข้อได้เปรียบคือ เป็นแสงสว่างที่ได้มาเปล่าๆไม่ต้องลงทุน และสามารถใช้งานได้ตลอดช่วงเวลาใช้งานของอาคารที่มีการใช้งานในเวลากลางวัน

สำหรับประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ในเขตอากาศแบบร้อนชื้น มีอากาศร้อนตลอดทั้งปี การนำแสงสว่างธรรมชาติเข้ามาช่วยในการส่องสว่างภายในอาคารนับว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้ออกแบบมาก เนื่องจากแสงสว่างจะนำเอาความร้อนเข้ามาในอาคารด้วย และความร้อนก็เป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับอาคารในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาคารที่มีการปรับอากาศ เพราะความร้อนจะทำให้ภาระของการปรับอากาศสูงขึ้น ดังนั้นการนำแสงสว่างธรรมชาติเข้ามาใช้งานในอาคารจึงต้องหลีกเลี่ยงรังสีดวงอาทิตย์โดยตรง (Direct Sunlight) และเลือกใช้เฉพาะแสงสว่างจากรังสีแบบกระจาย (Diffuse Daylight) เท่านั้น ประเทศไทยในเขตร้อนที่อยู่ใกล้เส้นศูนย์สูตร จะมีความยาวของช่วงกลางวันประมาณ 12 ชั่วโมงต่อวัน ดังนั้นอาคารที่ใช้งานในช่วงกลางวัน เช่น อาคารสำนักงานและสถานศึกษาจึงสามารถออกแบบให้ใช้งานแสงสว่างธรรมชาติเป็นแสงสว่างหลักสำหรับอาคารได้ตลอดช่วงเวลาการใช้งานของอาคาร

แสงสว่างธรรมชาติเป็นแสงสว่างที่มีประสิทธิภาพสูงมาก เราสามารถประเมินประสิทธิภาพของแสงสว่างธรรมชาติได้โดย นำปริมาณแสงสว่าง มีหน่วยเป็น ลูเมน(Lumen) เปรียบเทียบกับความร้อนที่มาพร้อมกับแสงสว่าง มีหน่วยเป็น วัตต์ (Watts) ซึ่งความร้อндังกล่าวเป็นสิ่งที่เราไม่ต้องการ แสงสว่างจากรังสีแบบกระจายของดวงอาทิตย์มีค่าประสิทธิภาพของแสงสว่างประมาณ 120 ลูเมน/วัตต์ ซึ่งมีค่าเป็น 2 เท่าของประสิทธิภาพของแสงสว่างจากหลอดฟลูออเรสเซนต์ธรรมดา ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพของแสงสว่างประมาณ 600 ลูเมน/วัตต์ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแสงสว่างจากรังสีแบบกระจายจะมีประสิทธิภาพสูง แต่ก็ทำให้เกิดความร้อนขึ้นภายในอาคารและยังทำให้เกิดภาวะที่ไม่สบาย(discomfort) แก่ผู้ใช้อาคารด้วย ทั้งนี้เพราะโดยปกติแล้ว ปริมาณแสงสว่างและความร้อนของรังสีกระจายที่ผ่านเข้ามาภายในอาคารมีค่าสูงกว่าความต้องการในการให้แสงสว่างภายในห้องหรืออาคารมาก

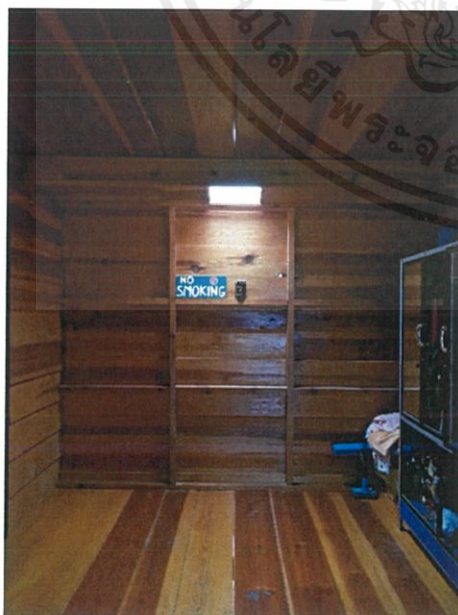
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การออกแบบอาคารเพื่อการใช้งานแสงสว่างธรรมชาติ (Building Design for daylight use)

ค่าความส่องสว่างของแสงสว่างธรรมชาติที่ได้จากรังสีกระจายบนพื้นผิวระนาบภายนอกอาคารในช่วงกลางวัน จะมีค่าอยู่ระหว่าง 10,000-20,000 ลักซ์ แสงสว่างที่สามารถผ่านเข้ามาในอาคารจะมีค่าเพียงประมาณ 2-3% ของค่าความส่องสว่างที่ภายนอกอาคารเท่านั้น

เมื่อแสงสว่างธรรมชาติเข้ามาในห้องผ่านทางหน้าต่าง ช่องเปิด หรือผนังโปร่งแสง ค่าความส่องสว่างที่บริเวณใกล้กับช่องเปิดจะมีค่าสูงกว่าบริเวณที่อยู่ลึกเข้าไปในห้อง แผนภูมิด้านล่างแสดงค่าความส่องสว่างของห้องที่มีช่องแสงด้านข้าง ผู้ออกแบบควรพยายามออกแบบให้แสงสว่างกระจายเข้าไปภายในห้องให้ได้มากที่สุด โดยอาจใช้การออกแบบส่วนของอาคารหรือใช้อุปกรณ์ที่ช่วยในการสะท้อนแสงติดตั้งไว้ที่ช่องแสงเพื่อสะท้อนแสงสว่างเข้าไปในอาคารได้ลึกมากขึ้น ตัวอย่างของอุปกรณ์ดังกล่าวได้แก่ หิ้งสะท้อนแสง (light shelf) โดยหิ้งสะท้อนแสงจะสะท้อนแสงสว่างจากภายนอกขึ้นไปยังเพดาน แล้วสะท้อนเพดานเข้าไปยังส่วนที่ลึกเข้าไปของห้อง ระดับแสงสว่างที่บริเวณดังกล่าวจึงสูงขึ้นอีกเล็กน้อย ขณะเดียวกันระดับแสงสว่างที่บริเวณใกล้กับช่องแสงก็จะลดลง และที่สำคัญที่สุดคือ ช่วยลดค่าความแตกต่างของระดับความสว่างใน 2 บริเวณ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสบายตาแก่ผู้ใช้อาคาร

ซึ่งบ้านในพื้นที่เองก็มีการเปิดช่องแสงบางจุดภายในบ้านเพื่อให้แสงธรรมชาติสามารถส่องเข้าถึงในเวลากลางวัน

รูปที่ 2.94 ตัวอย่างการเปิดช่องแสงของบ้านพื้นถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ระบบดับเพลิง

จะเริ่มที่โครงสร้าง และ งาน สถาปัตยกรรม ซึ่งอยู่ในส่วน PASSIVE โดยทำ ส่วนนี้ ให้ดีก่อน แล้วจึงจัดทำระบบป้องกันอัคคีภัย ซึ่งอยู่ในส่วน ACTIVE หลักการ ที่สำคัญ ในการป้องกัน อัคคีภัย คือ ต้องเข้าใจธรรมชาติของไฟ ที่สามารถ เติบโต จากเพลิงขนาดเล็กเป็นเพลิงขนาดใหญ่ได้ภายในเวลาไม่กี่ นาที และเพลิงขนาดเล็กดับง่าย แต่เพลิงขนาดใหญ่ดับยากจะอย่างไร ที่จะจำกัดขนาด ของเพลิง และการแพร่ขยาย ของควันไฟและ ความร้อนระบบเตือนภัย จะต้องสามารถจับการเกิดควันไฟ และส่ง สัญญาณได้อย่างทั่วถึง เจ้าหน้าที่ดับเพลิงจะต้องเข้าถึงจุดเกิดเหตุให้เร็วที่สุด มีพื้นที่ปฏิบัติการและมี อุปกรณ์พร้อม

คนจะต้องหนีออกจากจุดเกิดเหตุในเวลาเพียงไม่กี่นาทีและหนีออกจากอาคารในเวลามากที่สุดไม่เกิน 1 ชั่วโมง ทางหนีไฟและบันไดหนีไฟจะต้องสะดวกและปลอดภัย เมื่อ หนี ออกจาก อาคาร แล้ว ควรจะเตรียมพื้นที่รองรับที่เพียงพอ เพื่อการพยาบาลและตรวจสอบผู้สูญหาย จะควบคุมควันไฟ ซึ่งเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้เกิดการเสียชีวิตได้อย่างไร และจะป้องกันการเกิดควันพิษได้อย่างไร การ ดับเพลิงใน อาคารสูงและอาคารขนาดใหญ่พิเศษจะต้องดับจากภายในอาคาร เรื่องการติดตั้งระบบหัว กระจายน้ำอัตโนมัติ หรือ ระบบสปริงเกลอร์ ก็มักจะสร้างภาพ กันว่า ระบบนี้ เป็นระบบ ที่มีราคาแพง มาก ซึ่งโดยความเป็นจริง การเดินท่อ และ ติดตั้ง หัวสปริงเกลอร์จะ ตกประมาณ 200-250 บาท/ตรม. เท่านั้น ในขณะที่ระบบสปริงเกลอร์สามารถช่วยจำกัดการขยายตัวของเพลิงในระยะเริ่มต้นได้เป็นอย่างดี ประหยัด ค่าหินอ่อน หรือ กระจก ลงเสียบ้าง ก็พอกับค่าติดตั้งระบบสปริงเกลอร์แล้ว

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงขณะวางผังอาคารเพื่อป้องกันไฟ

1. ขนาดและความสูงของอาคาร พรบ.ควบคุมอาคาร ได้กำหนดนิยามของอาคารไว้ โดยมี นิยามโดยย่อที่สำคัญคือ อาคารสูง - อาคารที่สูงกว่า 23.00 ม.ถึงชั้นดาดฟ้า หรือยอดผนังชั้นสูงสุด อาคารขนาดใหญ่พิเศษ - อาคารที่มีพื้นที่เกิน 10,000 ตรม. อาคารขนาดใหญ่ - อาคารที่มีพื้นที่เกิน 2,000 ตรม. หรือสูงกว่า 15.00 ม. และมีพื้นที่อาคารเกิน 1000 ตรม อาคารสูง อาคารขนาดใหญ่พิเศษ อาคารขนาดใหญ่ รวมทั้ง คลังสินค้า โรงมหรสพ โรงแรม อาคารชุด สถานพยาบาล และอาคารพาณิชย์ อุตสาหกรรม การศึกษา การสาธารณสุข สำนักงาน สูงเกิน 3 ชั้น หรือมีพื้นที่เกิน 1000 ตรม. จะต้องมี โครงสร้างเสาและคานที่มีอัตราการใช้ไฟไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง และพื้นไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง (กฎกระทรวงฉบับที่ 48)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. สภาพโดยรอบอาคาร หากอาคารก่อสร้างในพื้นที่ที่มีความเสี่ยง เช่น ใกล้คลังน้ำมัน อยู่ในตลาดค้า ใกล้โรงงาน ใกล้คลังสินค้า ก็ควร พิจารณา ระยะปลอดภัย ที่เหมาะสม รวมทั้งผนังทนไฟ และระบบดับเพลิงภายนอกอาคาร โรงงาน โดยทั่วไป ที่มีเครื่องจักร หรือเตาไฟ ตัวอาคารจะต้องมีระยะลมงจากเขตที่อย่างน้อย 10.00 ม. ทุกด้าน และโรงงานที่เข้าข่ายประเภทที่ 3 จะต้องลมง 20.00 ม. ส่วนโกดัง ตัวอาคาร จะต้องมีระยะลมง 10.00 ม.อย่างน้อย 2 ด้าน และด้านที่เหลือ ถ้าลมงน้อยกว่า 5.00 ม.จะต้องมีผนังเป็นผนังกันไฟ

3. การแบ่งพื้นที่ป้องกัน การแบ่งพื้นที่ป้องกัน โดยการวางอาคารแยกจากกัน (Fire Separation) ช่วยลดความเสี่ยง และความเสียหาย เช่น การแยกอาคารสำนักงานออกจากอาคาร โรงงาน การแยกอาคารโรงงานเป็นหลายหลัง การสร้างอาคารเก็บเชื้อเพลิงและวัตถุไวไฟไว้ภายนอก การแยกอาคารส่วนสนับสนุน (Utility Building) โดยให้มีระยะปลอดภัย (Safety Distance) ตามมาตรฐาน นอกจากนี้ ยังสามารถแบ่งพื้นที่ป้องกันด้วยผนังทนไฟ (Fire Compartment) ในแนวราบ และแนวตั้ง

4. ทางหนีไฟ กำหนดหลักการ (Concept) ของทางหนีไฟ ในระหว่างการวางผังอาคาร ได้แก่

- ตำแหน่งบันได ทุกระยะ 60.00 ม. ต้องมีอย่างน้อย 2 บันได และอย่างน้อย 1/2 จะต้องออกสู่ ภายนอกอาคาร ได้โดยตรง
- ทางหนีไฟจะต้องถูกปิดล้อมต่อเนื่องจากบนลงล่าง
- ขนาดของบันได จะต้องเพียงพอสำหรับการอพยพภายใน 1 ชั่วโมง
- ทางหนีไฟ ต้องมีอย่างน้อย 2 ทาง และ 3 ทางเมื่อเกิน 500 คน 4 ทางเมื่อเกิน 1000 คน
- ทางเดินภายในอาคารที่ใช้เป็นทางหนีไฟจะต้องปิดล้อมทนไฟอย่างน้อย 1 ชั่วโมง
- การใช้ระเบียงภายนอกอาคารเป็นทางหนีไฟ
- ระยะทางตันไม่เกิน 10.00 ม.

5. การจ่ายน้ำดับเพลิง ถังน้ำสำรองน้ำดับเพลิงควรจะสามารถเข้าถึงได้จากภายนอกอาคาร โดยสะดวก และมีระบบเครื่องสูบน้ำดับเพลิง เพื่อ สูบน้ำจากถัง โดยมี ระดับน้ำ ในถังสูงกว่า เครื่องสูบน้ำ (Positive Suction) ในกฎกระทรวงให้มีการสำรองน้ำสำหรับการใช้งานไม่น้อยกว่า 1/2 ชั่วโมง แต่ในทาง ปฏิบัติ จะต้องสำรองน้ำไม่น้อยกว่า 1-2 ชั่วโมง และหากเป็นไปได้ ควรจะแยกถังสำรองน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดับเพลิงออกต่างหาก เพื่อให้มั่นใจว่า จะมีน้ำสำหรับการดับเพลิง อยู่เสมอ และป้องกันไม่ให้น้ำดับเพลิงไปทำให้น้ำประปาปนเปื้อน (Contamination) เนื่องจาก การทดสอบ เครื่องสูบน้ำดับเพลิง จะมีการระบายน้ำกลับลงสู่ถังน้ำด้วย น้ำจากสระน้ำและบ่อน้ำ ไม่สามารถนับเป็นน้ำสำรองสำหรับการดับเพลิงหลักได้ เนื่องจากระดับน้ำที่ไม่คงที่ และการเก็บน้ำที่ไม่แน่นอน แต่สามารถใช้เป็นแหล่งน้ำดับเพลิงเสริมได้

2.7.2 วัสดุและแนวคิดในการเลือกใช้

1. ไม้ไผ่

ไม้ไผ่เป็นพันธุ์ไม้ที่มีประโยชน์มากมายสารพัด ตั้งแต่การนำไปทำเป็นอาหาร เครื่องจักรสาน เฟอร์นิเจอร์ รวมไปถึงใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของบ้าน อาทิ พื้นบ้าน เสา หน้าต่าง หรือแม้กระทั่งหลังคาสำหรับกันแดด กันฝน นอกจากนี้ยังสามารถนำมาสร้างเป็น “บ้านพักอาศัย” ซึ่งปัจจุบันนิยมกันมากในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ชนิดของไม้ไผ่ที่สามารถนำมาสร้างบ้านได้

ไผ่ข้าวหลาม โดยส่วนใหญ่ มักจะใช้ส่วนของลำต้นไผ่ ในการสานเป็นฝาหรือเพดานบ้าน หรือสานเป็นเสื่อแทนพรม และทำเป็นกลอนหลังคาบ้าน

ไผ่ป่า เป็นไม้ไผ่ที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว มีประโยชน์ในการใช้งานค่อนข้างมาก โดยในส่วนของลำสามารถใช้ทำบ้านได้ สร้างผนังบ้าน ทำฟากปูพื้น รั้ว แพลกบวบ หรือปลูกเป็นแนวกันลม

ไผ่เป่าะ นิยมนำมาทำเป็นเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ เช่น เก้าอี้ โต๊ะ แคร่ เครื่องจักรสาน รวมไปถึงแพลูกบวบ

ไผ่หก เป็นไม้ไผ่ที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปและนำมาใช้มากที่สุด ส่วนของเยื่อในกาบหุ้มลำ มักนำไปใช้เป็นมวนบุหรี รวมถึงสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั่วไปเช่น ทำฟาก สานเสื่อ ทำเครื่องจักรสาน ทำบวบแพ หรือทำกระดาดช เป็นต้น

การเตรียมไม้เพื่อใช้งาน

- ไม้ไผ่ที่จะนำมาใช้งาน ต้องเป็นไม้ที่เจริญเติบโตเต็มที่ อายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป เพราะไม้อ่อนมักจะสะสมแป้งและความชื้นไว้ในเนื้อ เพื่อเตรียมแตกหน่อ อีกทั้งไม้อ่อนยังเป็นที่ชื่นชอบของ มอด ที่พร้อมมาเจาะกินไม้ในช่วงระยะดังกล่าวนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ควรเลือกตัดไม้ไฟในฤดูแล้ง จะทำให้ทนทานต่อแมลงได้มากกว่าฤดูกาลอื่น ส่วนใครที่จะนำไม้ไปใช้งานOUTDOOR ควรใช้วิธีการอัดน้ำยารักษาเนื้อไม้เพื่อให้ไม้ไฟทนทานต่อการใช้งานท่ามกลางแดด ฝน และลมมากขึ้น
- การนำไม้ไฟไปแช่น้ำ โดยสามารถแช่ได้ทั้งน้ำจืดและน้ำทะเล เป็นเวลา 3 วันถึง 3 เดือน
- การใช้ความร้อน หรือสกัดน้ำมันจากไม้ไฟออกไป เพื่อทำลายแหล่งอาหารของแมลงในเนื้อไม้ โดยทำได้ 2 วิธีคือ นำไม้ไปต้มและปิ้งไฟ
- สำหรับวิธีป้องกันมอดกินไม้ มีวิธีที่ใช้สืบทอดกันตั้งแต่โบราณ คือ นำไม้ไฟทั้งลำลงแช่น้ำประมาณ5-7 วัน จนเริ่มมีกลิ่นเหม็นเน่า จากนั้นให้นำขึ้นไปผึ่งแดดหรือตากลม อีก5-7 วัน (เพื่อให้ไม้ไฟหายเหม็น) แล้วค่อยนำไม้มาใช้งานต่อ...วิธีนี้จะช่วยทำให้มอดหรือแมลงไม่มากินและกล้าเข้าใกล้อีกเลย ที่สำคัญยังเป็นวิถีธรรมชาติที่ปลอดภัยจากสารเคมี 100 % นอกจากนี้ยังมีอีกมีหนึ่งวิธี ก็คือ การนำต้นไม้ไฟไปให้ความร้อน จนเยื่อในลำไม้สุก จากนั้นให้ทำการทาด้วยสารเคมีเคลือบผิวไม้เป็นการไล่มอดไม่ให้เข้าใกล้ได้อีกทาง

การใช้ไม้ไฟในการตกแต่ง

รูปที่ 2.95 การสานฝาไม้ไฟ และการทำพื้นด้วยไม้ไฟ

2. ไม้สนสามใบ

ต้นสนสามใบ จัดเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ มีความสูงของต้นประมาณ 10-30 เมตร วัตรรอบได้ประมาณ 30-40 เมตร ลำต้นเป็นลำตรง เรือนยอดแตกออกเป็นพุ่มกลม เปลือกต้นแตก ล่อนเป็นสะเก็ดตื้น ๆ รูปดาข่าย เปลือกต้นเป็นสีน้ำตาลแกมสีชมพู ขยายพันธุ์ด้วยวิธีการเพาะเมล็ด เจริญเติบโตได้ดีในดินร่วน หรือดินร่วนปนทราย มีถิ่นกำเนิดในประเทศพม่า และมีเขตการกระจายพันธุ์ในอินเดียจนถึงอินโดนีเซีย พม่า มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ มักพบขึ้นเป็นกลุ่ม ๆ บนเขาหรือตามเนินเขา เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์การค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 1,000-1,600 เมตร ในประเทศไทยพบขึ้นได้เป็นกลุ่ม ๆ ทางภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามป่าสนเขาที่ความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 800-1,600 เมตร ซึ่งเป็นต้นไม้ที่ขึ้นโดยรอบหมู่บ้าน ทำให้ง่ายต่อการนำมาใช้ เป็นวัสดุท้องถิ่น

ประโยชน์คือ ไม้ใช้ทำโครงสร้างต่างๆของบ้าน เช่น ฝา เสา หลังคา และใช้ทำพื้น หรือใช้ทาเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่อยู่ในร่มได้ดี เช่น ตู้ โต๊ะ เติง ทาฝา พื้น รอด ตง กระจาดดา ไม้บุผนัง เครื่อง

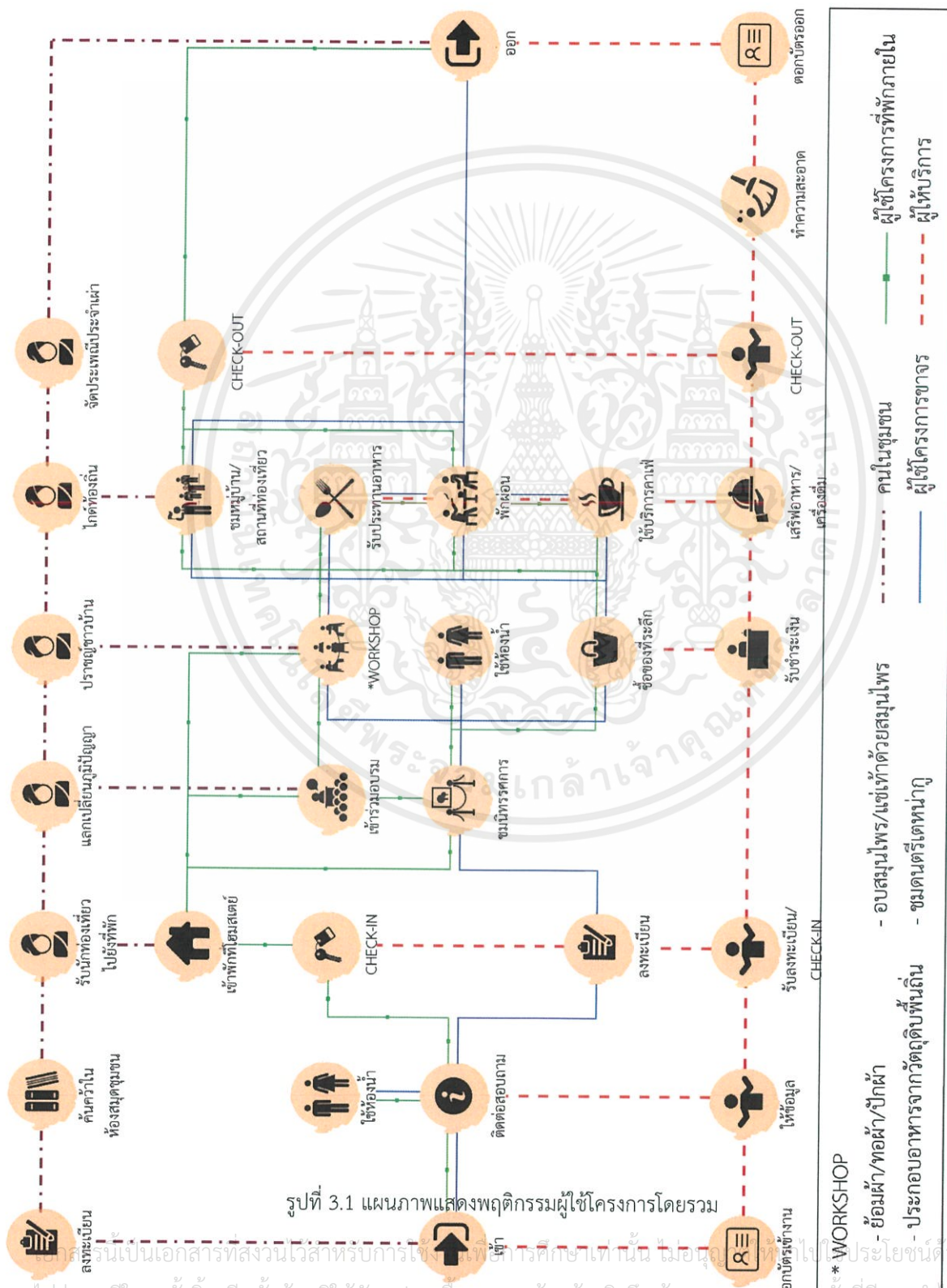
รูปที่ 2.96 ตัวอย่างบ้านปกากอะญอสมัยใหญ่ที่ใช้ไม้สนทั้งหลัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

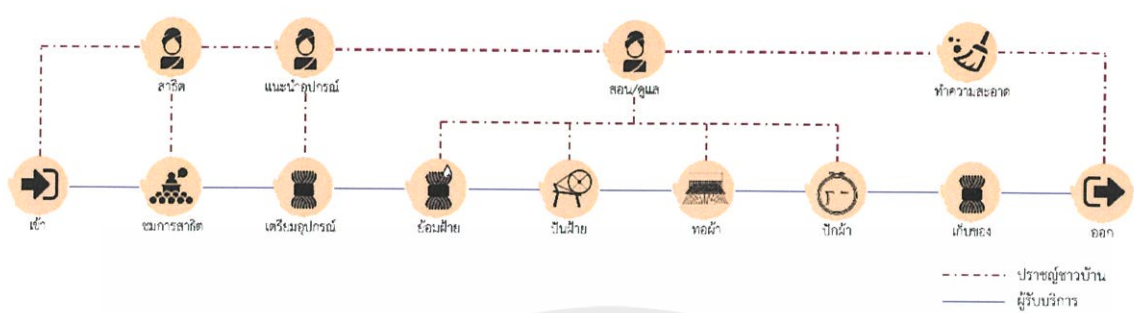
การวิเคราะห์ผู้ใช้อาคาร

3.1 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการโดยรวม

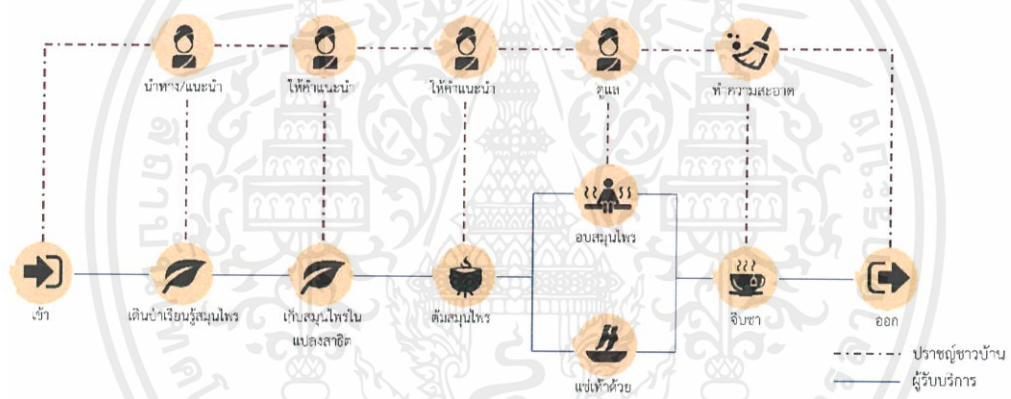
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการส่วนของ Workshopงานผ้า

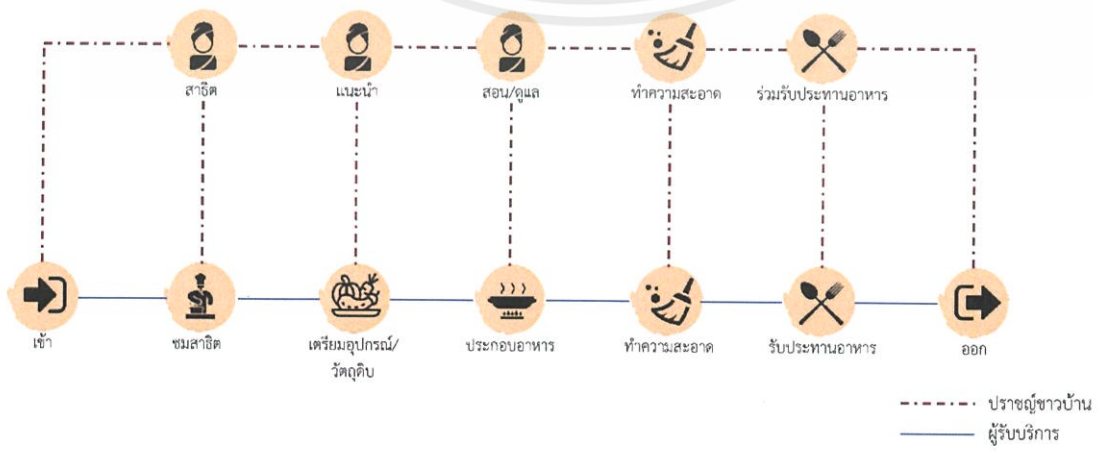
รูปที่ 3.2 แผนภาพแสดงพฤติกรรมผู้ใช้โครงการในส่วน Workshopงานผ้า

3.3 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการในส่วน Workshopสมุนไพร

รูปที่ 3.3 แผนภาพแสดงพฤติกรรมผู้ใช้โครงการในส่วน Workshopสมุนไพร

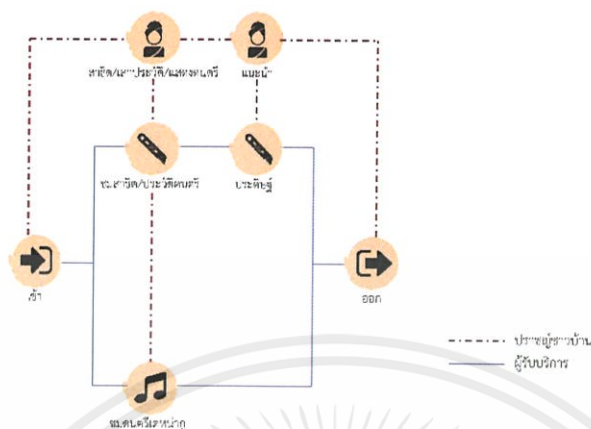
3.4 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการในส่วน Workshopการทำอาหารพื้นถิ่น

รูปที่ 3.4 แผนภาพแสดงพฤติกรรมผู้ใช้โครงการในส่วน Workshopการทำอาหารพื้นถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 พฤติกรรมผู้ใช้โครงการในส่วนของลานกิจกรรมและ Tenhagu Workshop

รูปที่ 3.5 แผนภาพแสดงพฤติกรรมผู้ใช้โครงการในส่วนของลานกิจกรรมและ Tenhagu Workshop

3.6 การบริหารทรัพยากร

พื้นที่ของโครงการแต่เดิมเป็นพื้นที่สำหรับศูนย์บริการนักท่องเที่ยวบ้านวัดจันทร์ ผู้จัดทำจึงนำพื้นที่ในส่วนนี้มาปรับปรุงจัดทำเป็นศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าปกากะญอ ภายในศูนย์แบ่งเป็นส่วนต่างๆ เช่น ส่วนWorkshop ลานกิจกรรมอนุสาวรีย์ และส่วนของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งในส่วนของพิพิธภัณฑ์นั้นได้แบ่งการแสดง วัตถุจัดแสดง และเทคนิคการจัดแสดงออกเป็น ดังนี้

3.6.1 ใค่่มือที่อะหล้อแลหล้อเก แปลว่า เรื่องเล่าหมู่บ้านวัดจันทร์

ส่วนเริ่มต้นของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งเป็นการเล่าประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านโดยเริ่มต้นจากยุคสมัยที่นายจันทร์โดนขับไล่ออกจากล้านนา และได้เดินทางมาจนถึงที่แห่งนี้จึงตั้งรกรากสร้างวัด จนถึงยุคสมัยที่ชาวปกากะญอได้อพยพเข้ามา

เทคนิคการจัดแสดง ฉายผ่านวีดิทัศน์ขนาดใหญ่ และจำลองบรรยากาศภายในห้องเป็นลักษณะของป่า คล้ายกับว่าผู้เข้าชมเป็นชาวปกากะญอซึ่งกำลังย้อนรอยอดีต เมื่อวีดิทัศน์เล่นจบจะเปิดประตูด้านหลังออกไปเห็นหมู่บ้านวัดจันทร์ปัจจุบัน เพื่อเป็นการบอกว่าเราได้เดินทางมาถึงบ้านวัดจันทร์แล้ว

วัตถุจัดแสดง ต้นไม้จำลอง ก้อนหินจำลองขนาด 1:1 ติดตั้งถาวร

การดูแล มีการตรวจเช็คความสมบูรณ์ทุกวันจันทร์ ซึ่งเป็นวันปิดทำการ

3.6.2 ปกากะญออะตาโอะมุ แปลว่า ชีวิตชาวปกากะญอ

ส่วนที่ 2 ของพิพิธภัณฑ์จำลองบรรยากาศความเป็นอยู่ภายในบ้านของชาวปกากะญอ ข้าวของเครื่องใช้ เครื่องแต่งกาย ภาษา รวมถึงสอดแทรกลักษณะความต้องการจัดสรรพื้นที่ภายในบ้านที่ซึ่งถอดมาจากบ้านเรือนของชาวปกากะญอจริงๆชาวปกากะญอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เทคนิคการจัดแสดง จัดวางวัตถุจัดแสดงของจริง ให้มีลักษณะสื่อถึงการใช้งาน เพื่อให้นิทรรศการดูมีชีวิต พร้อมบอร์ดอธิบายถึงข้าวของเครื่องใช้ชนิดต่างๆ

วัตถุจัดแสดง 1.เตาไฟสำหรับหุงอาหาร และผิงในฤดูหนาว ขนาด 1 x 1 เมตร
2. เครื่องใช้ต่างๆ เช่น กระจาด ตะกร้าสาน หม้อ ไห เป็นต้น 3. เครื่องแต่งกายลักษณะต่างๆ ของผู้หญิงบริสุทธิ์ ผู้หญิงแต่งงานแล้ว และผู้ชาย 4. โม่สำหรับตำข้าว 5. ที่นอน หมอน มุ้ง

แหล่งที่มา รับบริจาคจากชาวบ้านที่ให้ความร่วมมือ และจำลองขึ้นโดยอิงจากความเป็นจริงจากชาวบ้าน

การดูแล มีการตรวจเช็คความพร้อมทุกวันจันทร์ ซึ่งเป็นวันปิดทำการ

3.6.3 ต่าพิเอาะมาเอาะ แปลว่า อาชีพ

ส่วนต่อมา เป็นเรื่องของประกอบอาชีพซึ่งอาชีพหลักของชาวปกากะญอวัดจันทร์ คือการทำนา และยังปลูกพืชผักบริเวณใกล้นา เวลาวางส่วนใหญ่ ผู้หญิงจะทอผ้า ปักผ้า และผู้ชายจะช่วยกันสร้างบ้านเรือน

เทคนิคการจัดแสดง จำลองนาขั้นบันไดพร้อมภาพถ่ายด้านหลังสอดคล้องกับนาจำลอง ส่วนของงานผ้ามีการทำที่ Overscale เพื่อให้ผู้เข้าชมสามารถเข้าไปเล่นได้ เรื่องของการเดินป่า และสร้างบ้านจัดแสดงเป็น Diorama ขนาด 2 x 4 เมตร

วัตถุจัดแสดง 1. ที่จำลอง Overscale 2. Diorama การสร้างบ้าน 3. นาขั้นบันได

การดูแล มีการตรวจเช็คความพร้อมทุกวันจันทร์ ซึ่งเป็นวันปิดทำการ

3.6.4 ต่าจู้ต่านา แปลว่า ความเชื่อ

ต่อเนื่องจากการประกอบอาชีพ ชาวปกากะญอมีความเชื่อเกี่ยวกับผีผู้ซึ่งดูแลป่าน้ำ พื้นดิน รวมถึงผีบรรพบุรุษ ในส่วนนี้จะชี้ให้ผู้เข้าชมเล็งเห็นถึง ความเชื่อ และพิธีกรรมซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ การดูแลรักษา และอยู่ร่วมกับป่า รวมถึงพิธีกรรมเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษ

เทคนิคการจัดแสดง มีบางส่วนจัดแสดงสอดแทรกในส่วนของอาชีพ และในเรื่องของป่า เนื่องจากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน และมีการจัดแสดงเป็น Model จำลองขนาด 1:1 เกี่ยวกับพิธีกรรมอื่นๆ

วัตถุจัดแสดง Model 1:1

การดูแล มีการตรวจเช็คความพร้อมทุกวันจันทร์ ซึ่งเป็นวันปิดทำการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6.5 เสื่อหว้าปราชิตาโอะมุ แปลว่า ชีวิตกับป่า

เล่าถึงความสำคัญของป่ากับชีวิตคนในชุมชน การดูแลรักษา ตลอดจนป่าชนิดต่างๆ
 ชี้ให้ผู้เข้าชมนิทรรศการเกิดการรู้และเข้าใจในวิถีแห่งป่า

เทคนิคการจัดแสง จำลองป่าขนาด 1:1 และมีInteractive เพื่อให้คนมีส่วนร่วมใน
 การดูแลป่า

วัตถุจัดแสดง Model 1:1

การดูแล มีการตรวจเช็คความพร้อมทุกวันจันทร์ ซึ่งเป็นวันปิดทำการ

3.6.6 นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ ร.9

บทสรุปสุดท้าย แสดงเรื่องราวของร.9 ที่ทรงเล็งเห็นความสำคัญของคนบนพื้นที่สูง
 และทรงกรุณามอบความเจริญมายังพื้นที่แห่งนี้ รวมถึงโครงการหลวง และการมอบเมล็ดพันธุ์
 พืช และแนวทางการสร้างรายได้ต่างๆ

เทคนิคการจัดแสง Diorama และ Interactive

วัตถุจัดแสดง Diorama

การดูแล มีการตรวจเช็คความพร้อมทุกวันจันทร์ ซึ่งเป็นวันปิดทำการ

3.7 พื้นที่ที่ต้องการภายในโครงการ

รูปที่ 3.6 ภาพแสดงพื้นที่ที่ต้องการภายในโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

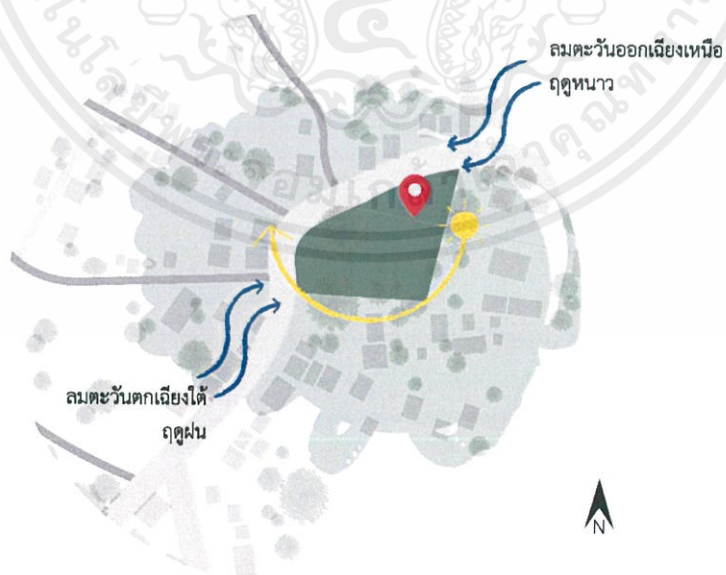
การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบ

4.1 การวิเคราะห์ที่ตั้ง

4.1.1 ที่ตั้งและการเข้าถึงที่ตั้ง

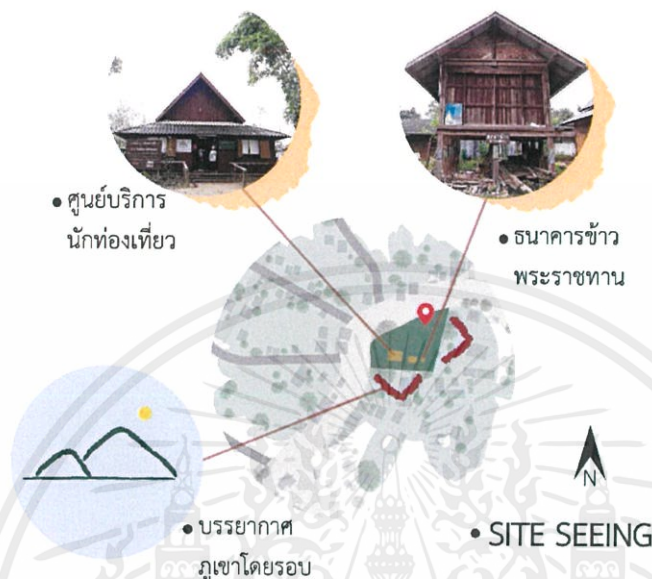

4.1.2 ทิศทางแดดและลม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.1.3 บริบทโดยรอบที่ตั้งปัจจุบัน

รูปที่ 4.3 ภาพแสดงบริบทโดยรอบที่ตั้งปัจจุบัน

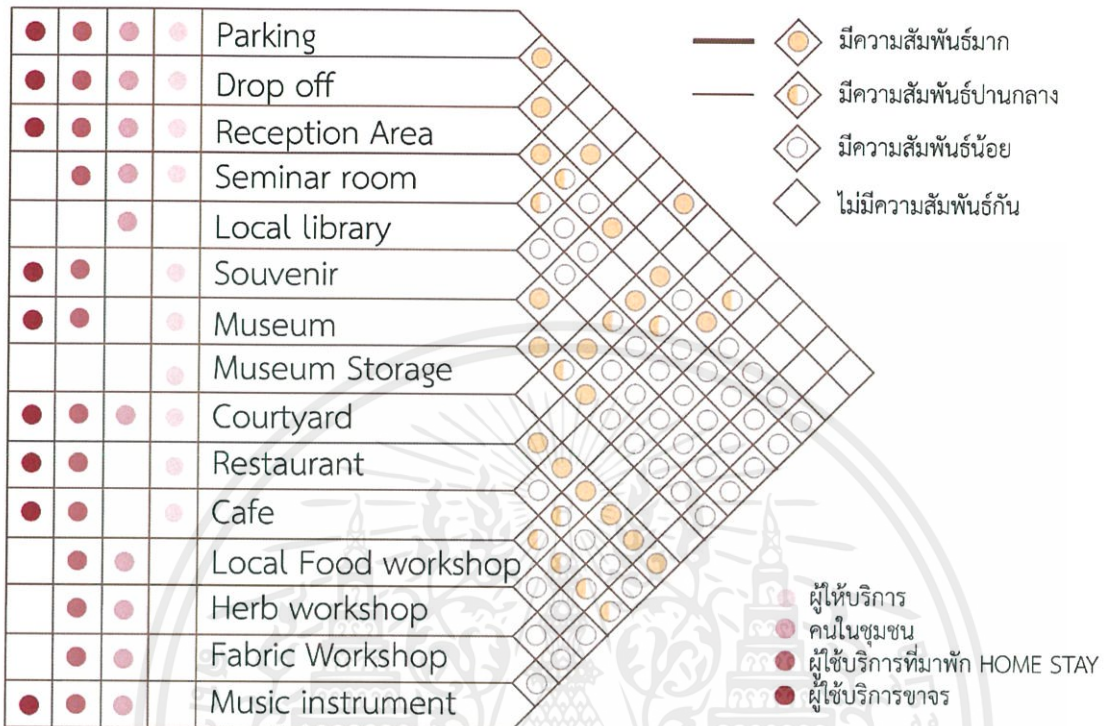
4.1.4 สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง

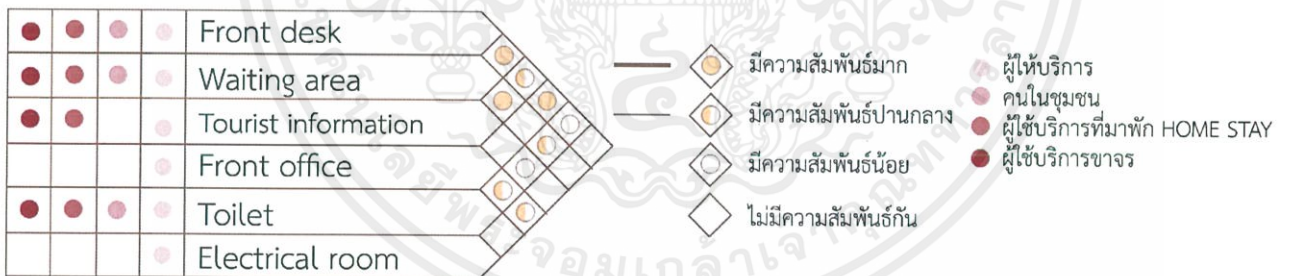
รูปที่ 4.4 ภาพแสดงสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

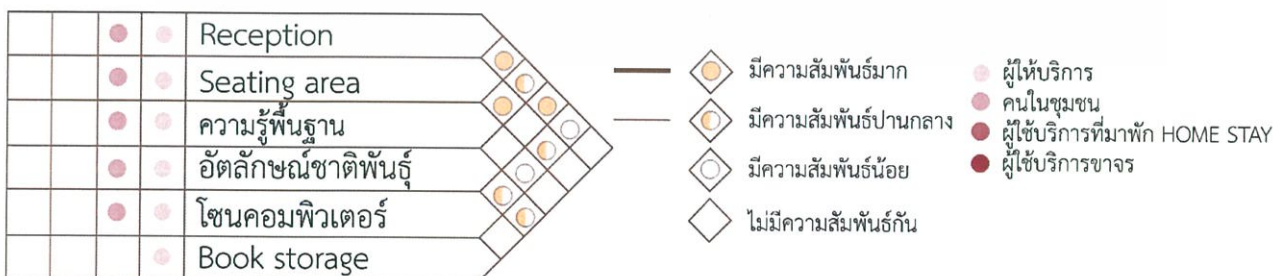
4.2 การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ของพื้นที่

รูปที่ 4.5 แผนภาพแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพื้นที่โดยรวม

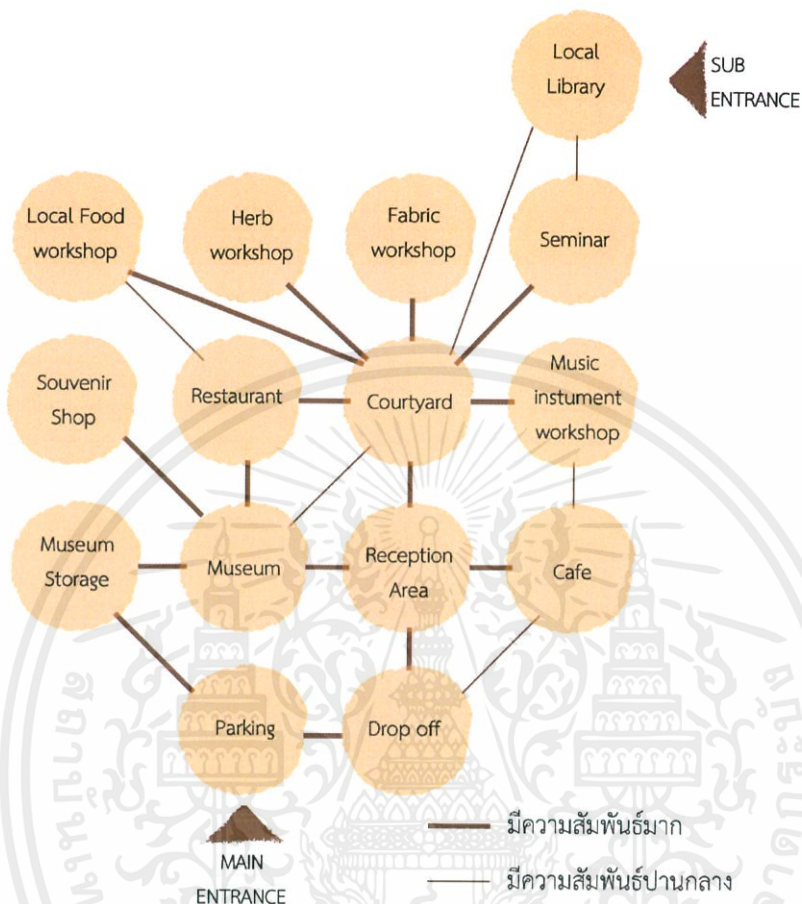
รูปที่ 4.6 แผนภาพแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพื้นที่ส่วนต้อนรับ

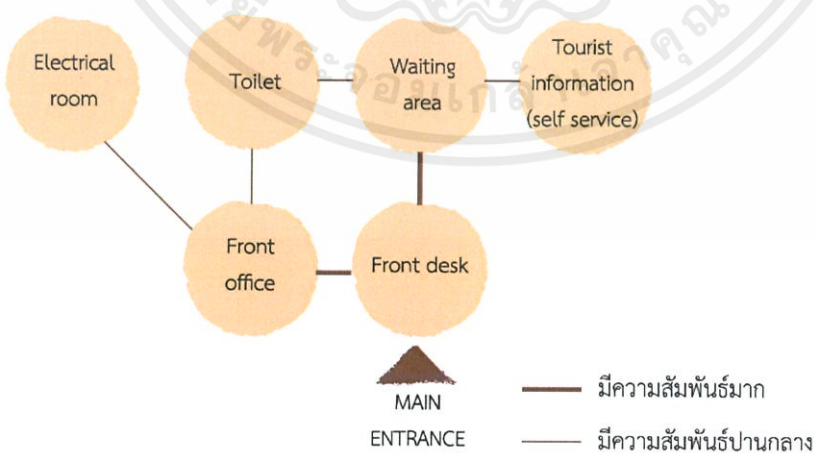
รูปที่ 4.7 แผนภาพแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพื้นที่ห้องสมุดชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 การวิเคราะห์ค่าความสำคัญแบบวงกลม

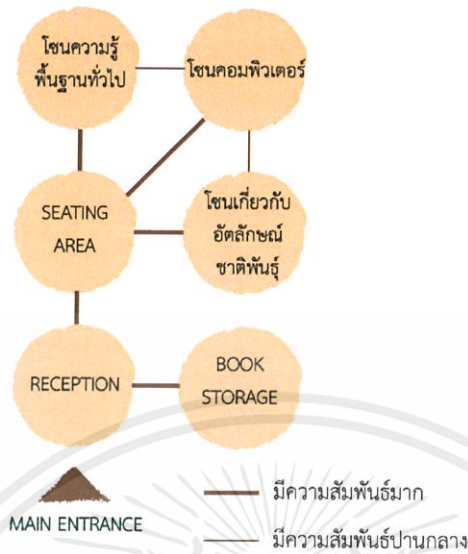

รูปที่ 4.8 แผนภาพแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบวงกลมของพื้นที่โดยรวม

รูปที่ 4.9 แผนภาพแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบวงกลมของพื้นที่ส่วนต้อนรับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4.10 แผนภาพแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบวงกลมของพื้นที่ห้องสมุดชุมชน

4.4 การวิเคราะห์ขนาดพื้นที่

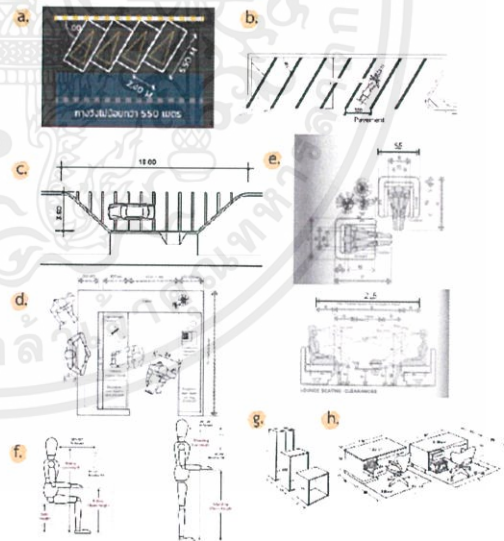
4.4.1 พื้นที่ลานจอดรถ Drop off ส่วนต้อนรับและส่วนพักผ่อน

● PARKING AND DROP OFF

องค์ประกอบ	จำนวน	พื้นที่(หน่วย)	พื้นที่(ตร.ม.)	อ้างอิง
พื้นที่จอดรถยนต์	10	13.20	132.00	Case study a
พื้นที่จอดรถจักรยานยนต์	20	0.36	7.20	Case study b
Drop off	1	57.60	57.60	Case study c
Circulation 60%			118.08 ตร.ม.	
พื้นที่ใช้สอยทั้งหมด			314.88 ตร.ม.	

● RECEPTION AND WAITING AREA

องค์ประกอบ	จำนวน	พื้นที่(หน่วย)	พื้นที่(ตร.ม.)	อ้างอิง
Counter reception	1	6.00	6.00	Human dimension c
Tourist information self-service	2	4.90	9.80	Human dimension f
ที่นั่งพักผ่อน (จุด 2 จุด)	7	18.27	127.90	Human dimension e
WC	1	37.80	37.80	Case study
Circulation 30%			54.45 ตร.ม.	
Office	1	9.00	9.00	Human dimension
Circulation 30%			2.70 ตร.ม.	
พื้นที่ใช้สอยทั้งหมด			247.65 ตร.ม.	

รูปที่ 4.11 ตารางวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ลานจอดรถ Drop off ส่วนต้อนรับและส่วนพักผ่อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

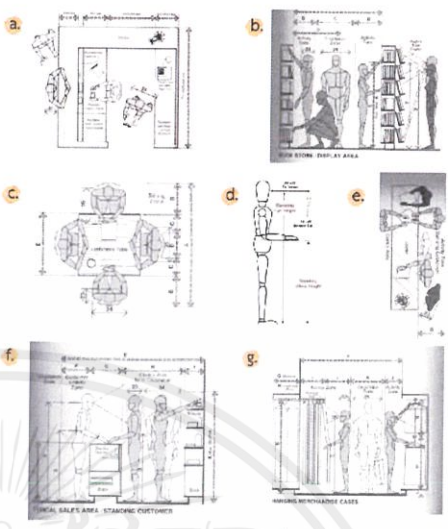
4.4.2 พื้นที่ห้องสมุดชุมชน และร้านขายของที่ระลึก

ห้องสมุดชุมชน

องค์ประกอบ	จำนวน	พื้นที่/หน่วย	พื้นที่ (ตร.ม.)	อ้างอิง
เคาน์เตอร์รับ-ส่งหนังสือ	1	6.00	6.00	Human dimension
ชั้นหนังสือ (ชุด 4 ชั้น)	10	3.32	33.20	Human dimension
ชั้นทีวี/คอมพิวเตอร์	2	4.90	9.80	Human dimension
ชั้นวางหนังสือ	20	3.90	78.00	Human dimension
Circulation 30%			39.00 ตร.ม.	
พื้นที่ร้อยละทั้งหมด			166.00 ตร.ม.	

ร้านขายของที่ระลึก

องค์ประกอบ	จำนวน	พื้นที่/หน่วย	พื้นที่ (ตร.ม.)	อ้างอิง
Cashier Counter	1	4.70	4.70	Human dimension
ชั้นวางของ 1	3	3.15	9.45	Human dimension
ชั้นวางของ 2	5	1.50	7.50	Human dimension
Circulation 60%			13.00 ตร.ม.	
พื้นที่ร้อยละทั้งหมด			34.65 ตร.ม.	

รูปที่ 4.12 ตารางวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ห้องสมุดชุมชนและร้านขายของที่ระลึก

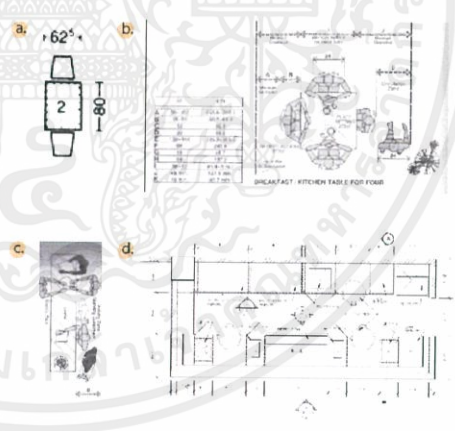
4.4.3 พื้นที่ร้านอาหารและกาแฟ

ร้านอาหาร

องค์ประกอบ	จำนวน	พื้นที่/หน่วย	พื้นที่ (ตร.ม.)	อ้างอิง
Cashier counter	1	5.60	5.60	Human dimension
ที่นั่ง (ชุด 2 ที่นั่ง)	10	5.90	59.00	Human dimension
ที่นั่ง (ชุด 4 ที่นั่ง)	10	9.18	91.80	Human dimension
Service station	1	1.20	1.20	Case study
WC	1	37.50	37.80	Case study
Circulation 30%			58.62 ตร.ม.	
ครัว 25% ของพื้นที่ร้านอาหาร			51.22 ตร.ม.	
พื้นที่ร้อยละทั้งหมด			305.24 ตร.ม.	

CAFE

องค์ประกอบ	จำนวน	พื้นที่/หน่วย	พื้นที่ (ตร.ม.)	อ้างอิง
Cashier counter	1	4.70	4.70	Human dimension
เคาน์เตอร์รับ-ส่ง	1	10.40	10.40	Human dimension
เคาน์เตอร์จัดเตรียม	1	2.40	2.40	Human dimension
Service station	1	1.70	1.70	Case study
ที่นั่ง (ชุด 2 ที่นั่ง)	10	5.90	59.00	Human dimension
ที่นั่ง (ชุด 4 ที่นั่ง)	5	9.18	45.90	Human dimension
Circulation 30%			37.05 ตร.ม.	
พื้นที่ร้อยละทั้งหมด			160.68 ตร.ม.	

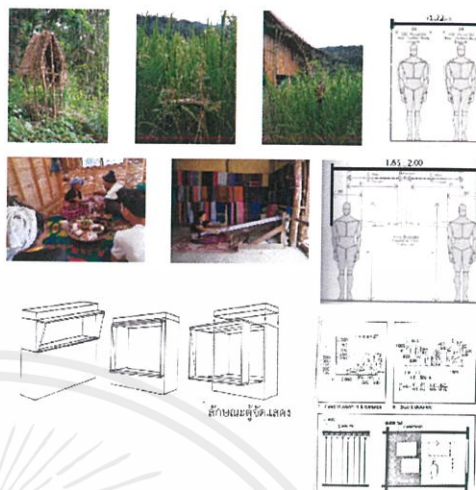
รูปที่ 4.13 ตารางวิเคราะห์ขนาดพื้นที่ร้านอาหารและกาแฟ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.4 พื้นที่พิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์

องค์ประกอบ	พื้นที่ (ตร.ม.)	พื้นที่ (ตร.ม.)
Content i : ใต้อัฒิยะหอดอกลูก	36.00 ตร.ม.	Storyboard
Circulation 50%	18.00 ตร.ม.	
Content ii : اتاقخانهยุคอาโอบุ	34.00 ตร.ม.	
Circulation 50%	17.00 ตร.ม.	
Content iii : اتاقخانهยุคอาโอบุ	36.42 ตร.ม.	
Circulation 50%	18.21 ตร.ม.	
Content iv : اتاقخانهยุคอาโอบุ	23.52 ตร.ม.	
Circulation 50%	11.76 ตร.ม.	
Content v : اتاقخانهยุคอาโอบุ	56.81 ตร.ม.	
Circulation 50%	28.40 ตร.ม.	
Content vi : พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมเอเชีย 1.9	30.00 ตร.ม.	
Circulation 50%	15.00 ตร.ม.	
Temporary Exhibition	80.00 ตร.ม.	
พื้นที่ใช้สอยทั้งหมด	405.12 ตร.ม.	

รูปที่ 4.14 ตารางวิเคราะห์ขนาดพื้นที่พิพิธภัณฑ์

4.4.5 พื้นที่Workshop งานผ้า สมนุไพรและลานกิจกรรมนอกประสงค์

พื้นที่สำหรับงานผ้า

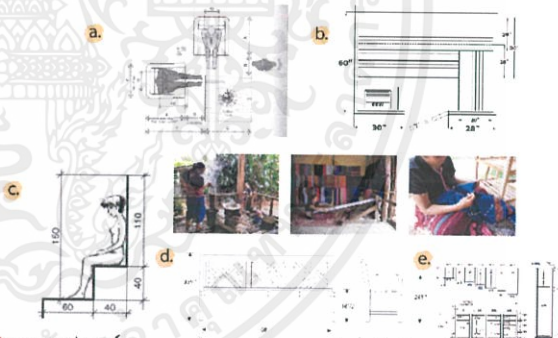
องค์ประกอบ	จำนวน	พื้นที่(หน่วย)	พื้นที่(ตร.ม.)	อ้างอิง
เก้าอี้สำหรับช่างเย็บ	5	0.60	3.00	Case study
เก้าอี้สำหรับช่างเย็บ	5	0.60	3.00	Case study
โต๊ะเย็บ	10	2.00	20.00	Case study
พื้นที่ปักผ้า	10	0.90	9.00	Case study
WC	1	12.00	12.00	Case study
Circulation 60%			28.20 ตร.ม.	
พื้นที่ใช้สอยทั้งหมด			75.20 ตร.ม.	

พื้นที่สำหรับสมุนไพร

องค์ประกอบ	จำนวน	พื้นที่(หน่วย)	พื้นที่(ตร.ม.)	อ้างอิง
พื้นที่ซักยาสูบ (จุด 2 ที่นั่ง)	5	3.44	17.20	Human dimension c
ห้องสมุนไพร	5	3.15	15.75	Human dimension c
อ่างแช่เท้า	10	1.00	10.00	Human dimension c
Bathroom	1	30.00	30.00	Human dimension c
Locker	10	0.12	1.20	Human dimension c
Circulation 30%			22.25 ตร.ม.	
พื้นที่ใช้สอยทั้งหมด			96.40 ตร.ม.	

ลานนอกประสงค์

องค์ประกอบ	จำนวน	พื้นที่(หน่วย)	พื้นที่(ตร.ม.)	อ้างอิง
ลานกิจกรรม	100	3.30	330.00	Case study
ม้าขี่ม้า	10	2.25	22.50	Human dimension c
พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมเอเชีย	1	30.00	30.00	Case study
Circulation 60%			229.50 ตร.ม.	
พื้นที่ใช้สอยทั้งหมด			612.00 ตร.ม.	

รูปที่ 4.15 ตารางวิเคราะห์ขนาดพื้นที่Workshop งานผ้า สมนุไพร และลานกิจกรรมนอกประสงค์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

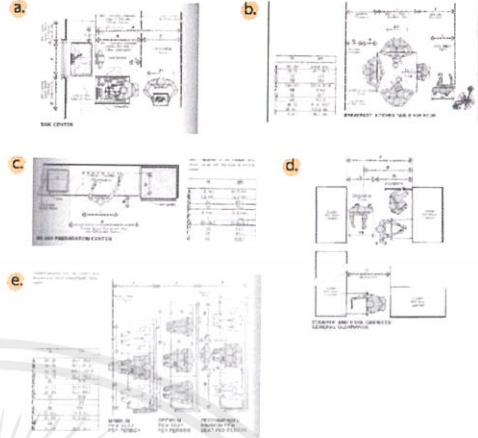
4.4.6 พื้นที่Workshop การทำอาหารและห้องสัมมนา

พื้นที่ประกอบอาหาร

องค์ประกอบ	จำนวน	พื้นที่/หน่วย	พื้นที่ (ตร.ม.)	อ้างอิง
พื้นที่สำหรับซักล้าง	5	4.80	24.00	Plan of kitchen
พื้นที่สำหรับเตาแก๊ส	5	1.60	8.00	Plan of kitchen
พื้นที่สำหรับล้างจาน	5	1.60	8.00	Plan of kitchen
พื้นที่ประกอบอาหาร (ดู 4 ที่นั่ง)	3	9.18	27.54	Plan of kitchen
Circulation 30%			20.25 ตร.ม.	
พื้นที่ใช้สอยทั้งหมด			87.75 ตร.ม.	

ห้องสัมมนา

องค์ประกอบ	จำนวน	พื้นที่/หน่วย	พื้นที่ (ตร.ม.)	อ้างอิง
เวที	1	5.00	5.00	Case study
โต๊ะบรรยาย	1	2.00	2.00	Case study
เก้าอี้	50	0.95	47.50	Case study
พื้นที่รับรองแขก	1	20.00	20.00	Case study
WC	1	37.80	37.80	Case study
Circulation 30%			33.70 ตร.ม.	
พื้นที่ใช้สอยทั้งหมด			146.00 ตร.ม.	

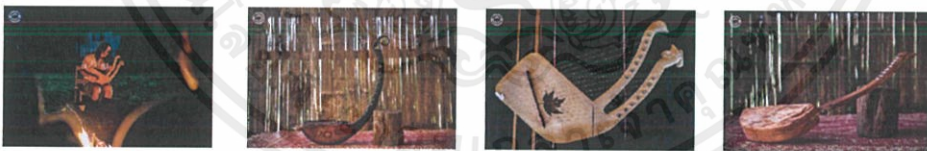

รูปที่ 4.16 ตารางวิเคราะห์ขนาดพื้นที่Workshop การทำอาหารและห้องสัมมนา

4.4.7 พื้นที่Workshop Tenhagu

ดนตรีพื้นเมือง เดกุกหน้า

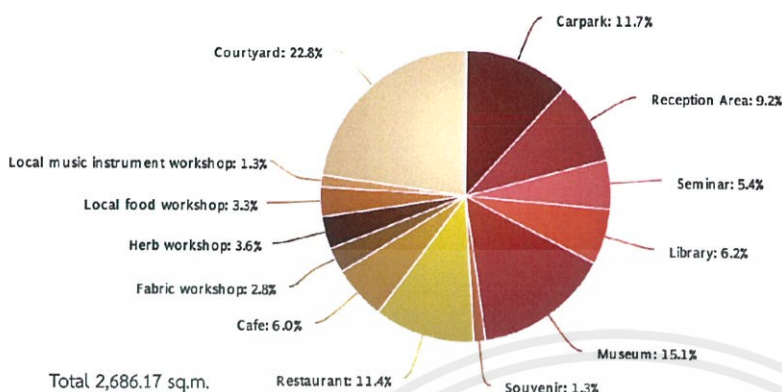
องค์ประกอบ	จำนวน	พื้นที่/หน่วย	พื้นที่ (ตร.ม.)	อ้างอิง
เวทีแสดง	1	4.00	4.00	Case study
พื้นที่นิทรรศ	70	0.63	42.00	Plan of exhibition
Workshop สะเทวีระสิริ				
ชุดโต๊ะ	4	6.25	25.00	Plan of workshop
Circulation 30%			12.50 ตร.ม.	
พื้นที่ใช้สอยทั้งหมด			83.50 ตร.ม.	

รูปที่ 4.17 ตารางวิเคราะห์ขนาดพื้นที่Workshop Tenhagu

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

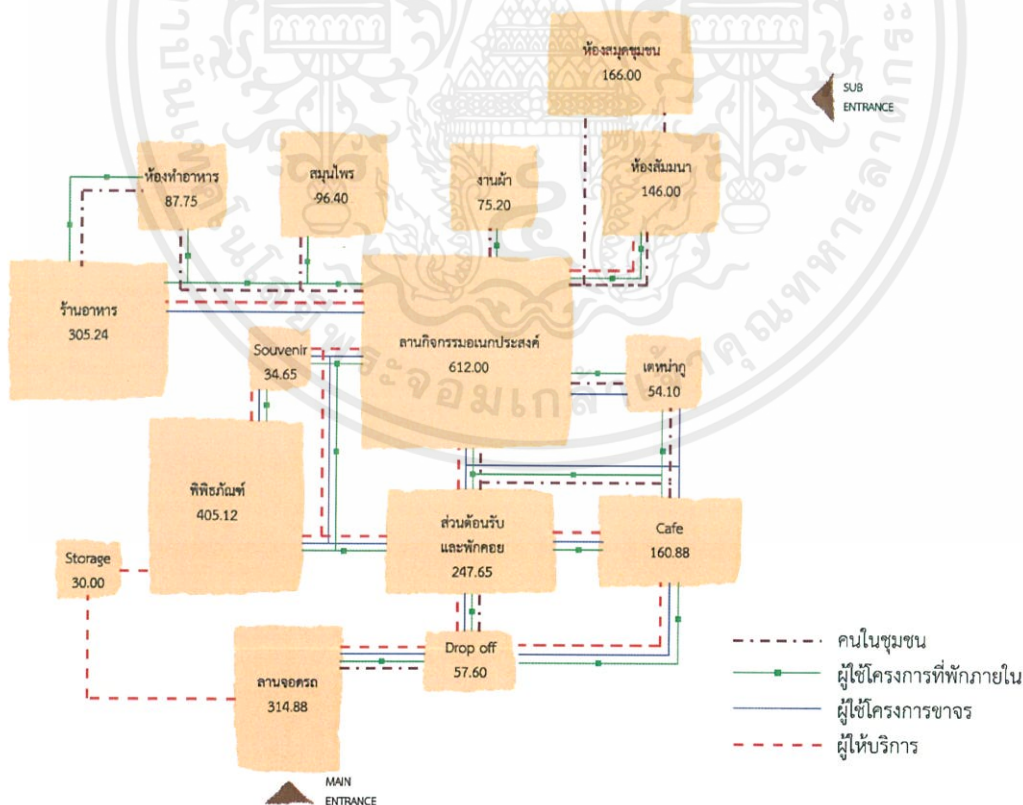
4.4.7 การใช้พื้นที่ทั้งหมด

Area	SQ.M.	Percentage
Carpark and Drop off	314.88	11.7%
Reception	247.65	9.2
Seminar Room	146.00	5.4%
Library	166.00	6.2%
Museum	405.12	15.1%
Souvenir	34.65	1.3%
Restaurant	305.24	11.4%
Cafe	160.68	6%
Fabric workshop	75.20	2.8%
Herb workshop	96.40	3.6%
Local food workshop	87.75	3.3%
Music instrument workshop	34.60	1.3%
Courtyard	612.00	22.8%
Total	2,686.17	100%

รูปที่ 4.18 แผนภูมิวงกลมแสดงการใช้พื้นที่ทั้งหมด

4.5 การวิเคราะห์ขนาดพื้นที่และทางสัญจร

รูปที่ 4.19 ผังแสดงการวิเคราะห์ขนาดพื้นที่และทางสัญจร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

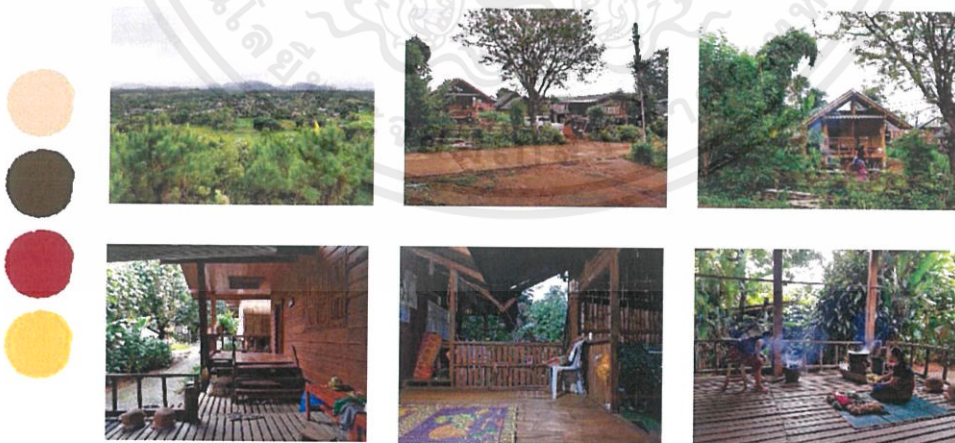
4.6 แนวคิดในการออกแบบ

รูปที่ 4.20 แผนภาพแนวคิดในการออกแบบ

ย่าแม่แหว ปกากะญอ แปลว่า ข้าคือปกากะญอ เนื่องจากจุดประสงค์หลักของโครงการคือการเน้นย้ำให้เห็นถึงคุณค่าความเป็นปกากะญอ ผู้ออกแบบจึงเลือกใช้ Concept นี้ในการออกแบบโครงการศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิตชาวเขาเผ่าปกากะญอนี้ เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้คนภายในชนเผ่าตระหนักถึงตัวตนของตนเอง และบุคคลภายนอกได้สัมผัสความเป็นปกากะญออย่างเต็มที่

4.7 MOOD AND TONE

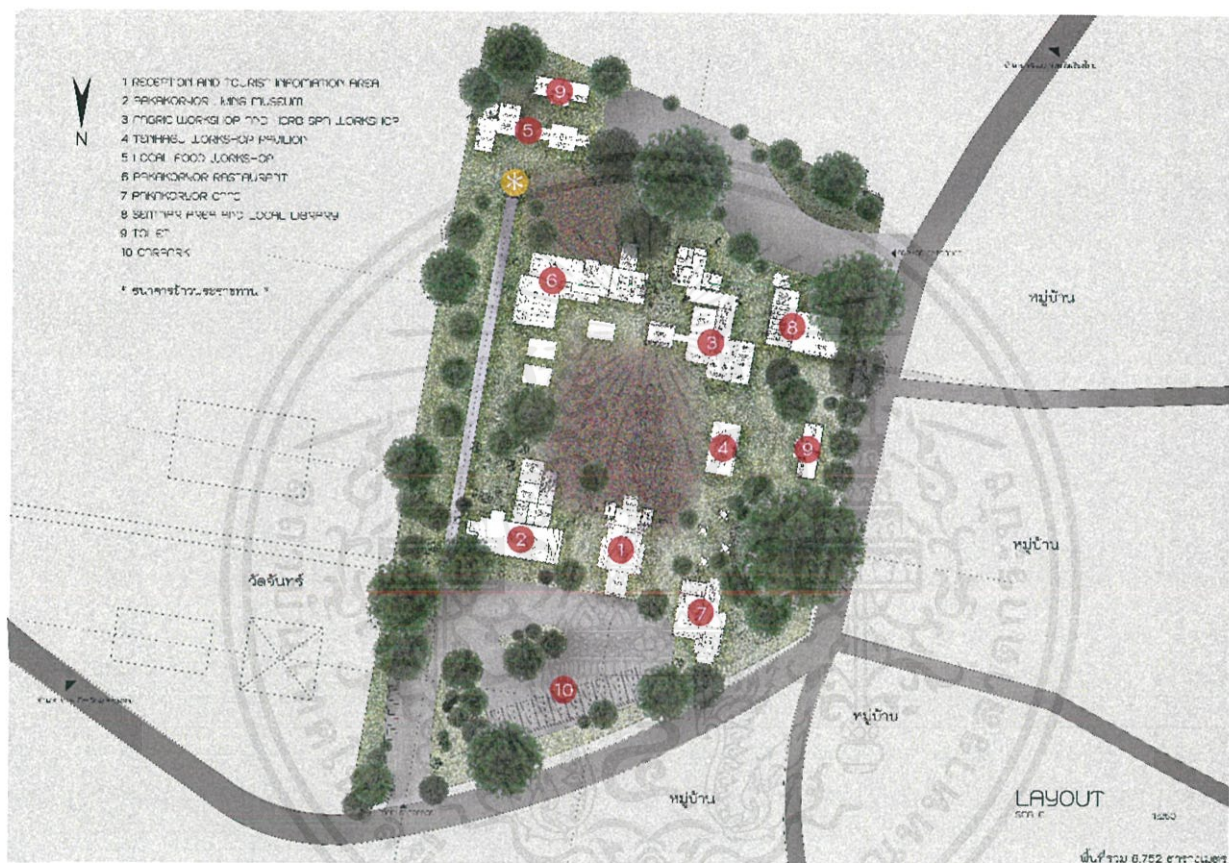
รูปที่ 4.21 ภาพตัวอย่างบรรยากาศและโทนสี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

ผลงานการออกแบบสถาปัตยกรรมภายใน

5.1 ผังบริเวณของโครงการ

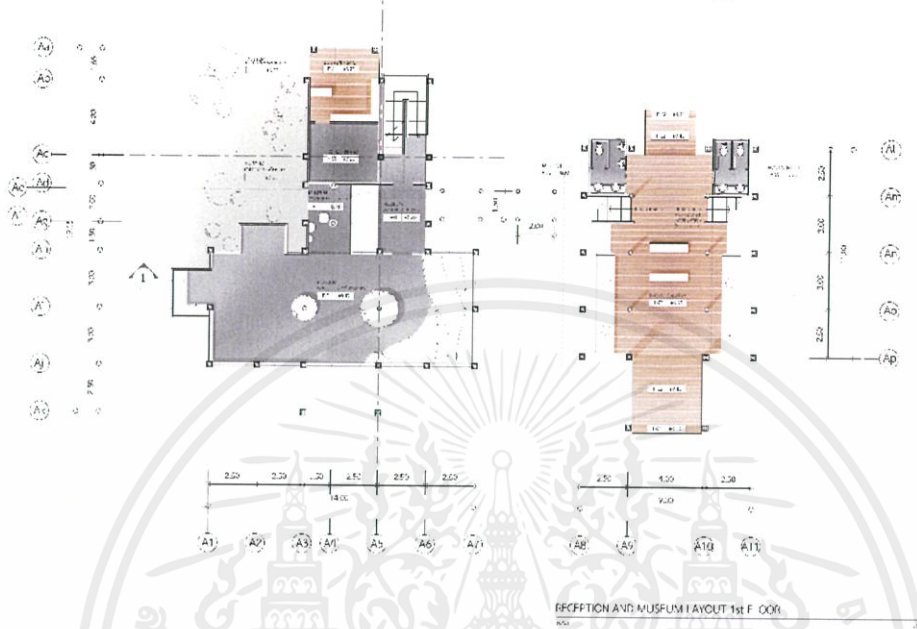

รูปที่ 5.1 ภาพแสดงผังบริเวณของโครงการ

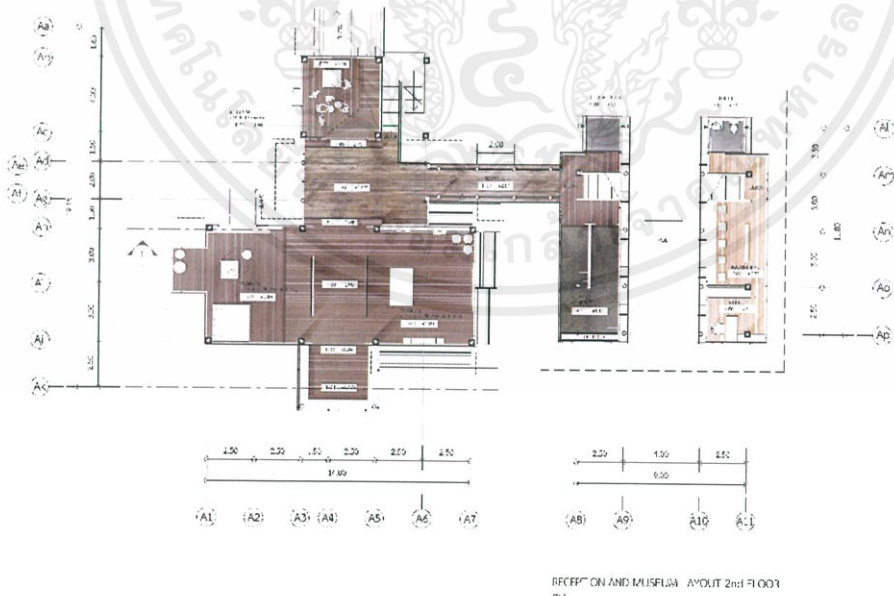
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 ผังเฟอร์นิเจอร์ของอาคารภายในโครงการ

5.2.1 อาคารต้อนรับและพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตปกากะญอ

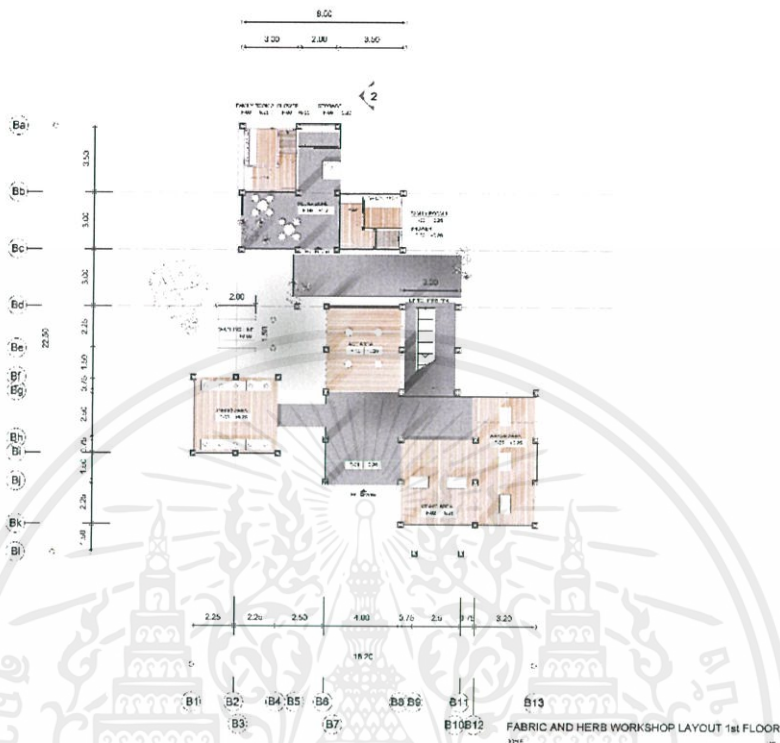
รูปที่ 5.2 ภาพแสดงผังเฟอร์นิเจอร์อาคารต้อนรับและพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตปกากะญอ ชั้น 1

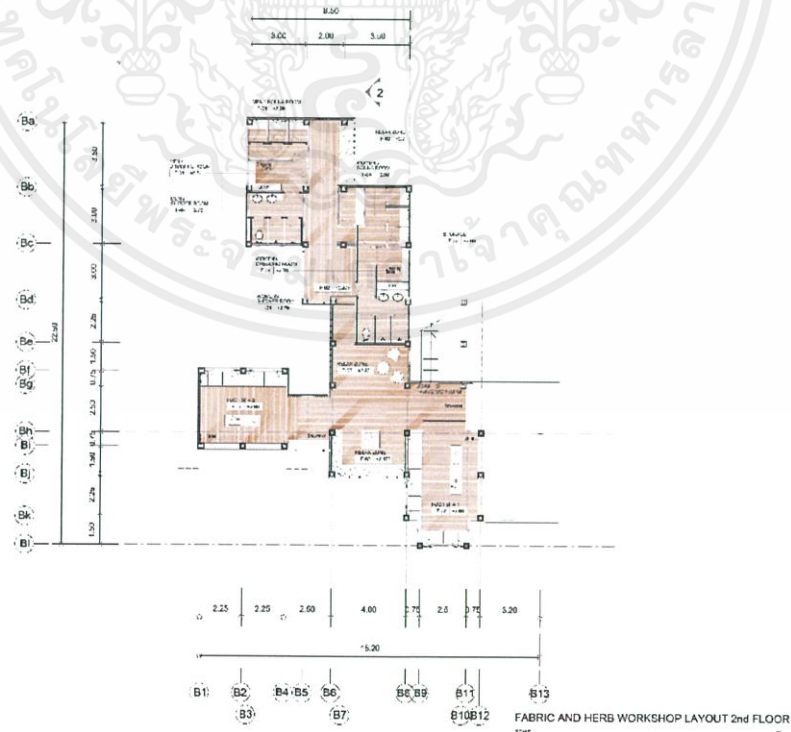
รูปที่ 5.3 ภาพแสดงผังเฟอร์นิเจอร์อาคารต้อนรับและพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตปกากะญอ ชั้น 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.2 อาคารWorkshop งานผ้าปาเกะเย็บและสมุนไพรพื้นถิ่น

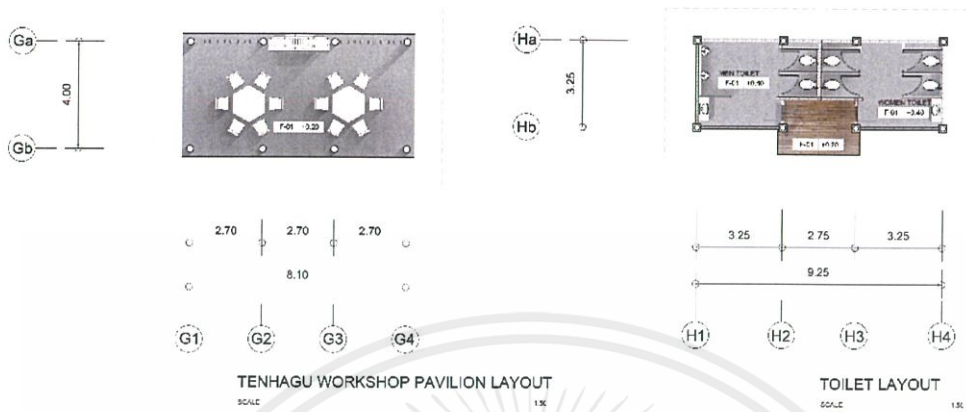
รูปที่ 5.4 ภาพแสดงผังเฟอร์นิเจอร์อาคารWorkshop งานผ้าปาเกะเย็บและสมุนไพรพื้นถิ่น ชั้น 1

รูปที่ 5.5 ภาพแสดงผังเฟอร์นิเจอร์อาคารWorkshop งานผ้าปาเกะเย็บและสมุนไพรพื้นถิ่น ชั้น 2

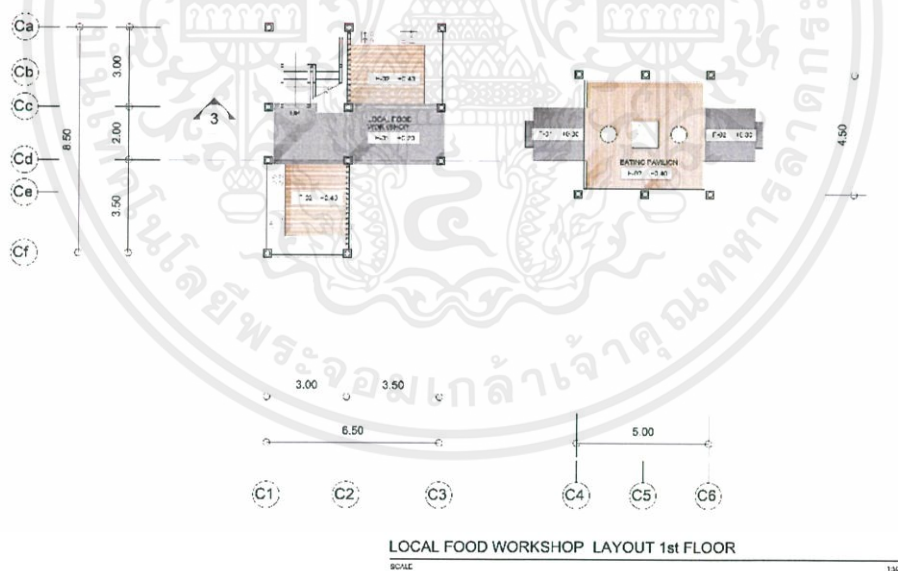
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.3 ศาลา Workshop สาธิตการทำเครื่องดนตรีเตหน่ากู่และอาคารห้องน้ำ

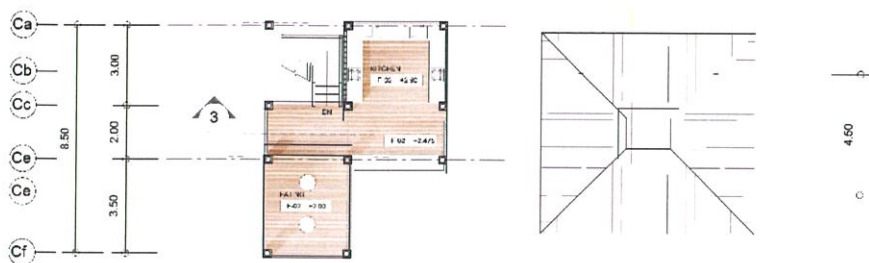
รูปที่ 5.6 ภาพแสดงผังเฟอร์นิเจอร์ศาลา Workshop สาธิตการทำเครื่องดนตรีเตหน่ากู่และอาคารห้องน้ำ

5.2.4 อาคาร Workshop การทำอาหารพื้นถิ่น

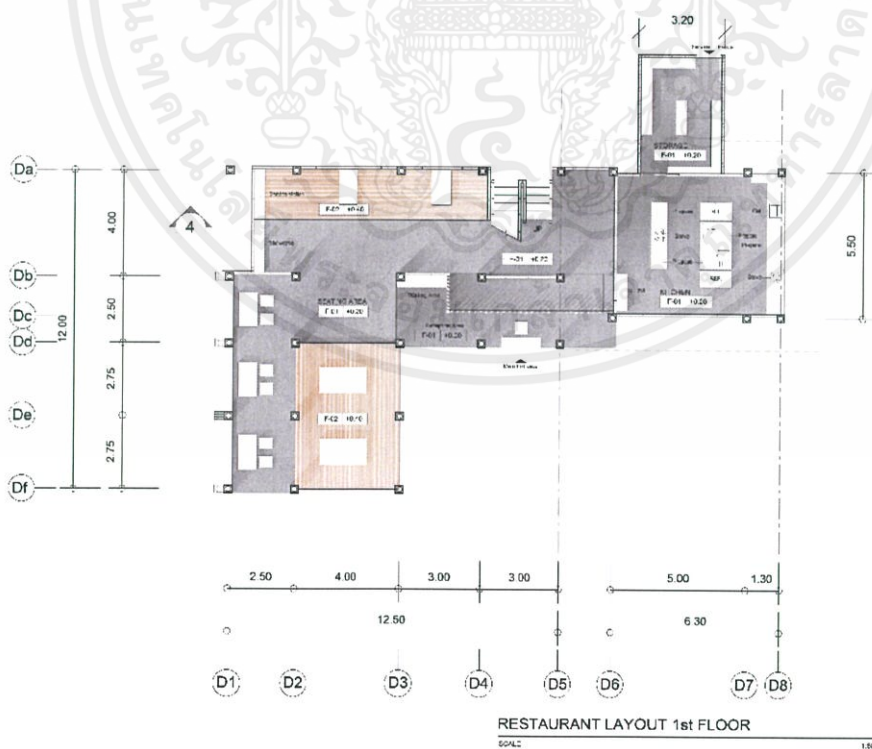
รูปที่ 5.7 ภาพแสดงผังเฟอร์นิเจอร์อาคาร Workshop การทำอาหารพื้นถิ่น ชั้น 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

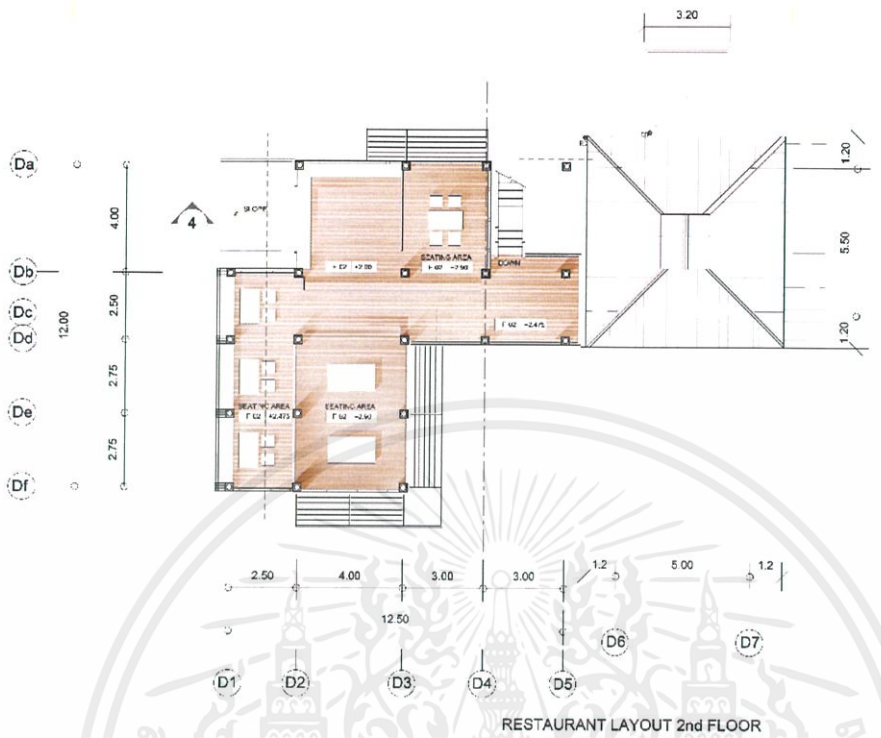
รูปที่ 5.8 ภาพแสดงผังเฟอร์นิเจอร์อาคาร Workshop การทำอาหารพื้นถิ่น ชั้น 2

5.2.5 อาคารร้านอาหารปกาเกอะญอ

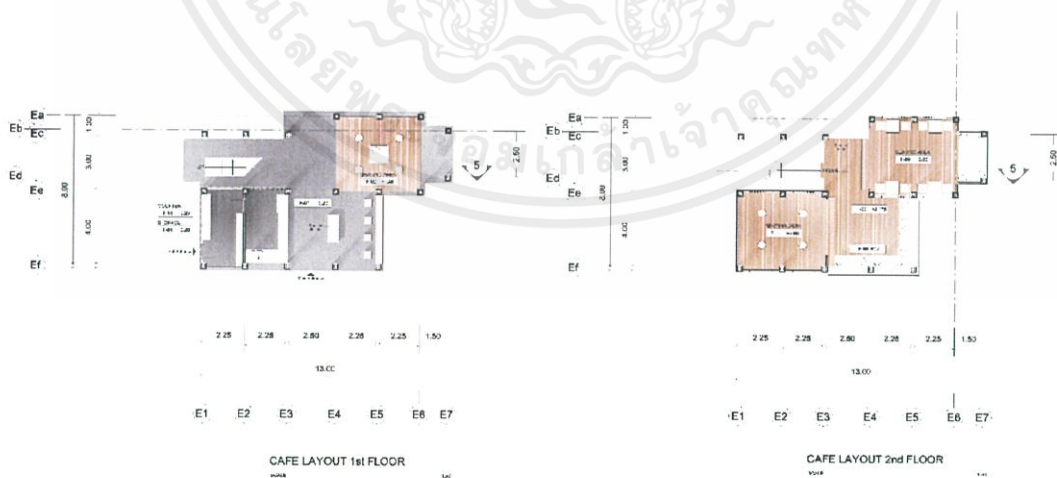
รูปที่ 5.9 ภาพแสดงผังเฟอร์นิเจอร์อาคารร้านอาหารปกาเกอะญอ ชั้น 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.10 ภาพแสดงผังเฟอร์นิเจอร์อาคารร้านอาหารปกาเกอะญอ ชั้น 2

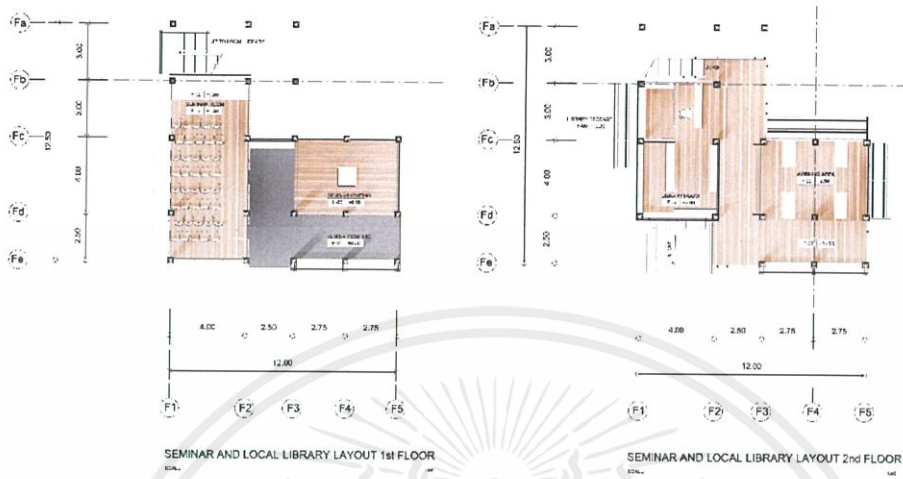
5.2.6 อาคารร้านกาแฟปกาเกอะญอ

รูปที่ 5.11 ภาพแสดงผังเฟอร์นิเจอร์อาคารร้านกาแฟปกาเกอะญอ ชั้น 1 และ ชั้น 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.7 อาคารสัมมนาและห้องสมุดพื้นถิ่น

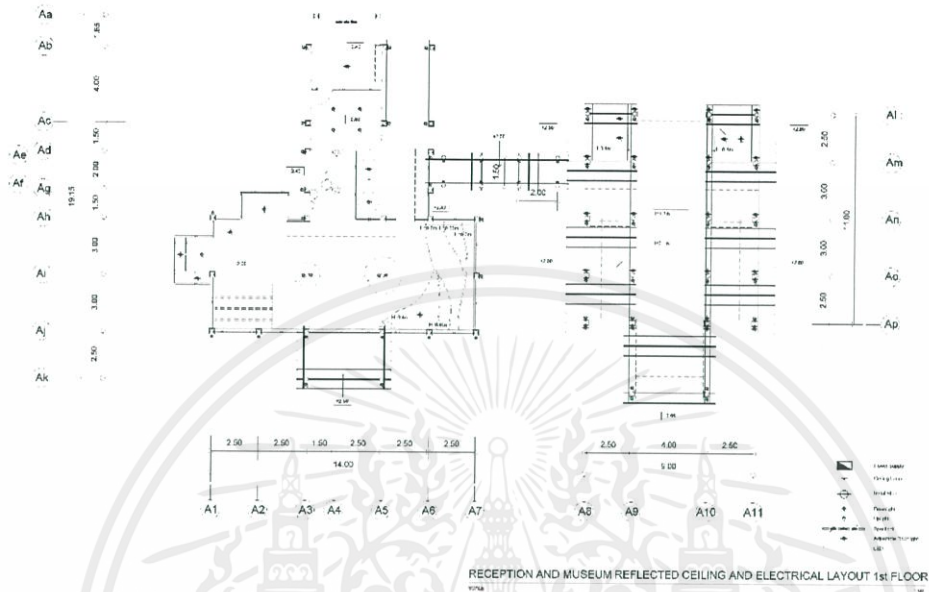

รูปที่ 5.12 ภาพแสดงผังเฟอร์นิเจอร์อาคารสัมมนาและห้องสมุดพื้นถิ่น ชั้น 1 และ ชั้น 2

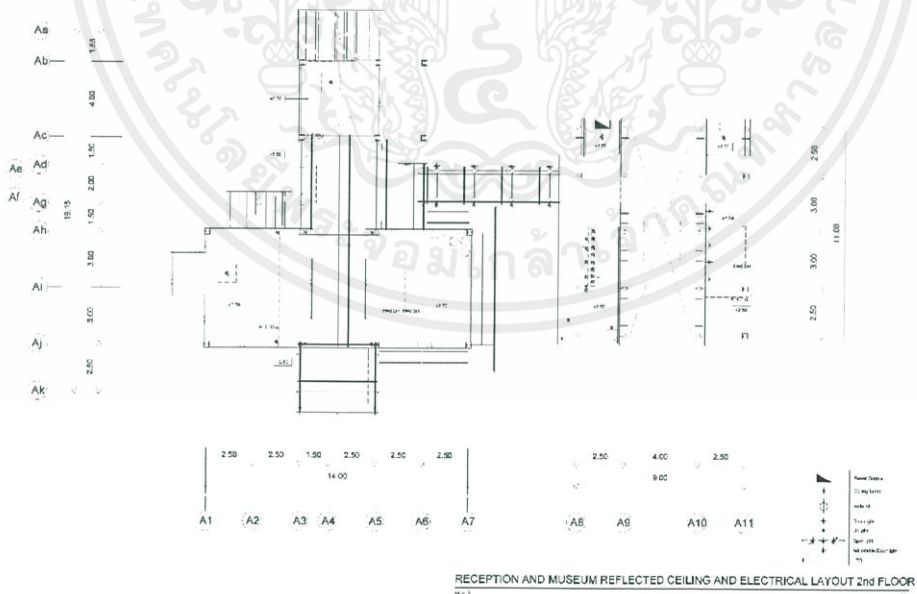
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 ผังเพดานและไฟฟ้าของอาคารภายในโครงการ

5.3.1 อาคารต้อนรับและพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตปกากะญอ

รูปที่ 5.13 ภาพแสดงผังเพดานและไฟฟ้าอาคารต้อนรับและพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตปกากะญอ ชั้น 1

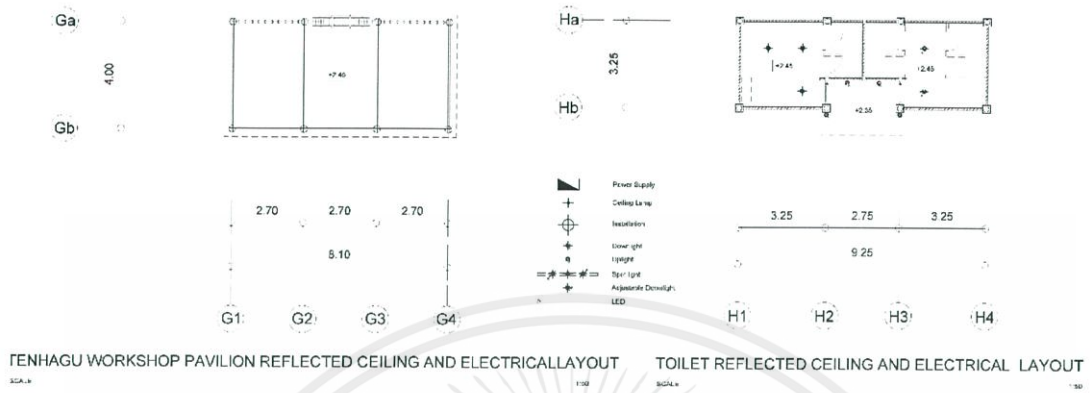

รูปที่ 5.14 ภาพแสดงผังเพดานและไฟฟ้าอาคารต้อนรับและพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตปกากะญอ ชั้น 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

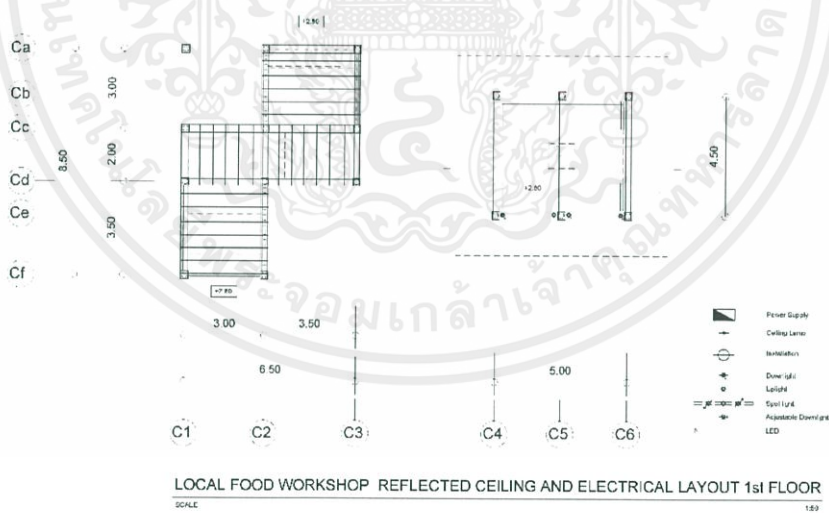

5.3.3 ศาลา Workshop สาธิตการทำเครื่องดนตรีเตหน่ากู่และอาคารห้องน้ำ

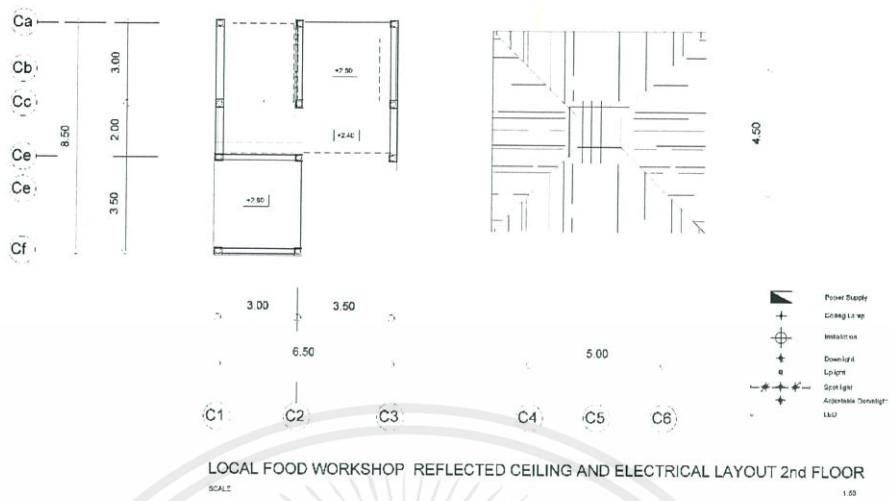
รูปที่ 5.17 ภาพแสดงผังเพดานและไฟฟ้าศาลา Workshop สาธิตการทำเครื่องดนตรีเตหน่ากู่และอาคารห้องน้ำ

5.3.4 อาคาร Workshop การทำอาหารพื้นถิ่น

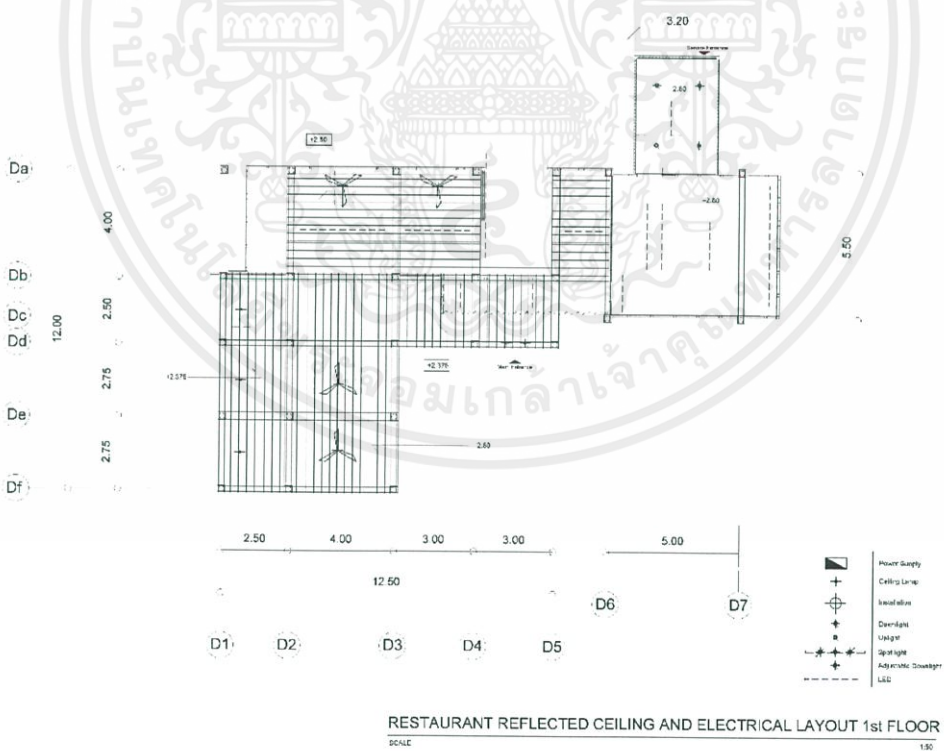
รูปที่ 5.18 ภาพแสดงผังเพดานและไฟฟ้าอาคาร Workshop การทำอาหารพื้นถิ่น ชั้น 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

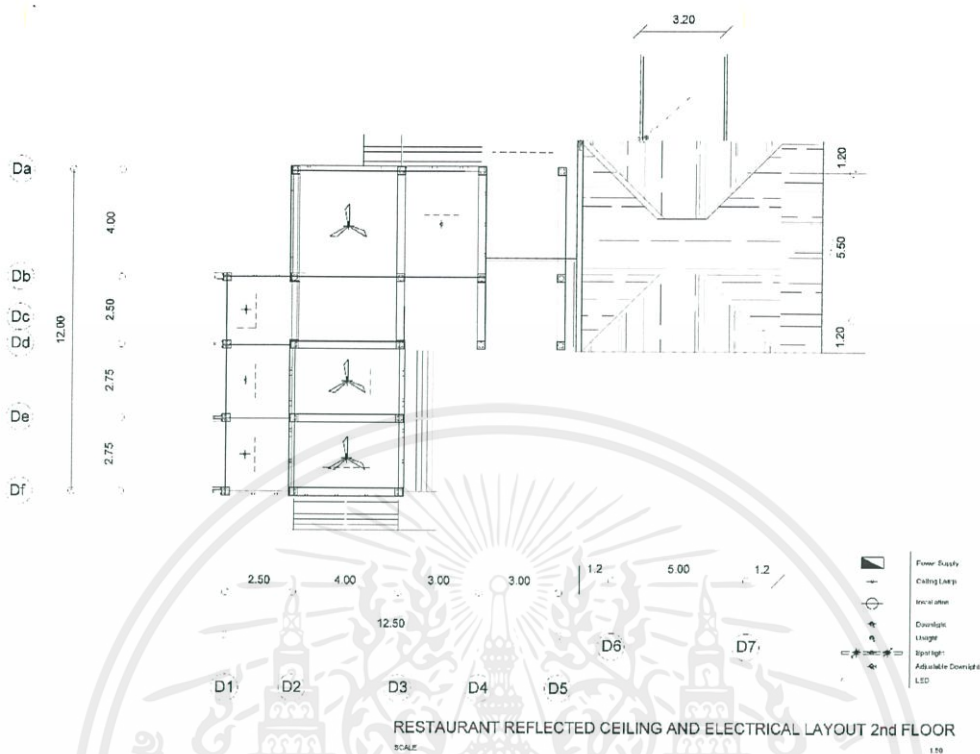
รูปที่ 5.19 ภาพแสดงผังเพดานและไฟฟ้าอาคาร Workshop การทำอาหารพื้นถิ่น ชั้น 2

5.3.5 อาคารร้านอาหารปกาเกอะญอ

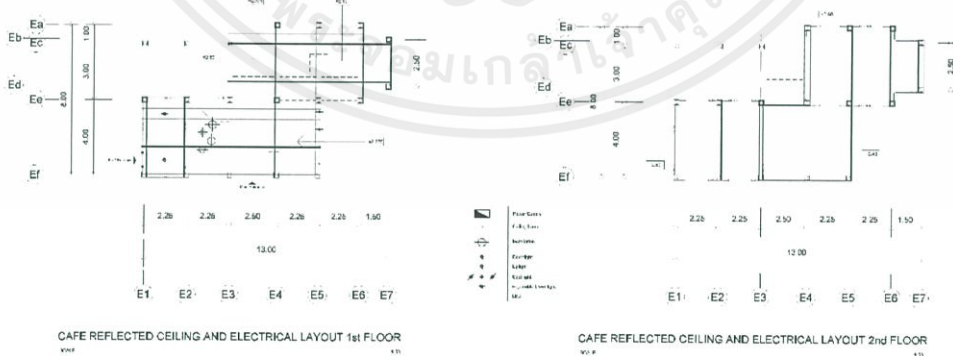
รูปที่ 5.20 ภาพแสดงผังเพดานและไฟฟ้าอาคารร้านอาหารปกาเกอะญอ ชั้น 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5.21 ภาพแสดงผังเพดานและไฟฟ้าอาคารร้านอาหารปกาเกอะญอ ชั้น 2

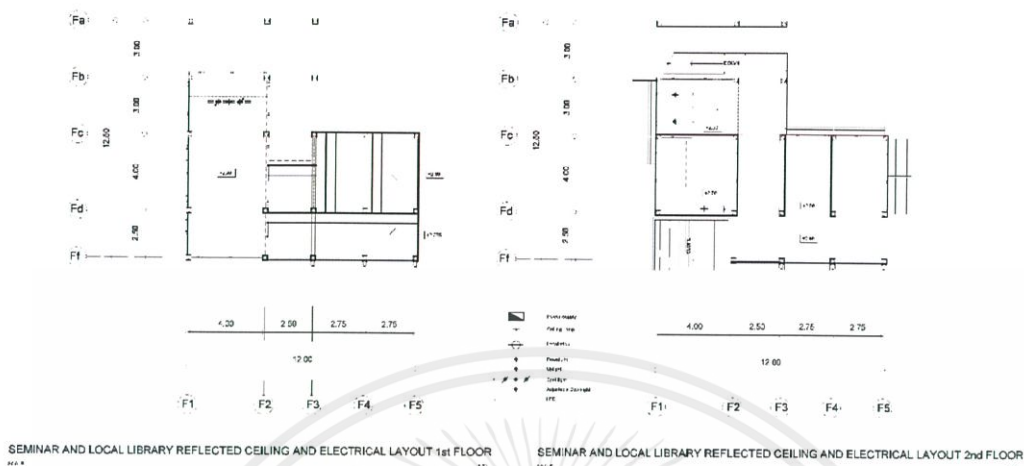
5.3.6 อาคารร้านกาแฟปกาเกอะญอ

รูปที่ 5.22 ภาพแสดงผังเพดานและไฟฟ้าอาคารร้านกาแฟปกาเกอะญอ ชั้น 1 และ ชั้น 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3.7 อาคารสัมมนาและห้องสมุดพื้นดิน

รูปที่ 5.23 ภาพแสดงผังเพดานและไฟฟ้าอาคารสัมมนาและห้องสมุดพื้นดิน ชั้น1 และ ชั้น 2

5.4 ภาพตัดอาคารภายในโครงการ

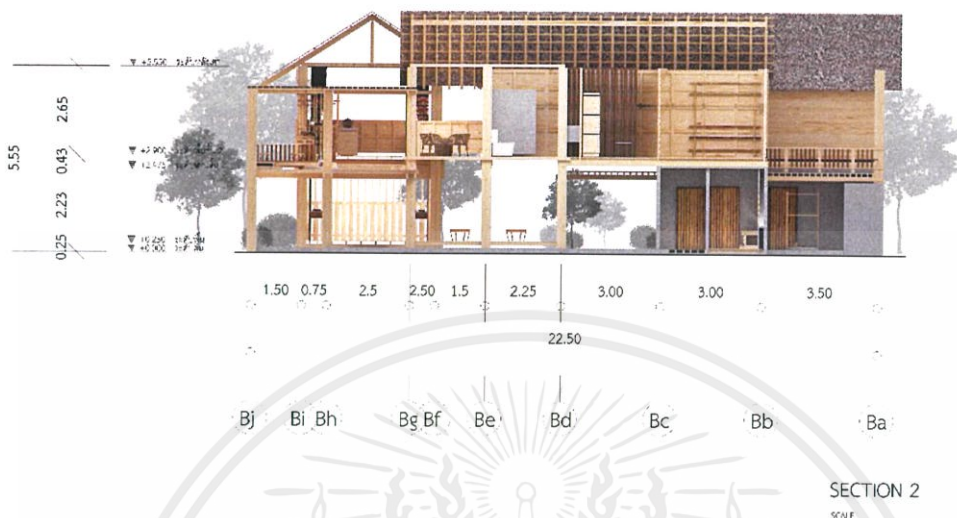
5.4.1 อาคารต้อนรับและพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตปกากะญอ

รูปที่ 5.24 ภาพแสดงภาพตัดอาคารต้อนรับและพิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตปกากะญอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.2 อาคาร Workshop งานผ้าปาเกะญอและสมุนไพรพื้นถิ่น

รูปที่ 5.25 ภาพแสดงภาพตัดอาคาร Workshop งานผ้าปาเกะญอและสมุนไพรพื้นถิ่น

5.4.3 อาคาร Workshop การทำอาหารพื้นถิ่น

รูปที่ 5.26 ภาพแสดงภาพตัดอาคาร Workshop การทำอาหารพื้นถิ่น

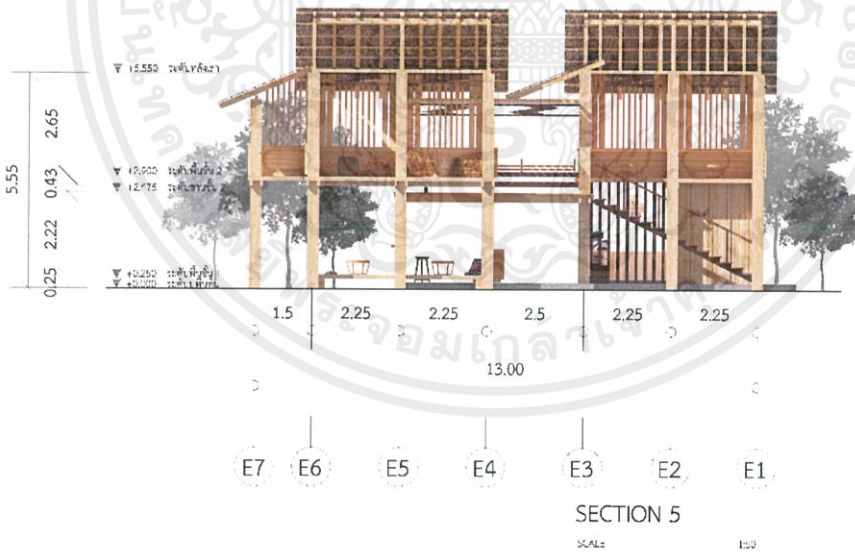
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.4 อาคารร้านอาหารปกาเกอะญอ

รูปที่ 5.27 ภาพแสดงภาพตัดอาคารร้านอาหารปกาเกอะญอ

5.4.5 อาคารร้านกาแฟปกาเกอะญอ

รูปที่ 5.28 ภาพแสดงภาพตัดอาคารร้านกาแฟปกาเกอะญอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5 ภาพทัศนียภาพภายในโครงการ

5.5.1 ส่วนต้อนรับ

รูปที่ 5.29 ภาพแสดงทัศนียภาพส่วนต้อนรับ

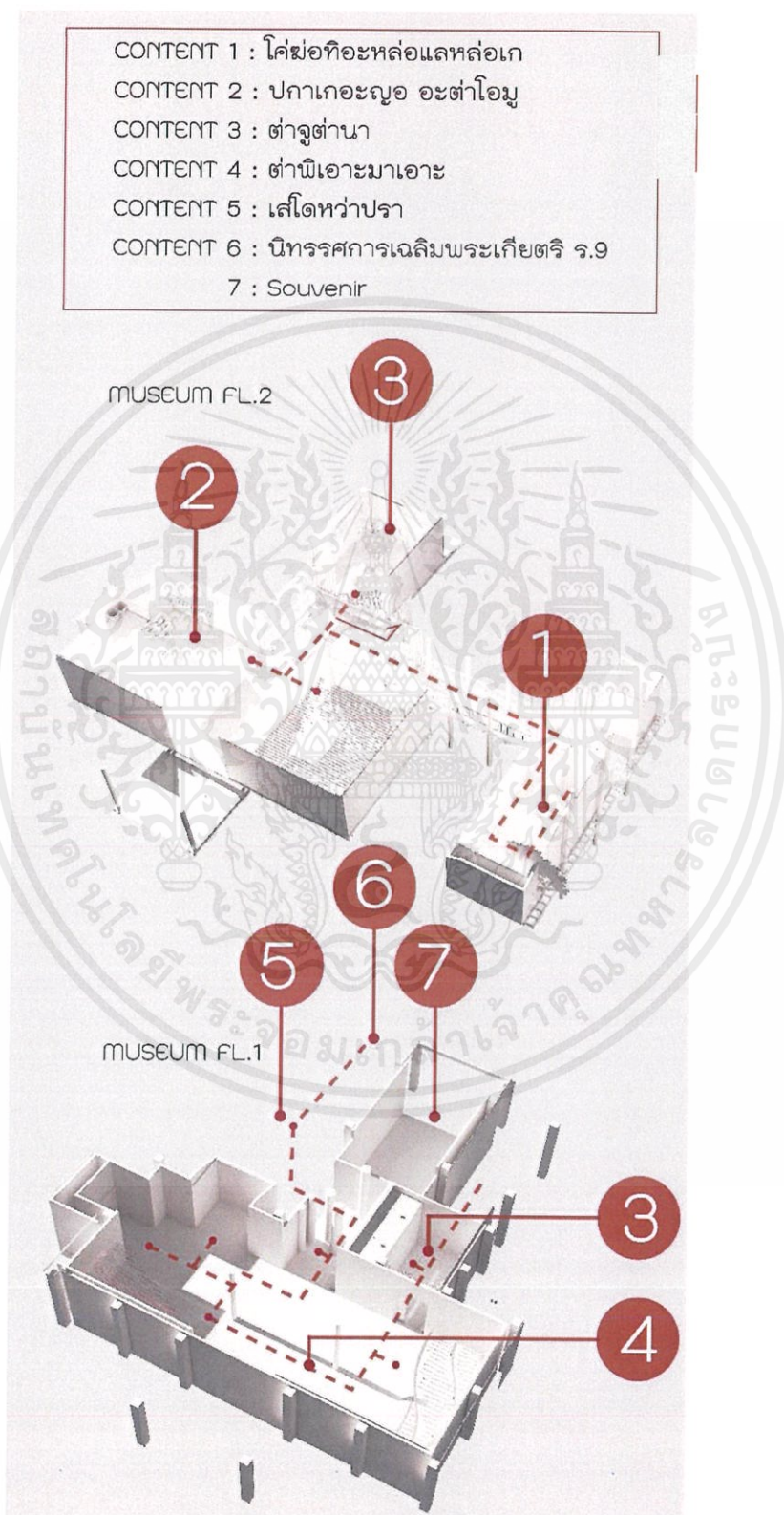
5.5.2 ส่วนบริการนักท่องเที่ยวแบบบริการตนเอง

รูปที่ 5.30 ภาพแสดงทัศนียภาพส่วนบริการนักท่องเที่ยวแบบบริการตนเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5.3 พิพิธภัณฑวิธีชีวิตปกากะญอ

รูปที่ 5.31 ภาพแสดงภาพ ISOMETRIC พิพิธภัณฑ

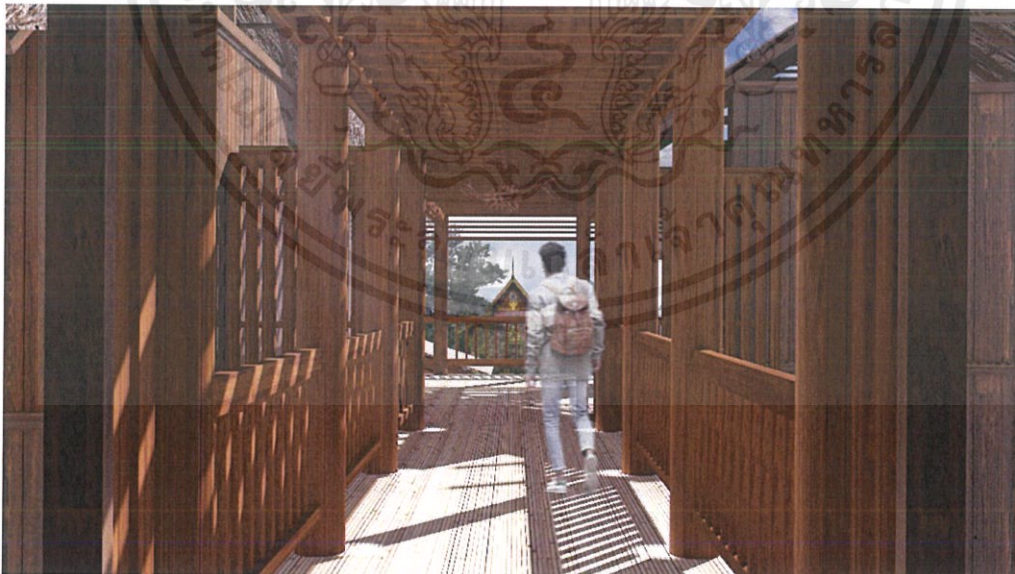
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Content 1 : ความเป็นมาของหมู่บ้าน

รูปที่ 5.32 ภาพแสดงทัศนียภาพพิพิธภัณฑ์ Content 1

SkyWalk ก่อนเข้า Content 2

รูปที่ 5.33 ภาพแสดงทัศนียภาพ Skywalk ก่อนเข้า Content 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Content 2 : ความเป็นอยู่ของชาวปกากะญอ

รูปที่ 5.34 ภาพแสดงทัศนียภาพพิพิธภัณฑ์ Content 2

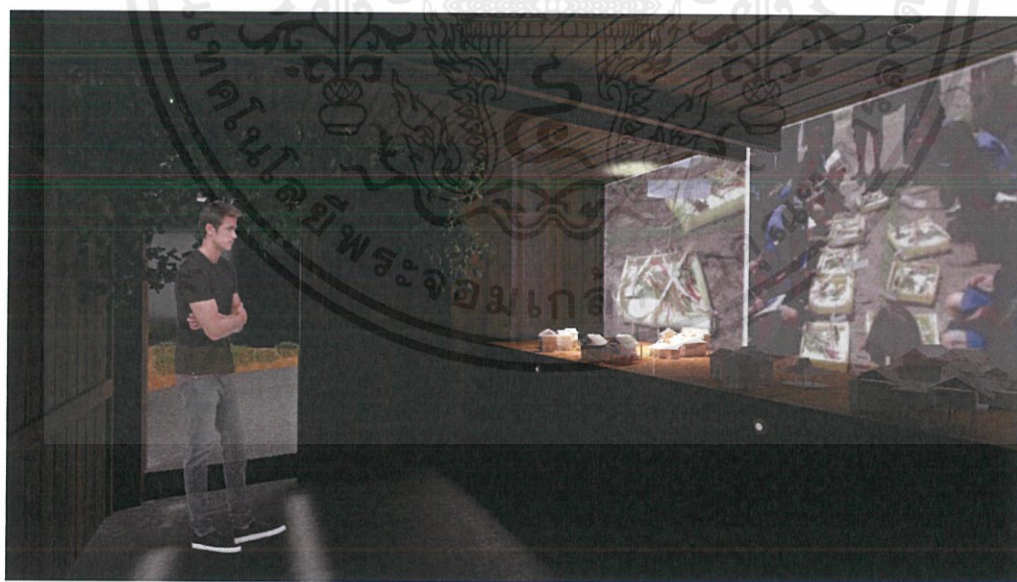
รูปที่ 5.35 ภาพแสดงทัศนียภาพพิพิธภัณฑ์ Content 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Content 3 : ความเชื่อของชาวปกากะญอ

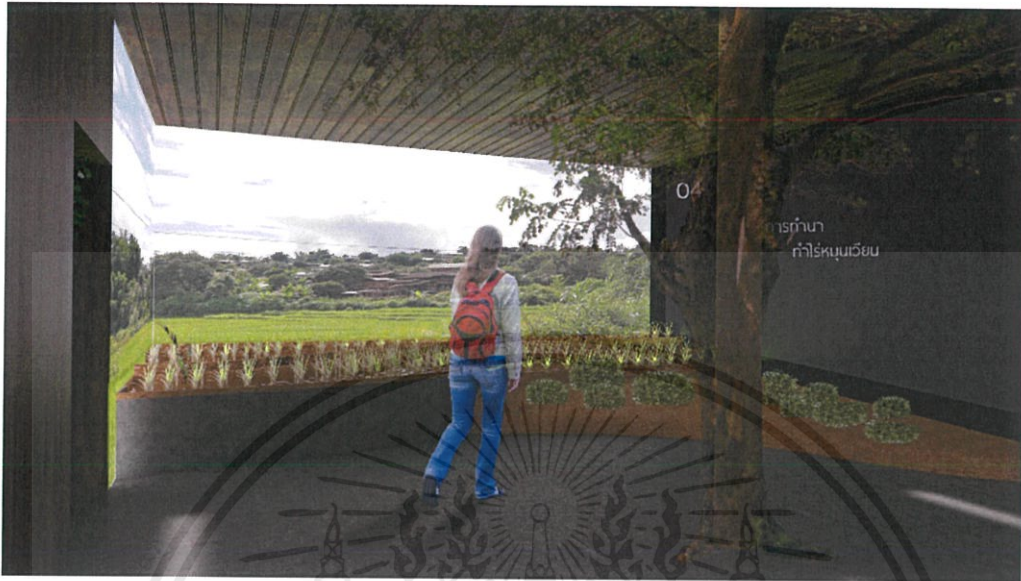
รูปที่ 5.36 ภาพแสดงทัศนียภาพพิพิธภัณฑ์ Content 3

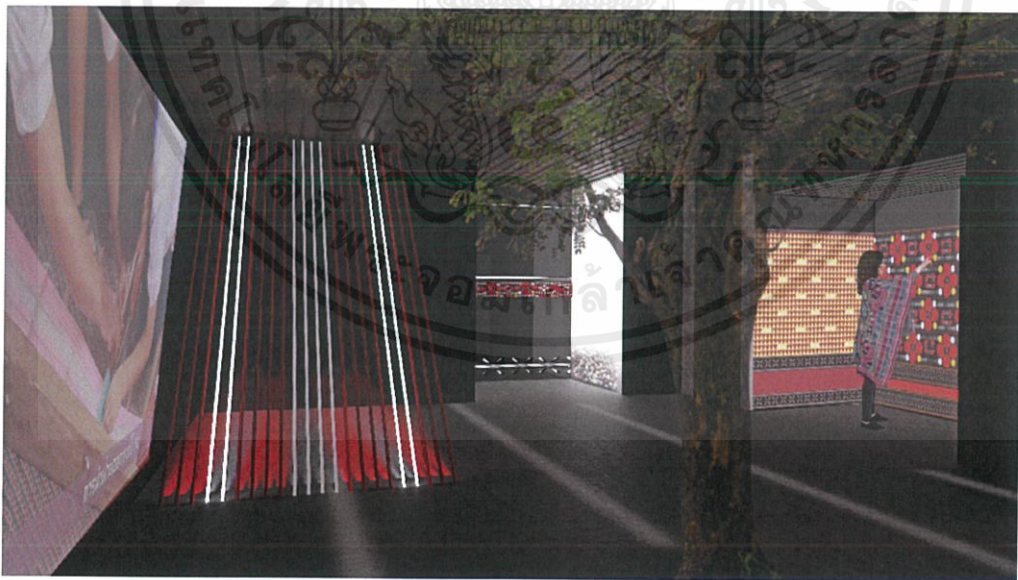
รูปที่ 5.37 ภาพแสดงทัศนียภาพพิพิธภัณฑ์ Content 3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Content 4 : การประกอบอาชีพของชาวปกากะญอ

รูปที่ 5.38 ภาพแสดงทัศนียภาพพิพิธภัณฑ์ Content 4

รูปที่ 5.39 ภาพแสดงทัศนียภาพพิพิธภัณฑ์ Content 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Content 5 : ชีวิตกับป่า

รูปที่ 5.40 ภาพแสดงทัศนียภาพพิพิธภัณฑ์ Content 5

รูปที่ 5.41 ภาพแสดงทัศนียภาพพิพิธภัณฑ์ Content 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Content 6 : นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ รัชกาลที่ 9

รูปที่ 5.42 ภาพแสดงทัศนียภาพพิพิธภัณฑ์ Content 6

5.5.4 กิจกรรม Workshop

Workshop งานผ้าปกากะญอ

รูปที่ 5.43 ภาพแสดงทัศนียภาพ Workshop งานผ้าปกากะญอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Workshop งานสมุนไพร

รูปที่ 5.44 ภาพแสดงทัศนียภาพ Workshop สมุนไพรพื้นถิ่น

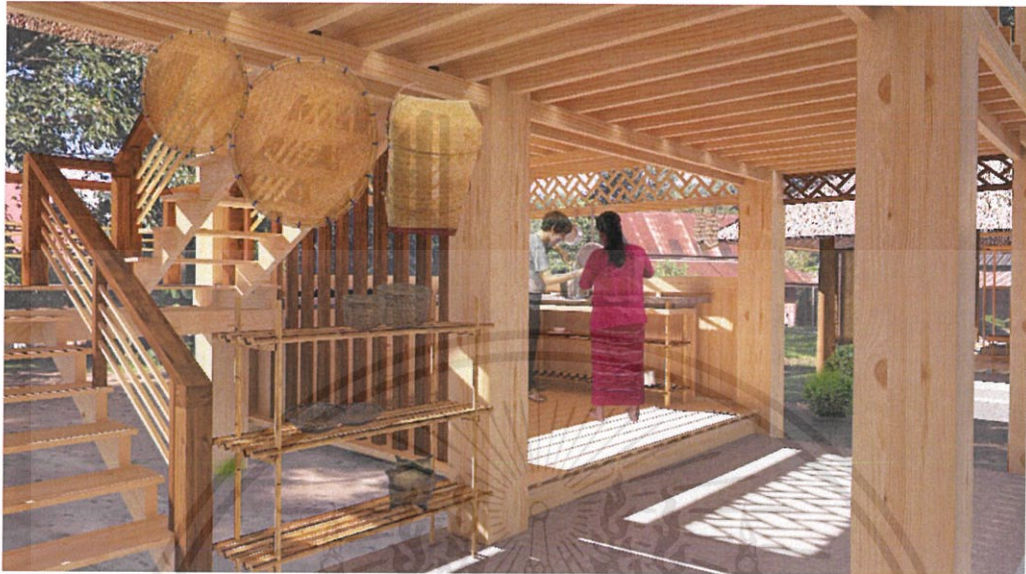
Workshop การทำเครื่องดนตรีเดหน่ากู

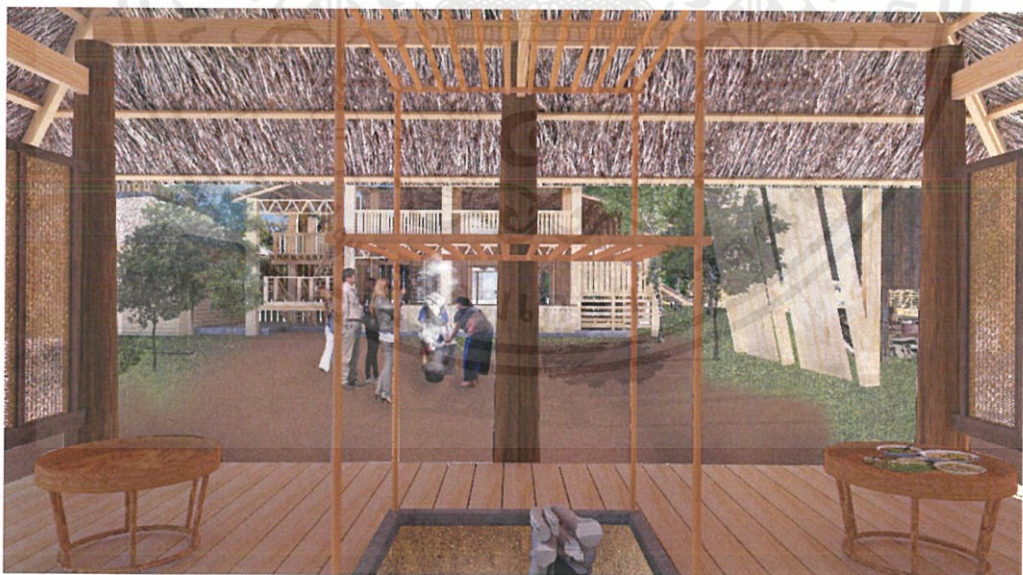
รูปที่ 5.45 ภาพแสดงทัศนียภาพ Workshop การทำเครื่องดนตรีเดหน่ากู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Workshop การทำอาหารพื้นถิ่น

รูปที่ 5.46 ภาพแสดงทัศนียภาพ Workshop การทำอาหารพื้นถิ่น

รูปที่ 5.47 ภาพแสดงทัศนียภาพ Workshop การทำอาหารพื้นถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5.5 ร้านอาหารปกากะญอ

รูปที่ 5.48 ภาพแสดงทัศนียภาพร้านอาหารปกากะญอ

5.5.6 ร้านกาแฟปกากะญอ

รูปที่ 5.49 ภาพแสดงทัศนียภาพร้านกาแฟปกากะญอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.5.7 พื้นที่พักผ่อนส่วนสัมมนา

รูปที่ 5.50 ภาพแสดงทัศนียภาพร้านอาหารปกากะญอ

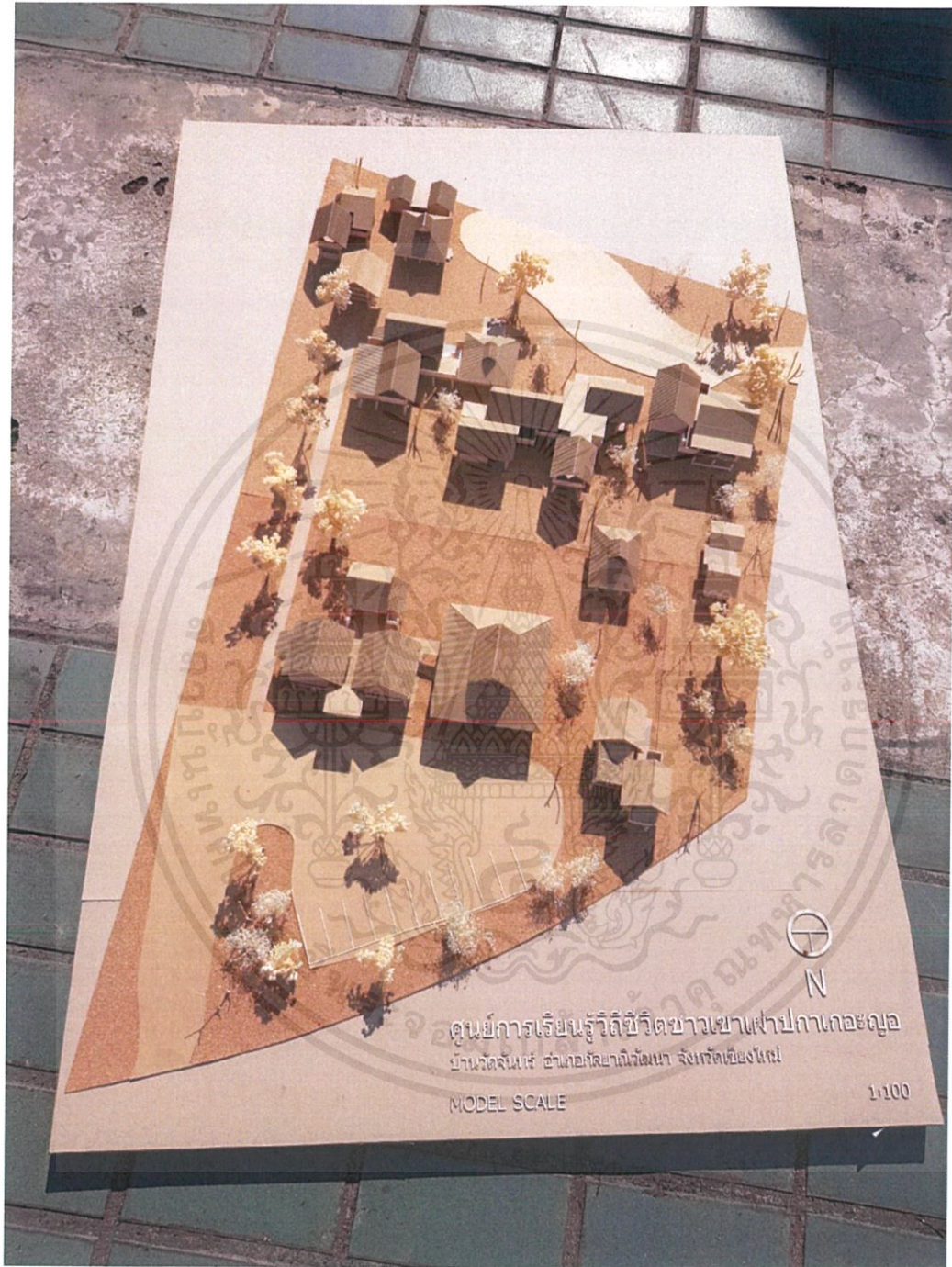
5.5.8 ภาพรวมโครงการ

รูปที่ 5.51 ภาพแสดงทัศนียภาพภาพรวมโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.6 Model จำลองภายในโครงการ

รูปที่ 5.52 ภาพ Model จำลองภายในโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.7 Material Board

รูปที่ 5.53 ภาพ Material board

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

CBT Chiang mai. 2559. “กลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านวัดจันทร์” [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/phasathaionline/hnwy-kar-reiyn-ru9> (20 สิงหาคม 2561)

โอชิงจ่อวาลู. 2561. “เตหน้า พิณโบราณในนิทานปกากะญอ” [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://readthecloud.co/lazy-man-pwa-ka-nyaw-lute/> (15 พฤศจิกายน 2561)

พัทธมน วงษ์รัตน์. 2561. “เรียนรู้วิถีชีวิตแบบเนบอิงธรรมชาติของเผ่า ปกากะญอ และจิตวิญญาณแห่งการรักษาป่าไม้” [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://adaybulletin.com/life-feature-%E0%B8%9B%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%AD%E0%B8%B0%E0%B8%8D%E0%B8%AD/14969> (20 สิงหาคม 2561)

ป้อพอ. ชีวิตข้าปกากะญอ. พิมพ์ครั้งที่1. นนทบุรี : สำนักพิมพ์สารคดี, 2559

เกรียงศักดิ์ ปะปะ. ต่าเตต่ากะ องค์กรความชุดเครื่องจักรสานของชาวปกากะญอ. พิมพ์ครั้งที่1.

เชียงใหม่ : โรงพิมพ์วนิดา, 2554